

Verhandelt

114254

zu Bremerhaven am 14. März 1950,

vor mir, dem unterzeichneten Notar
Dr. Friederich Wolfgang Hagedorn,
in Bremerhaven - Mitte, Bogenstratze 5,

erschien heute,

mir von Person bekannt, der Kaufmann
Dr. Ing. Ernst S C H R Ø D E R in
Dorum, Krs. Wesermunde, Poststrasse 63,

und hat mich um die Beurkundung einer eidesstattlichen Versicherung.

Nachdem ich ihn über die Bedeutung einer solchen belehrt und ihn insbesondere auf die einschlägigen Strafbestimmungen hingewiesen hatte, erklärte der Erschienene:

1. Ich war während des letzten Krieges vom Mai 1940 bis Mai 1945 in Norwegen als Leiter der Rohstoff-Abteilung des Wehrwirtschaftsstabes Norwegen und später als Abteilungsleiter des Hüttenwesens beim Reichskommissar für die besetzten norwegischen Gebiete tätig. In dieser Eigenschaft war ich mit der Betreuung und Leitung des gesamten norwegischen Berg- und Hüttenwesens befasst.

Während dieser Tätigkeit lernte ich Herrn Direktor Alexander Christiansen in Oslo, damals Direktor des Ferrolegierungswerkes Porsgrunn kennen. Ich hatte dienstlich mit ihm zu tun und erkannte bald, dass ich einem korrekten und pflichtbewussten Mann gegenüberstand, der mit der deutschen Behörde arbeitete, ohne die Belange seines Landes, des ihm anvertrauten Industrierwerkes und seiner Belegschaft zu schädigen oder zurückzusetzen.

Er verstand es, das Hüttenwerk Porsgrunn stets in Betrieb zu halten und dadurch seine Firma vor Verlusten und seine Belegschaft vor Arbeitslosigkeit zu bewahren.

2. Ich habe auch Herrn Direktor Strand, damals technischer Direktor der Skiensfjordens kommunale Kraftselskap kennengelernt. Er hatte die Leitung der Licht- und Kraftversorgung im Bezirk Porsgrunn, welche für Industrie und Gemeinder Strom lieferte, unter sich. Ich habe auch mit ihm dienstlich zusammen gearbeitet, ohne dass mit allerdings noch wichtige Einzelheiten im Gedächtnis sind. Ich weiss nur, dass ich mehrfach in dienstlichen belangen mit ihm gesprochen habe.
3. Mir ist mitgeteilt worden, dass Herr Direktor Strand nach Kriegsende gegen Herrn Direktor Christiansen die Beschuldigung erhoben hat, Herr Direktor Christiansen habe Herrn Direktor Strand in meiner Dienststelle der Sabotage bezichtigt, weil Herr Strand die Fertigstellung eines durch Bombenangriff beschäftigten Transformators absichtlich verzögert oder hinausgeschoben habe. Diese Anschuldigung ist meines Erachtens erfunden. Mir gegenüber sind nie entsprech-

ende uttørringer erfolgt. Ich hätte sonst Herrn Direktor Strand dienstlich zur Rechenschaft gezogen und ihm Bestrafung angedroht, wenn die Angelegenheit nicht sofort wieder in Ordnung gekommen wäre. Es wäre das meine selbstverständliche Pflicht gewesen. Ich habe nie den Verdacht gehabt, dass Herr Direktor Strand Sabotage übte und habe auch darüber während des Krieges nichts erfahren.

Wenn also behauptet wird, Herr Direktor Christiansen habe Herrn Direktor Strand mir gegenüber denunziert, so ist das in jeder Weise unrichtig. Ich habe den Verdacht, dass derartige Behauptungen nachträglich erfunden worden sind, um Herrn Direktor Christiansen zu schädigen und aus seiner Stellung zu entfernen.

Vorgelesen, genehmigt und unterschrieben:

- gez. Dr. Ing. Ernst Schröder
gez. Dr. Friedrich Wolfgang Hagedorn,

N o t a r.

Kostenberechnung

Geschäftswert:	1.000.-	DM
Gebühr §§ 43,26 Kost.Ordng.	8.--	DM
ums.Steuer 3%		<u>0,24 DM</u>
		<u>8.24 DM</u>
		=====

gez. Dr. Hagedorn,

N o t a r.

Vorstehende Verhandlung wird hiermit für Herrn Dr. Ing. Ernst Schröder in Dorum, Poststrasse 62, ausgefertigt.

Bremerhaven, den 14. März 1950.

Dr. Friedrich Wolfgang Hagedorn

N o t a r.

Bilag 4.

Utdrag av skrivelse fra advokat

(fhv. statsadvokat i landssviksaker) K. Christophersen til statsadvokat Georg Lous av 28. september 1949:

.....

Varetektsfengslingen varte fra 11 mai til 24. november 1945. Det dreier seg om en 67 år gammel, legemlig meget svak og mentalt nesten nedbrutt mann.

Selve arrestasjonen og den fortsatte fengsling skyldes ene og

Stiftelsen Norsk Okkupasjonshistorie 2014
alene den særdeles alvorlige anmeldelse for angiveri fra direktør Strand ved Skiensfjordens kommunale Kraftverk, oversendt og moralsk endosseret av advokat Georg Lous (sakens dok. 4 og 3)

Denne anmeldelse er tilstrekkelig desavoueret i og med den avgjørelse som er truffet av påtalemyndigheten etter etterforskning og imøtegåelse fra direktør Christiansens side, hvorved denne post er helt frafalt og utgått av siktelsesgrunnlaget.

Men fremsettelsen av den alvorlige beskyldning har hatt fatale konsekvenser for direktør Christiansen: varetektsfengslingen og den fysiske og psykiske nedbrytning som den hadde tilfølge for den fengslede, samt videre tap i økonomi og tap i medborgerlig aktelse.

Jeg skal ikke innlate meg på noen nærmere karakteristikkk av direktør Strands fremsettelse av beskyldninger. Men etter å ha satt meg inn i sakens dokumenter, særlig i P.M.'et av 10/5 1944 med bilag (sakens dok.51), vil jeg ikke tilbakeholde den bemerkning at fremsettelsen av beskyldningen bare i beste fall kan forklares som et rent hysterisk utslag.

.....
.....

Bilag 5.

P.M.

vedrørende tvist om ledelsen i
Porsgrunds Elektrometallurgiske Aktieselskap.

Historik:

Porsgrunds Elektrometallurgiske Aktieselskap, nedenfor kalt PEA, ble stiftet 15/11 1913 av det schweiziske industriselskap Usine Elektrometallurgique Météor S.A., Genf, på grunnlag av en 25 - årig kraftleiekontrakt inngått med Skiensfjordens kommunale kraftselskap, Porsgrunn, nedenfor kalt SKK.

Som styre ble valgt de 3 stiftere:

1. H.r.advokat Arthur Knagenhjelm, som var formann i styret til sin død 8/10 1938.
2. dipl.ing. Alex Christiansen, som var medlem av styret til generalforsamlingen den 12/4 1944, da SKK satte ham utenfor. Han har vært PEA's tekniske og kommersielle rådgiver fra stiftelsen til 1/11 1917 da han ble kalt til adm. direktør, som han fremdeles er,
3. dipl.ing. Maurice Ullmann som var adm.direktør fra stiftelsen til 1/11 1917, da han etter utført oppdrag med anlegg av fabrikk og driftens igangsettelse vendte tilbake til Paris hvor Météors sete dengang var. Som Météors representant i styret avløstes han på generalforsamlingen i 1918 av dr. L. Friderich, adm. direktør i Météor, som fremdeles er medlem av PEA's styre.

Ing. Christiansen hadde etter oppdrag av Météor i 1912 undersøkt kraftforholdene i Norge med sikte på anlegg av en metallurgisk fabrikk til avløsning av Météors metallurgiske fabrikk i Martigny (Schweiz), som skulle nedlegges i 1915, da kraftleiekontrakten der opphørte. Ing. Christiansen forela Météor resultatet av sine undersøkelser med tilbud om kraft fra kraftselskapene i Jerpeland, Sauda og Porsgrunn. Han anbefalte Pors-

grunn som særlig fordelaktig beliggende og hvortil de nylig stiftede SKK ville kunne overføre den nødvendige kraft - 6000 hk. - fra sitt kraftanlegg ved Aarlifoss, som var under utbygning. Météor trådte deretter i direkte forbindelse med SKK og dets ledende menn: direktør Lyon Levy, dr. Landriset og dipl.ing. Ullmann kom til Norge i november 1913, hvor de med bistand av advokat Knagenhjelm og ing. Christiansen avsluttet den før nevnte kraftleiekontrakt med SKK.

Météors leie av 6000 hk. medførte at SKK kunne overføre Aarlifosskraften i sin helhet til Skiensfjorden og nyttiggjøre den innen sine egne distrikter til betydelig bedre priser enn man ellers ville kunne oppnå. I sin innstilling av 19.mai 1920 til styret i SKK sier ing. Traaholt herom:

"at det på dette tidspunkt i 1913 var overproduksjon av kraft "og nesten ingen kjøpere av betydning."

SKK hadde i lengere tid forhandlet med Norsk Hydro om levering til Notodden av 10.000 hk. etter en pris av kr. 22.50 pr. hk. år, da det lykkedes

"å komme til enighet med Météor om en kraftlevering av 6000 hk. "til en elektrometallurgisk fabrikk ved Porsgrunn. Prisen på "kraften var kr. 32.00 pr. hk. år, og kontraktstiden 25 år. "Dermed var selskapets økonomi sikret, og man hadde fått en be- "tydelig mengde kraft til fri disposisjon."

SKK bevilget da også ing. Christiansen et honorar på kr. 15.000.- for de tjenester han hadde ytet ved opprettelsen av kontrakten med Météor.

Imidlertid kom verdenskrigen 1914-18 som gjorde den med PEA inngåtte kontrakt mindre fordelaktig for SKK på grunn av den, etter det nuværende prisnivå, forholdsvis lave kraftpris, og som ing. Traaholt sier i sitt førnevnte forslag:

"Den tanke meldte seg da at såfremt denne kontrakt kunne oppheves "eller modifiseres i en for oss gunstig form, ville vi til gjen- "gjeld kunne gjøre betydelige innrømmelser på annen måte. Da "markedets ugunstige stilling ifjor vår lot formode at det gun- "stige tidspunkt var inne til å innlede underhandlinger herom "med håp om et rimelig resultat, ble spørsmålet forelagt fabrikk- "kens adm.direktør, herr ing. Alex. Christiansen, der fant tanken "verd overveielse."

SKK reiste under disse forhandlinger spørsmål om Météor var vil- lig til å selge fabrikken eller forandre kraftleiekontrakten, hvis SKK gikk inn som aksjonær og gjorde innrømmelser på annen måte. Météor var interessert i det siste alternativ om samarbeide. Ved de avsluttende forhandlinger i Oslo den 26-27/12 1919 var partene representert ved:

Dr. Friderich, adm.direktør i Météor			
Ing. Christiansen"	"	"	PEA
Ing. Traaholt	"	"	SKK,

som enedes om en ordning bekreftet ved Météors skrivelse av 7/1 1920 til SKK hvori det heter:

"Vi skal herved bekrefte følgende vesentlige betingelser for "SKK's inntreden som aksjonær i PEA hvor vi nu har aksjemajori- "teten."

Om SKK's fremtidige deltagelse i ledelsen i PEA heter det:

"foruten de nuværende styremedlemmer skal i PEA's styre inntre "2 representanter for SKK og 1 for Météor, således at dette sel- "skap også får 2 representanter."

SKK's innrøp den som aksjonær ble PEA's aksjekapital forhøyet til kr. 1.000.000.- fordelt på 2.000 aksjer a kr. 500.- hvorav SKK overtok 1100.

Ennvidere ble styret utvidet fra 3 til 6 medlemmer, idet der tilsettes 2 fra SKK, d'herre Kjølsseth og Traaholt, og 1 fra Météor, direktør Lyon Levy. Tilsvarende forandringer i vedtektene ble foretatt i generalforsamling 19.juli 1920. Vedtektene er forøvrig som før og inneholder bl.a. den vanlige bestemmelse om at

"i generalforsamlingen har hver aksje 1 stemme og avgjøres sakene "med simpel pluralitet, medmindre anderledes i disse vedtekter "er bestemt."

Det utvidede styre fikk følgende sammensetning:

1. H.r.advokat Arthur Knagenhjelm, formann.	)Representanter
2. Dipl.ing. A. Christiansen, adm.dir.	
3. Dr.sc. Louis Friderich, Genf, adm.dir.	) for PEA.
4. Dir. Lyon Levy, Paris, formann	
5. Borgermester H. Kjølsseth, "	) for Météor
6. Ing. K. Traaholt, adm.direktør	

og fortsatte i uforandret sammensetning til 1939.

Det økonomiske grunnlag for det i 1920 etablerte samarbeide mellom partene var:

1. At PEA's aksjekapital ble forhøyet til 1.0 mill. og at der av hovedaksjonærene ytedes PEA som fast lån kr. 1.0 mill.
2. Herav overtok Météor i aksjer 0.45 mill. og lån 0.7 mill. mens
3. SKK overtok i aksjer 0.55 mill. i lån og 0.3 mill.
SKK betalte 40% overkurs på sine aksjer
kr. 220.000.- som ble tillagt PEA's driftskapital.

Følgende kontrakter ble inngått mellom hovedaksjonærene og PEA:

1. Ved endring i kraftleiekontrakten fikk SKK frigjort en halvpart av den faste kraft til PEA i de 5 vintermånedene mot å stille sin spillkraft til rådighet. PEA forplikter seg til å bruke den kraft som stilles til dets disposisjon i hele den utstrekning som omstendighetene tillater.
2. Med Météor ble der inngått en 10 årig kontrakt, som teknisk og kommersiell rådgiver for PEA.

Om disse kontrakter heter det i Météors betingelser for aksjesalget til SKK, punkt 7:

"Den kontrakt som blir at avslutte mellom PEA og Météor skal "forelegges SKK til approbasjon, likesom den kontrakt der blir "å avslutte mellom PEA og SKK skal forelegges Météor til approbasjon."

I tråd med denne bestemmelse om gjensidig approbasjon av kontrakter skulle etter partenes anvisning styremøter avholdes og beslutninger fattes kun når Météors representant, dr. Friderich, var tilstede eller hadde avgitt uttalelse om de foreliggende saker. Således er der også forholdt i perioden 1920 til 1939. Mellom møtene handlet adm.direktør på styrets vegne. Han har alene selskapets prokura. Til generalforsamlingen den 14/3 1939 møtte dr. Friderich. Hans videre besøk ble avlyst på grunn av krigen, og er senere ikke gjenopptatt.

PEA's virksomhet.

Umiddelbart etter selskapets stiftelse den 15/11 1913 fikk ing.

Christiansen i oppdrag å erhverve de gunstigst mulig tomte-arealer for anlegg av fabrikken. Han kjøpte på styrets vegne de arealer på øen Roligheten i Porsgrunn, hvor fabrikken ble oppført i årene 1914/15, og driften satt i gang ved årsskiftet 1915/16. Arbeidsstyrken var vel 100 mann, og der produsertes årlig 6.000 tonn kiseljern for eksport til den franske regjering som den eneste avtager. Dette forhold fortsatte til 1920, da kontrakten med den franske regjering opphørte og SKK trådte inn som aksjonær.

I den følgende 5-årsperiode, fra 1920 til 1925, var virksomheten sterkt hemmet ved sammenbruddet på verdensmarkedet i årene 1921/22, og ved svikt i SKK's kraftlevering i vintrene 1923/24, med derav følgende driftsstans for PEA.

I den neste 5-årsperiode, fra 1925 til 1930, var virksomheten gjenstand for en rask utvikling. Ved dannelsen av det internasjonale ferrosilisium-syndikat i Wien i 1926 var avsetningen for en vesentlig del av produksjonen/også utvide til en ny gruppe jernlegeringer, nemlig mangan. Produksjonen steg i disse årene til 12.000 tonn jernlegeringer for eksport. At produksjonen ble utvidet til manganlegeringer medførte en betydelig innførsel av oversjøiske råstoffer, manganmalme som hovedsakelig ble hjemført av våre store linjerederier fra Chile, Syd Afrika, India og Kaukasus. På den annen side ble manganlegeringenes avsetning på det europeiske markedet regulert ved et kisel-mangan-jern-syndikat i Paris, mens det betydeligste marked, U.S.A., Australia, Kina og Tyrkia sto fritt.

I den følgende 5-årsperiode, fra 1930 til 1935, fortsatte utviklingen raskt oppover, tross depresjonen på verdensmarkedet i begynnelsen av 30-årene. Produksjonen av jernlegeringer steg til 18.000 tonn årlig, hvorav en halvpart fant avsetning i U.S.A. og Mexico, mens avsetningen av den annen halvpart var regulert ved syndikatene i Wien og Paris, og ble opptatt av det europeiske markedet og de engelske kolonier. Den større virksomhet medførte en stigende import av råmaterialer, og den samlede tonnasje som gikk over fabrikkens kaier steg til 80.000 tonn årlig. Fabrikken hadde direkte anløp av de store oversjøiske linjers båter - Wilhelmsen, Knudsen, Fred.Olsen, Fearnley & Eger - som lastet de ferdige produkter for utgående og hadde med seg råmaterialer som returlast. Kraftforbruket var steget til 12.000 hk.

Disse forhold fortsatte noenlunde uforandret i den neste 5-årsperiode. Produksjonen steg til 20.000 tonn jernlegeringer, og kraftforbruket til 15.000 hk. Fabrikken hadde ved krigens utbrudd den 3/9 1939 store beholdninger av oversjøiske råmaterialer - manganmalm - så driften kunne vært opprettholdt i uforandret målestokk hvis ikke SKK's kraftlevering igjen hadde sviktet i vinteren 1939/40, 40/41 og 41/42, med driftsstans for PEA såvel i 1940 som 41, mens driftsstansen 1942 ble unngått ved at der fra Reichskommissar ble rekvirert kraft til en tredjedels drift. Ved at PEA satte i gang bygningen av et nytt fabrikk-anlegg under anvendelse av egen arbeidskraft til alle arbeider utenom selve råbygget, lykkes det å beskjefte den faste arbeidsstokk, ca. 150 mann, helt ut. I de siste par år er virksomheten igjen øket utover hva den var i 30-årene. Kraftforbruket er nu, etterat nyanlegget ble tatt i bruk, i 1942, steget til 20.000 hk ved full drift, og arbeidsstyrken til 250 mann. Avsetningen av produktene foregår nu til de tyske og skandinaviske markeder. Råmaterialene leveres oss fra Tyskland, etterat våre egne beholdninger fra før krigen er oppbrukt.

Som nevnt var det dårlige år fra 1920 og utover, og det var først i 1928 at de tidligere årstap var utlignet og utbetaling av utx/sikret, og etter som kraftforsyningen ble bedre kunne produksjonen

bytte til aksjonærene kunne gjenopptas. I de etterfølgende år, til 1940, har det vært utbetalt 10% utbytte, som etterat loven om begrensning av aksjeutbytte kom, er nedsatt til 8%. PEA er i de siste 15 år den største skatteyder i Porsgrunn by.

Da PEA den 15/11 1938 feiret sitt 25 års jubileum med en fest for sine arbeidere og funksjonærer, var ledelsen gjenstand for uforbeholden anerkjennelse for å ha skapt et verdenskjent foretagende, hvis virksomhet hadde innbrakt alle interesserte parter: arbeidere og funksjonærer SKK og kommunen, store fordeler. Arbeiderne hadde oppnådd stadig og godt lønnet arbeide i et distrikt hvor der tidligere regelmessig var arbeidsledighet i vintermånedene. SKK hadde ved avslutningen av kraftleiekontrakten med PEA i 1913 fått sin økonomi sikret, idet kraften overført til Skiensfjorden ble avsatt til langt bedre priser enn der ellers kunne oppnåes. Ved sin inntreden som aksjonær i 1920 hadde SKK fått frigjort en halvpart av den bortleiede faste kraft i vintermånedene og kunne med stor økonomisk fordel omgruppere sine øvrige kraftleiekontrakter. Den kraftpris som PEA betalte lå betydelig høyere enn kraftprisen for tilsvarende kraft fra andre kraftselskaper. Når PEA kunne betale den høyere kraftleie så var det på grunn av fabrikkens gunstige beliggenhet i fraktmessig henseende i et betydelig industridistrikt med isfri havn og direkte anløp av fabrikken med skip opp til 10.000 tonn. Kommunene Porsgrunn, Solum og Gjerpen fikk beskjeftigelse ved fabrikken for en stor del av sine arbeidsledige, og sine skatteinntekter betydelig øket gjennom den virksomhet fabrikken brakte. Produksjonsverdien av PEA's produkter var etterhånden steget til vel 4 mill.kroner årlig, og over fabrikkens kaier ble der skipet og mottatt ca. 80.000 tonn.

Divergenser:

Som nevnt fortsatte det i 1920 ved SKK's inntreden som aksjonær utvidede styre med uforandret sammensetning til 1939. Høsten 1938 døde advokat Knagenhjelm, som hadde vært formann i styret siden stiftelsen i 1913. Valg av ny formann fant ikke sted før i styremøtet umiddelbart etter generalforsamlingen i 1939. Adm. direktør ledet som vanlig i formannsforfall styremøtene.

Der var i løpet av disse 19 år kun ved to anledninger oppstått alvorlige divergenser mellom de to aksjonærgrupper:

1. I 1925 på grunn av at SKK i 2 år ikke hadde levert den garanterte minimale kraftmengde og derved påført PEA langvarige driftstanser. Denne tvist ble ordnet ved en 2-årig forlengelse av kraftleiekontrakten, med utløp i 1942.

2. I 1936 ved inngåelsen av den nuværende kraftleiekontrakt gjeldende fra 1942 til 1954. Den nye kraftleiekontrakt inneholder bestemmelser som helt utvisker SKK's forpliktelse til å levere den garanterte konstante kraftmengde på 5.000 kw, og ville ikke blitt akseptert av PEA hvis der ikke hadde foreligget krav fra bedriftens bankforbindelse om en forlengelse av kraftleiekontrakten av 1920 for å yte PEA et obligasjonslån på 1.0 mill.kroner til nyanlegg.

Til generalforsamlingen våren 1939 fremla adm.direktør forslag om å redusere antallet styremedlemmer til 4, idet der ikke valgtes noe nytt medlem i advokat Knagenhjelm's sted og direktør Lyon Levy som ikke hadde avgitt møte, trådte ut. Da forslaget ble oversendt Météor, foreslo direktør Christiansen at den adm. direktør skulle overta formannsstillingen således at partenes stilling innen styret forble uforandret. På generalforsamlingen gikk forslaget om de nødvendige vedtektsforandringer igjennom uten dissens. I det etterfølgende styremøte hvor formann skulle velges, meddelte rådmann Kjølsseth at styret i SKK hadde pålagt

sine representanter å stemme på ham til formann, idet de fant at stillingen for direktør Christiansens vedkommende ikke kunne sies å være nøytral, da han året i forveien ved kjøp av 100 aksjer fra Météor var blitt aksjonær.

Bilag nr. 1, Météors brev av 12/5 1938.

Salgsavtalen fra 1920 ble ikke nevnt fra noen av partene, og der kom ikke til uttrykk noen misstemning over valget som i realiteten gav SKK flertall i styret, hvor de hittil kun hadde hatt to av seks medlemmer.

I rådmann Kjørseths formannsperiode, fra 1939 til 41, inntraff krigen som avbrøt forbindelsen med Météors representant i styret, dr. Friderich, der siden generalforsamlingen våren 1939 ikke har deltatt i noen styremøter. Med krigen kom også de vannfattede vintrer, 1939/40 og 40/41, som medførte hel stans i SKK's kraftlevering med derav følgende hel driftsstans for PEA i henholdsvis 3 og 5 måneder. Ved å sette i gang nybyggingsarbeide ble oppsigelsen av arbeidsstokken unngått. Ut på vinteren 1941 fikk man varsel om at kraftsituasjonen ville bli enda slettere vinteren 1942, hva også slo til, idet SKK's kraftlevering vinteren 1941/42 helt uteble i 7 måneder. Da adgangen til å beskjefte arbeidsstokken ved nyanlegget ville være oppbrukt med vinteren 1941, måtte noe gjøres for å skaffe kraft til driften. Direktør Christiansen henvendte seg da den 3/3 1941 til generaldirektør Aubert med forespørsel om Norsk Hydro kunne være villig til å delta i kraftleveringen til PEA ved å selge eller utveksle fast kraft fra Norsk Hydro med spillkraft fra SKK mot at Norsk Hydro fikk tilbud om kjøp av Météors aksjepost i PEA som var tilsalgs.

Bilag nr. 2 og 4.

Generaldirektør Aubert stillet seg meget velvillig til forslaget og forhørte seg om PEA's styre og fordelingen av aksjene. Da han fikk høre at SKK hadde aksjemajoriteten og rådmann Kjørseth var formann i PEA's styre, erklærte han at Norsk Hydro ikke ville ha noen interesse av PEA medmindre de kunne sikre seg en aksjemajoritet. Det skulle han undersøke, og ville så komme tilbake til et eventuelt kjøp av Météors aksjer. Dette møtet fant sted den 3/3 1941. Forhandlingene var deretter helt avbrutt inntil direktør Christiansen den 15/7 ble ringt opp i telefonen av den nye generaldirektør i Norsk Hydro, advokat Eriksen, og anmodet om å telegrafere til Météor etter det aksjetilbud som var omtalt på møtet den 3/3 1941 med gen.dir. Aubert. Bilag 5 og 6, idet han nu hadde sikret seg tilbud på SKK's aksjepost.

I generalforsamlingen den 3/4 1941 møtte som SKK's representant rådmann Kjørseth som var på valg, og ordfører Weber, Solum, som var innvalgt året i forveien til den ledige plass etter direktør Traaholt som gikk bort i 1939. I SKK var som direktør ansatt ingeniør O. Strand. Ved valget i generalforsamlingen gikk rådmann Kjørseth ut og dir. Strand inn. Som varamann for Météors representant i styret ble valgt ing. Ellefsen, driftsbestyrer i PEA.

Etter valgene var styrets sammensetning:

1. Dir. Alex. Christiansen, PEA styremedlem fra 1913,
2. Dr. Louis Friderich, Météor " " 1918
3. Dir. Olav Strand, SKK, nyvalgt,
4. Ordfører Weber, styremedlem fra 1940.

Det fremgår herav at SKK's representasjon i PEA's styre var overtatt av helt nye menn som ikke hadde deltatt i oppbygningen av PEA's virksomhet, og ikke hadde kjennskap til forutsetningene

for samarbeidet mellom PEA og dets to hovedaksjonærer. Direktørskiftet i SKK hadde medført en helt annen vurdering av PEA som kraftavtaker, idet direktør Strand gav uttrykk for at de kraftpriser som smelteverket kunne betale var meget dårligere enn man nu kunne få for kraften levert til elektriske dampkjeler. Smelteverk hørte derfor ikke hjemme i det østlandske kraftforsyningsområde. Ved levering av innkjøpt kraft til PEA, måtte han betinge seg full dekning for innkjøpene og godtgjørelse for overføringen. Denne form for avregning av kraften hadde ingen hjemmel i kraftleiekontrakten hvor det var fastsatt en pris for kraft levert av SKK, enten den skrev seg fra egen produksjon eller var innkjøpt.

I det etter generalforsamlingen avholdte styremøte hvor ny formann skulle velges, stemte SKK's to styremedlemmer på direktør Strand til formann, og de to andre styremedlemmer på direktør Christiansen. Da ingen av partene hadde kvalifisert flertall, ble formannsvalget utsatt til neste dag.

Under forhandlingene mellom PEA's og SKK's styrer fremla direktør Strand vedlagte PM som ble underskrevet etterat ingeniør Ellefsen uten motsigelse hadde tatt forbehold om at salg av Météors aksjer ikke berørtes av de krav som SKK stilte i sitt PM for å trekke direktør Strands kandidatur til formannsstillingen tilbake. Bilag nr. 3.

En måneds tid etter generalforsamlingen - i mai 1941 - ble opp-tatt forhandlinger mellom gen.dir. Aubert i Norsk Hydro og dir. Strand for SKK om salg av SKK's aksjepost i PEA. Om det tilbud av Météors aksjepost som var omtalt på møtet den 3/3 hadde dir. Christiansen ingen underretning fra Norsk Hydro før han den 15. juli, som tidligere nevnt, ble anmodet om å telegrafere til Météor etter aksjetilbudet. Der opptokes direkte forhandlinger ved Norsk Hydros juridiske direktør, som i anledningen reiste til Schweitz.

Parallellt med sine forhandlinger om aksjekjøp, opptok Norsk Hydro også forhandlinger om kjøp av PEA's ledige tomter. Den første henvendelse som er behandlet i styremøtet den 30/7 ble besvart med: "at vi for tiden ikke kan avgi tilbud." Det samme gjentok seg i styremøtet den 1/9. Imidlertid fortsatte forhand-lingene om kjøp av SKK's aksjepost, og det ble i den forbindelse den 31/8 avholdt en besiktigelse av PEA's anlegg ved herrer fra Norsk Hydro og A/S Nordisk Lettmetall. I styremøtet den 25/10 er under henvisning til de pågående forhandlinger om kjøp av SKK's aksjepost anmodet om adgang til å påbegynne byggearbeider på bedriftens ledige tomtearealer. Tillatelsen ble gitt. I styremøte av 12/11 41 er påny behandlet en forespørsel fra Norsk Hydro om betingelsene for salg av de til nord og syd for fabrikk-ken liggende arealer. En forhandlingskomite bestående av d'her-rer Christiansen, Strand og Ellefsen ble nedsatt.

Som det fremgår herav var forhandlingene om salg av PEA's ledige tomter stadig utskutt av hensyn til de forhandlinger som var opp-tatt om Lettmetalls og Hydros kjøp av SKK's aksjepost i PEA. Dette var stillingen da der ble avholdt et møte i Norsk Hydro den 20/12.41, hvortil var innkalt direktørene Christiansen og Strand foruten en rekke herrer fra Lettmetall og Norsk Hydro. Gen.dir. Moschl i Lettmetall åpnet møtet med å si at han nær var falt av stolen over de uhørte betingelser som var fremsatt for Lettmetalls kjøp av SKK's aksjer i PEA. Han uttalte videre at der måtte kunne finnes andre former for overtagelsen av PEA's ledige arealer enn gjennom kjøp av hele fabrikk, og henstillet til forhandlerne som ingeniører å fremkomme med forslag. Dir. Christiansen erklærte at han ville se det som en ulykke at en førsteklasses bedrift skulle måtte nedlegges for å gi plass for

et nytt fabrikanlegg. Det var hans mening at PEA kunne være interessert i å selge ledige tomter på begge sider av fabrikanlegget, hvis Lettmetall ville overlate PEA sin planlagte bauxitsmelting til utførelse i det nye ovnsanlegg, og levere den nødvendige kraft hertil. Resultatet av en lengere diskusjon hvori også dir. Strand deltok, var at man enedes om at dir. Christiansen skulle sette opp kontraktforslag etter de antydde linjer. I en samtale umiddelbart etter møtet retter dir. Strand sterke behreidelser mot dir. Christiansen på grunn av møtets resultat. "De vet ikke hvor meget De har ødelagt for meg", var dir. Strands stadige omkvad overfor dir. Christiansen. SKK meddelte Norsk Hydro den følgende dag at dets aksjetilbud ikke ville bli vedstått utover noen få dager.

Forslaget ble utarbeidet i to alternativer, og vedtatt enstemmig i forhandlingskomiteen. På styremøtet i PEA den 8/1 42 ble kontraktforslaget vedtatt enstemmig for alternativ 1, og alternativ 2 med forbehold fra dir. Strands side. Dette forbehold ble trukket tilbake dagen etter, således at begge vedtak ble enstemmig.

De tekniske undersøkelser som inngikk i PEA's kontraktforslag til Lettmetall, ble straks igangsatt men tok noen tid, og var ikke avsluttet da generalforsamlingen den 28/2 42 fant sted. Som det fremgår av vedlagte bekreftede innberetning av 14/9 42, bilag nr. 7, fremsatte ordfører Halvorsen, lederen av SKK, ved møtets åpning krav om formannsstillingen for seg. Han uttalte at hvis dir. Christiansen som representant for aksjeminoriteten ikke ville forplikte seg til å stemme på ham til formann i det etterfølgende styremøte, så ville SKK ved det forestående valg i generalforsamlingen stille egne kandidater til de to ledige plasser, og dermed besette 3 av de 4 plasser i styret. Som grunn ble kun angitt at SKK som største aksjonær ville ha avgjørelsen i tilfelle meningsforskjell mellom partene. Dir. Christiansen gjorde oppmerksom på at SKK etter overenskomsten med Météor av 7/1 1920 ikke hadde adgang til å besette flertallet i styret. Ennvidere gjorde han oppmerksom på at SKK ved å gjennomføre sin trussel ville fjerne den adm. direktør av styret, som han siden selskapets stiftelse for 29 år siden hadde vært medlem av. Som svar på disse innvendinger påberopte herr Halvorsen seg vedtektene, og at det ikke var meningen å fjerne dir. Christiansen fra styret, men at den adm. direktør i PEA skulle settes i samme stilling til sitt styre som SKK's adm. direktør til lederen av SKK. Da ordfører Halvorsen bestemt fastholdt at SKK ville besette formannsstillingen eller velge 3 medlemmer av styret, gikk dir. Christiansen med på den ordning at ordfører Halvorsen fikk formannsstillingen mot at tvisten om SKK's adgang til å besette flertallet i styret ble underkastet voldgift.

Bilag nr. 7.

Etter valgene i 1942 var styrets sammensetning:

1. ordfører Halvorsen, formann
2. direktør Strand
3. " Christiansen
4. Dr. Friderich med varamann ing. Ellefsen,

styret fortsatte med de samme medlemmer til generalforsamlingen 1944.

I ordfører Halvorsens formannsperiode grep SKK's representanter i styret stadig inn i PEA's forretningsførsel. Av alvorlige tvister om PEA's forretningsførsel nevnes:

1. Prisen for rekvirert kraft. Det var allerede i begynnelsen av året 1941 forutsett at kraftsituasjonen vinteren 41/42 ville

bli enda vanskeligere enn den var i 1940/41, da PEA hadde en driftstans på 5 måneder. Det var dette forhold som var foranledningen til dir. Christiansens forespørsel av 3/3 41 til gen. dir. Aubert om leie av kraft fra Norsk Hydro mot tilbud om kjøp av Météors aksjepost. Bilag nr. 5. Allerede i begynnelsen av oktober 1941 var kraftsituasjonen blitt så kritisk at PEA ble forberedt på å måtte innstille driften helt fra midten av oktober. I kraft av "Forordning om levering av elektrisk energi m.v." av 19/9 41 ble elektrisitetsverkene pålagt ved rasjonering å frigjøre kraft for tilsetning av livsviktige bedrifter som ellers hadde måttet gå til hel driftsstans. PEA fikk seg tildelt inntil 4.000 kW, det vil si tilstrekkelig elektrisk kraft til drift av en ovn. Etter forordning fra Reichskommissariatet skulle fremstilles Kisel-manganjern for det tyske selskap Gesellschaft für Elektrometallurgie, Berlin. Avtalen med dr. Ahlbrecht i Reichskommissariatet om anvendelsen av den til disposisjon stilte energi gikk ut på at avtageren skulle delta i meromkostningene ved driften. Herom skulle forhandles mellom selger og kjøper.

Under disse forhandlinger, som påbegyntes den 15/5 1942 i Oslo med herr Rimbach i Ges. für Elektrometallurgie, Berlin, gjorde PEA krav på å få dekket den påløpne merutgift til kraftleie ved at kjøperen betaler en høyere pris for den produserte vare. Herr Rimbach erklærte seg prinsipielt villig hertil under forutsetning av at de av kraftverkene forlangte priser også er godkjent av myndighetene. I henhold hertil ble forhandlingene utsatt til de første dager av juli, og PEA sendte med skrivelse av 21/5 bilag nr. 8 SKK's kraftregning til departementet til avgjørelse. Til tross for at dir. Strand tre måneder tidligere på PEA's vegne hadde anmodet departementet om å avgjøre de priser som var oss forelagt av de øvrige kraftverker, ble PEA's henvendelse til departementet om SKK's kraftpriser innbrakt for rådsmøtet i SKK den 13/6. SKK's representanter i PEA's styre ble her pålagt å forlange innkalt styremøter i PEA til behandling av saken. De meddelelser som dir. Strand fremla på rådsmøtet ble gjengitt i ledelsens skrivelse av 15/6 til PEA. De er i PEA's tilsvarende av 19/5 imøtegått. I styremøtet som fant sted den 22/6 gjentok dir. Christiansen sin redegjørelse. Ordfører Halvorsen innkastet da spørsmålet om det var PEA's hensikt med henvendelsen til departementet å overføre ekstraomkostningene for kraften på SKK og dermed på befolkningen i SKK's kommuner, hvortil der ble svart at det var det selvsagt ikke.

Dir. Christiansens redegjørelse er av dir. Strand, som førte møteboken, protokollert således:

"Adm. direktør uttalte at det ikke hadde vært PEA's hensikt å "påføre SKK tap ved å skulle levere den dyrt erhvervede kraft til spillkraftpris, og at det var PEA's hensikt å søke dekket hos kjøperen den del av underskuddet på siste vinters drift "som skyldes den dyrere kraftpris."

Da protokollen ikke gir et korrekt uttrykk for hva der ble uttalt, henstillet dir. Christiansen til formannen at de to før møtet veksledeskrivelser om saken skulle protokolleres og vedlegges som bilag. Henvendelsen ble ikke besvart, og tvisten er fortsatt med protokolltilførsler. I en av disse opplyser dir. Strand at han før rådsmøtet den 13/6 hadde 2 a 3 konferanser med major Selmer i Forsyningsdepartementet om PEA's skrivelse av 21/5, og påberoper seg for korrektheten av sine meddelelser en telefonsamtale med etterfølgende bekreftelse til hr. Selmer og tilføyer:

"Selvfølgelig har jeg ikke kunnet gjengi ordlyden av et brev "jeg ikke har sett, men bare fått referert innholdet av."

så er hertil å bemerke at major Selmer ganske bestemt hevder at dir. Strand under disse konferanser med ham fikk seg levert PEA's skrivelse over bordet og hadde den i sin hånd til gjennomlesning.

Departementets avgjørelse forelå først den 25/11, og medførte ingen forandring i de oppførte priser. Disse var også godtatt den 7/7 av Ges. für Elektrometallurgie under de avsluttende forhandlinger om pristillegg.

Twisten om prisen for rekvirert kraft fortsatte i 1943. Den gjaldt da kraftleveringen vinteren 1942/43. Arbeidsdepartementet, som hadde overtatt saken, fastsatte i skrivelse av 1/4 43 prisen på kraft rekvirert for PEA i tiden 26/10 42 til 10/3 43. PEA hadde ikke anmodet departementet om å avgjøre prisen.

Ved halvårsskiftet kom de tyske avtagere til Oslo for å forhandle om ny prisavtale og avregne de påløpne merutgifter til kraft. De nødvendige regnskapsunderlag forelå ikke, og det var først etter at der Reichskommissar på de tyske avtageres vegne hadde forlangt avregning senest den 15/8 at SKK utstedte nye fakturaer med de av departementet fastsatte priser. Ved avregningen meddelte SKK at

"kraftselskapets endelige stilling i prisspørsmålet er enda ikke avgjort, men det må regnes som sannsynlig at vi kommer til å opprettholde vårt opprinnelige krav, eventuelt at vi kommer til å la dette prøve ved domstolene."

Ved departementets avgjørelse var kraftleien oktober 1942 til juni 1943 nedsatt med kr. 36.396.06.

SKK anla sak mot Arbeidsdepartementet for den trufne avgjørelse av kraftprisene, men har senere etter henstilling fra departementet trukket den tilbake.

I oktober/november henvendte dir. Strand seg til PEA med forslag om på forhånd å treffe avtale om kraftprisen for rekvirert kraft vinteren 1943/44, så man kunne unngå å forelegge dem for departementet. Men da avtagerne etter prisavtalen skulle betale merutgiften for rekvirert kraft, var ikke PEA rette vedkommende til å treffe en eventuell avtale. Herr Strand henvendte seg da til avtagerne med sitt forslag. Men disse fant ikke å kunne gi avkall på den kontroll med kraftprisen som etter forordningen var tillagt departementet, og der Reichskommissar avslo på avtagernes vegne.

Kraftleien fra 15/10 43 til 14/4 44 er innbetalt etter den av SKK foreslåtte pris av 1.2 øre kvh. Etter de av Arbeidsdepartementet fastsatte priser er kraftleien nedsatt med kr.41.194.19. Avregningen er forelagt departementet til avgjørelse.

2. Midlertidig lov av 19.februar 1943 om årsberetninger m.v.

I innkallelsen til den årlige generalforsamling i Porsgrunn den 15/4 43 heter det:

"Revidert regnskap pr. 31/12 42 følger vedlagt. Innberetning for driftsåret 1942 kan ikke vedlegges på grunn av den nye forordning om offentliggjørelse av årsberetninger, men er utlagt på selskapets kontor og vil bli opplest i styremøtet og generalforsamling den 15/4."

I generalforsamlingen ble der uttalt ønske om at styrets medlemmer skulle få seg tilstillet et eksemplar hver av årsberet-

ningen. Adm.direktør lovet å søke Justisministerens avgjørelse for om der etter loven var adgang til å gjøre dette. I skrivelse av 21/4 43 ble der rettet henvendelse til Justisministeren og opplyst at årsberetningen som er på 8 til 10 maskinskrevne sider inneholder en fullstendig redegjørelse for selskapets driftsresultater i det forløpne år. Næringsdepartementets svar på henvendelsen er datert den 19.august 1943. Det heter:

"at Reichskommissar har avgitt uttalelse i saken i skrivelse av 6.d.m., som De vil ha mottatt avskrift av.
"Som det vil sees har Reichskommissar bestemt at årsberetningen hverken kan sendes det schweisiske eller de norske representanter for aksjonærene i selskapets styre. Videre har Reichskommissar bestemt at den ikke kan sendes andre offentlige myndigheter enn de som har med selskapets produksjon å gjøre og da bare etter innhentet tillatelse fra Reichskommissar i hvert enkelt tilfelle.

"Man anmoder Dem om å holde Reichskommissar underrettet om antall avtrykk av årsberetningen. Det med Deres skrivelse av 7.mai d.å. oversendte avtrykk har Reichskommissar beholdt."

Departementets avgjørelse ble meddelt styrets formann og advokat Lous, som på SKK's vegne hadde forlangt årsberetningen utlevert.

Ved avfattelsen av årsberetningen for 1942 kjente adm.direktør ikke loven av 19/2 1943, men ble før utsendelsen fra kontoret i Porsgrunn gjort oppmerksom på dens bestemmelser, hvorefter årsberetningen ble utlagt på kontoret istedenfor sendt til PEA's organer. Årsberetningen for 1943 ble med loven for øye avfattet meget kort så den kunne sendes PEA's organer. Dette vakte igjen kritikk fra SKK's representanter i styret, og herr Strand lovet å sørge for at styret skulle uttale sin misbilligelse med adm.direktør for den måte årsberetningen det foregående år var forelagt departementet.

3. Voldgiftsak SKK mot Météor.

Den på generalforsamlingen den 28/2 42 besluttete voldgift ble nedsatt etter at Météors standpunkt til stridsspørsmålet om SKK hadde rett til å velge flertallet i styret var innhentet. Bilag nr. 7,9 og 10. Saken pågår fremdeles.

I prosesskrift av 30/8 43, side 16, sier SKK's advokat, herr Georg Lous:

"Det ligger utenfor voldgiftsrettens mandat å påby noen tilbak vending til den gamle ordning med 6 styremedlemmer. SKK skal imidlertid være villig til å ta under overveielse å avslutte mindelig overenskomst om en sådan ordning.

"Men forutsetningen måtte i såfall være at samtlige styremedlemmer stillet sine plasser til disposisjon og at Meteor og SKK deretter utpeker 2 styremedlemmer hver mens de to resterende ble valgt av generalforsamlingen med alminnelig stemmeflerhet."

Denne innvitt ble opptatt av Météors advokat, herr Finn H. Strøm, som under konferanse med adv. Lous ble enig om at denne skulle forebringe saken for sin part. Noen dager senere fikk advokat Strøm følgende skrivelse fra adv. Lous:

"Fra SKK har jeg mottatt beskjed om at spørsmålet om et eventuelt forlik i voldgiftssaken ble behandlet på rådsmøte lste ds. Følgende beslutning ble fattet:

"Direktøren meddelte at der var kommet forlikstilbud i voldgift-

"saken SKK - Météor.

"Lederen vedtok å utsette saken, idet han mener at en så viktig sak bør drøftes med Météors ordinære representanter før en avgjørelse treffes."

Herpå svarte adv. Strøm at:

"Protokollasjonen på rådmøtet den 1.ds. forstår jeg ikke riktig. Noe forlikstilbud er som De vet ikke fremsatt fra PEA's side, men tilskyndet ved en bemerkning i Deres siste Prosesskrift og forøvrig ut fra min personlige idé under sakens behandling, henvendte jeg meg til Dem for å høre om der var muligheter for et forlik i den retning De antydet."

hvorpå han mottok følgende svar fra adv. Lous:

"Jeg har idag fra min part fått telefonbeskjed om at man ikke ønsker å oppta forhandling om en endret sammensetning av styret i PEA som av meg antydnet før det blir anledning til å forhandle direkte med Météors folk. I mellomtiden er man villig til å la voldgiftssaken hvile.

"Dersom Météor imidlertid ønsker å fremme voldgiftssaken er man også villig til det."

Samtidig er der fra Météors side i forbindelse med voldgiftssaken sendt SKK et forlikstilbud med forslag om en sammensetning av styret som går videre i SKK's favør enn den sammensetning som styret fikk ved SKK's inntreden som aksjonær i PEA, og som uforandret var bestående i 19 år. Bilag nr. 11, 12, 13 og 14. Météors forslag til SKK forelå den 1/4 44, men er av SKK ikke tatt hensyn til ved valgene i generalforsamlingen den 12/4 44, hvor dir. Strand igjen fremsatte krav om at han skulle velges til formann i det følgende styremøte. Hvis dir. Christiansen ikke ville forplikte seg til å stemme på ham som formann, så ville SKK ved det forestående valg i generalforsamlingen ikke gjenvelge dir. Christiansen. Dir. Christiansen henviste til for 2 år siden da han hadde gått med på å velge lederen av SKK, ordfører Halvorsen, til formann under forutsetning av at spørsmålet om SKK's adgang til å besette flertallet i styret ble prøvet ved voldgift. Han erklærte seg villig til fortsatt å stemme på lederen av SKK, som nu var ordfører Bystrøm, men han kunne ikke stemme på SKK's direktør, herr Strand, til formann. Dertil svarte herr Strand at det passet ikke SKK, hvorefter valget foregikk med det resultat at de to medlemmer som var på valg ble erstattet med ordførerene Bystrøm og Hauen. Styrets sammensetning etter valget er:

Direktør Olav Strand, Gjerpen, fungerende formann med varamann Bestyrer K. Romsaas, Solum.
Ordfører J. Bystrøm, Porsgrunn, med varamann fhv. rådmann H.E. Kjølseth, Porsgrunn
Ordfører Ole Hauen, Gjerpen, med varamann gårdbruker Arne Meen, Gjerpen
Dr. L. Friderich, Lausanne, Schweiz, med varamann driftsbestyrer T. Ellefsen, Porsgrunn.

Etter å ha sittet i styret siden selskapets stiftelse i 1913 - i 31 år -, og vært selskapets adm. direktør siden 1917 - i 27 år, satte SKK dir. Christiansen utenfor. Noe hensyn til den på generalforsamlingen 1942 trufne avtale passet det ikke SKK å ta.

4. Overførsel av PEA's overskudd til SKK.

Styrets formann, tidl. ordfører Halvorsen, skrev den 28/2 1944 til de øvrige styremedlemmer i PEA som følger:

"Vedlagt oversendes avskrift av forslag fra herr dir. Strand av 24.ds. som taler for seg selv.

"Forslaget blir å forelegge i neste styremøte i PEA og styremedlemmene bedes til den tid gi herr Strands forslag velvillig overveielse. Forslaget vil sikkert være til gagn for begge selskapers fremtidige samarbeide."

Forslaget er vedlagt som bilag nr. 15. Det går ut på:

"I tillegg til den kraftleie som fremkommer etter bestående kontrakter og overenskomster betaler PEA og SKK 0.3 øre pr. kvh. for all kraftlevering i året 1943. Til gjengjeld gir SKK tilsagn om i et eller flere fremtidige driftsår, når driften måtte være økonomisk vanskelig for PEA, å gi rabatt på de kraftpriser som er avtalt i den praktiserte overenskomst for årene 1942-54. Herunder er det PEA som avgjør om driften er så økonomisk vanskelig at reduksjonen bør finne sted. PEA skal kunne forlange reduksjoner inntil et samlet beløp motsvarende den sum som fremkommer gjennom ovennevnte tilleggspris på 0.3 øre pr. kvh.

"Jeg tillater meg herved påny å fremsette dette forslag, idet dog satsen 0.3 øre pr. kvh. kan bli gjenstand for regulering i overensstemmelse med hva som måtte passe med PEA's driftsresultater. Samme oppgjørsregel med den samme eller en annen sats kunne da gjøres gjeldende også for 1944."

Det er motivert med at PEA ved å innbetale sine overskudd til SKK vil unngå skatt på sin fortjeneste, idet SKK som kommunalt foretagende er fritatt for skatter. Det beløp som skulle innbetales for året 1943 er etter satsen 0.3 øre pr. kvh. kr. 266.217.90 og for året 1944 anslagsvis kr. 350.000.- da kraftforbruket nu er større. Arsregnskapet for 1943 viser:

Nettooverskudd 1943 av	kr. 454.600.00
Tillagt overførsel fra 1942	<u>200.400.00</u>
Står til generalforsaml. disposisjon	kr. 655.000.00
Som styret foreslår anvendt til:	
Avsetning til skattefond	100.000.-
Feriehjem for arbeidere	30.000.-
Normallager	200.400.-
8% utbytte til aksjonærene	80.000.-
Tantieme til styret	10.000.-
Ekstragodtgj. til funksjonærene	12.600.-
Møtegodtgj. til varamann	<u>2.000.-</u>
	kr. 435.000.00
Overføres i ny regning	<u>kr. 220.000.00</u>

Innbetalingen til SKK ville etter det foreslåtte tillegg i kraftleien utgjøre et større beløp enn det står til disposisjon etter avsetninger og utbytte. Den har ingen hjemmel i vår kraftkontrakt som er gjeldende fra 1942 - 1954, hvor kraftprisen er fastsatt til kr. 50.- pr.kw år eller 0.57 øre/kwh for den såkalte faste kraft av 5.000 kw og 0.5 øre kvh. for spillkraft.

Fra SKK's side skal der gies tilsagn om når driften i fremtiden måtte være økonomisk vanskelig for PEA å gi rabatt på de kraftpriser PEA etter sin kraftkontrakt skal betale SKK. Herunder er det PEA som skal avgjøre om driften er så økonomisk vanskelig at reduksjon bør finne sted.

Et sådant tilsagn fra SKK er uten verdi for PEA. Det heter så smukt i forslaget at

"saken har stor interesse for bedriften", og at "det er PEA som skal avgjøre om driften er så økonomisk vanskelig at reduksjon bør finne sted."

Dette sies etterat SKK har besatt flertallet i PEA's styre, og dermed tatt ledelsen av selskapets anliggender tiltross for at det var en hovedbetingelse for SKK's inntreden som aksjonær at SKK kun skulle ha 2 medlemmer av 6 - det samme antall som Météor - og at formannen og adm.direktør skulle fortsette i styret som en nøytral gruppe. Dette var også den eneste fornuftige ordning av ledelsen i et selskap som hadde sin eksistens knyttet til de med hovedaksjonærene inngåtte kontrakter. Å gi den ene aksjegruppe flertall i styret ville være å sette bukken til å passe havresekken. Det er det som nu er gjort. Bilag nr. 16 om kraftleie.

I voldgiftssaken prosederer SKK på et flertall i styret fordi aksjemajoriteten vil ha avgjørelsen i tilfelle meningsforskjell mellom partene, og har på generalforsamlingen den 12/4 44 fjernet PEA's adm.direktør gjennom 27 år fra styret som han har vært medlem av siden stiftelsen for 31 år siden, fordi han ikke ville forplikte seg til å stemme på SKK's adm.direktør, herr Strand, til formann i PEA's styre.

Det er bare talemåter å si at det er PEA som skal avgjøre om tilbakebetaling av den for meget innbetalte kraftleie skal finne sted når realiteten er at SKK har tatt ledelsen, og det har vist seg at SKK's representanter ikke viker tilbake for å fremme sine interesser - selv om det skjer på bekostning av PEA's eksistens som tilfelle var ved håndgivelsen av SKK's aksjepost til Nordisk Lettmetall A/S, da PEA's kraftkontrakt ble innarbeidet i en kraftleiekontrakt med dette selskap.

I styremøte den 24/3 44 hvor dir. Strands forslag var fremlagt, ble der fra adm.direktør i PEA uttalt

1. at man etter de av PEA foretatte undersøkelser må regne med at skattemyndighetene ikke vil godkjenne som skattefrie de beløp som av PEA's overskudd blir overført til SKK.
2. at forslaget måtte forelegges også den annen aksjonærgruppe, Météor, før der kunne treffes noen avgjørelse. Det har alltid tidligere vært praktisert i saker av stor økonomisk rekkevidde for PEA - og særlig i dette tilfelle, hvor saken gjaldt kontraktsforholdet med den annen hovedaksjonær SKK, har Météor krav på å høres.

Herr Strand fant dette unødvendig, og forlangte øyeblikkelig avgjørelse. I samme møte skulle også behandles regnskap og årsberetning for 1943. Med den begrunnelse av dir. Strand at hans forslag om tillegg i kraftprisen ikke var innarbeidet i det fremlagte forslag til overskuddets anvendelse og at regnskapene m.v. måtte granskes nøyere, ble behandlingen av disse saker utsatt til 29/3.

I møtet den 29/3 meddelte dir. Strand at han hadde vært i Oslo og der konferert med spesielt sakkyndige i industriregnskaper (advokat Lous ?) og at det var forskjellige opplysninger han som ny formann i PEA's styre måtte be om. Kontor-

sjefen ble tilkalt og besvarte de bemerkninger som fremkom.

Sitt tidligere krav om tillegg i kraftleien for 1943 frafalt han, men måtte forlange at forslaget snarest ble behandlet. I det fremlagte forslag til overskuddets anvendelse ble ingen annen forandring foretatt enn at styret etter forslag av SKK's representanter oppførte kr. 10.000.- i tantieme til styret.

Konklusjon:

I de to år SKK har hatt ledelsen i PEA's styre har det vist seg at dets representanter med alle maktmidler søker å fremme SKK's interesser på bekostning av PEA. Det er en uholdbar ordning at SKK har flertall i PEA's styre med sin adm.direktør som formann. Det er i strid med forutsetningene for SKK's erhvervelse av aksjemajoriteten, og prisgir PEA og dets funksjonærer til SKK's nåde, idet det er styret som etter vedtektenes handler i alle selskapets anliggender og ansetter og avskjediger dets funksjonærer. At SKK's adm.direktør vil være formann i styret for å kunne utnytte maktovertagelsen, har han bevist ved å fjerne den adm.direktør fra styret, og ved å sabotere PEA's virksomhet overfor Reichskommissar og departementet. Ved trusler om å sørge for at styret, det vil si: SKK's flertall, uttaler sin misbilligelse med adm.direktør, sørger han for en plattform til sitt neste skritt, at styret avskjediger adm.direktør. SKK bedyret i voldgiftssaken at det ikke var hensikten å fjerne den adm.direktør fra styret, men de gjorde det likesom de vil fjerne enhver hindring for uinnskrenket maktutøvelse.

Oslo, den 10.mai 1944.

Alex Christiansen
(sign.)

E.S.

Det er på side 9 og 10 redegjort for de forhandlinger som er ført med Norsk Hydro om salg av aksjer og tomter.

Herr Strand har i sitt prosesskrift av 22/7.1943 i voldgiftssaken SKK mot Météor gitt opplysninger herom som karakteriserer ham og de midler han betjener seg av. I form av muntlige meddelelser som ikke alene er misvisende men direkte uriktige, opparbeider han en fiendtlig stemning innen sitt styre mot dir. Christiansen, som står iveien for hans skalten og valten med PEA etter forgodtbefindende. Han viker ikke tilbake for å beskyldte sin motpart for løftebrudd etter hans fortolkning av et P.M. som han for to år siden forela til underskrift for å trekke sin kandidatur til formannstillingen tilbake. I dette P.M. som av driftsbestyrer Ellefsen er karakterisert som en felle fra dir. Strands side, søkes dette bevist ved å påstå at det er dir. Christiansen forbudt å ta imot en erklæring til Météor i anledning av SKK's avkall på påstått forkjøpsrett til Météors aksjer. I hans opplysninger til styret herom heter det:

"Det var enighet om at dette syntes å tyde på at dir. Christiansen hadde formidlet Météors tilbud til Hydro om aksjesalg og dette vakte ikke mindre bestyrtelse enn meddelelsen om våre egne aksjer. Men på grunn av den av dir. Christiansen avgitte erklæring vegret man seg allikevel ved å tro at "så var tilfellet."

Ved å fortie at dir. Christiansens samtale med gen.dir. Aubert fant sted i mars - en måned før dir. Strand i april

fremla sitt P.M. gir han i mai sitt styre meddelelser som
"vakte en oppmerksomhet som nærmest kan kalles bestyrtelse."

Dette eksempel er hentet fra voldgiftssaken som et av de mange. Det er betegnende for herr Strand at hans beskyldninger alltid er årsgamle før den som beskyldningen er rettet mot får kjennskap til den.

Oslo, den 10.mai 1944.

Alex. Christiansen
 (sign.)

Ad bilag 5.

BILAGSFORTEGNELSE til P.M. av 10/5 1944.

Bilag nr. 1.	Météors	skrivelse	av	12/5	38	til	dir.Christiansen
2.	"	"	"	1/3	41	"	"
3.	Dir. Strands	P.M.	"	4/4	41		
4.	Dir. Christiansens	skr.	av	31/3	41	til	Météor
5.	"	"	"	19/5	41	"	"
6.	"	"	"	15/7	41	"	"
7.	"	"	"	14/9	42	"	"
8.	PEA's	skrivelse		21/5	42	"	Forsynings- departemente
9.	Dir. Christiansens	"	"	16/9	42	"	Météor
10.	Météors		"	29/9	42	"	dir.Christiansen
11.	"		"	5/1	44	"	"
12.	Dir. Christiansens	"	"	16/2	44	"	Météor
13.	Météors		"	6/3	44	"	dir.Christiansen
14.	"		"	22/3	44	"	SKK.
15.	Dir. Strands		"	24/2	44	"	ordfører Halvorsen
16.	PEA's		"	31/12	42	"	SKK.
17.	"		"	14/8.	43	"	Reichskorn.

Usine Electro-Metallurgique "Météor."
Siege social a GENEVE.

Lausanne, 12 maj 1938.

Monsieur Alex. Christiansen,
16 Karl Johansgade
Oslo
Norvege.

Personelle.

Cher Monsieur,

Le Conseil de Météor ne se réunit pas très souvent aussi certaines décisions trainent-elles beaucoup.

Nous avons au cependant une seance le 7.mai, avant notre assemblée générale.

Naturellement nous avons parlé de l'achat éventuel par vous, d'un vertain nombre de nos actions de P.E.A.

Tout le minde s'est trouvé d'accord sur 3 points:

1. Vous conduisez P.E.A. d'une facon remarquable.
2. Nous aurons probablement interet a vendre peu a peu nos actions par petits paquets.
3. Nous serions tres heureux que vous deveniez actionnaire de P.E.A.

La discussion ne pouvait donc porter que sur le nombre de titres que nous pouvions vous céder et sur leur prix.

Etant donné votre personnalité, l'accord unanime s'est fait tres rapidement.

Nous vous offrons donc, pour vous - meme personnellement, les actions de P.E.A. que vous desirez acheter, mais au maximum cent actions au prix de sept cents couronnes l'une.

Il me serait personnellement tres agréable que vous m'informiez sans trop trader de la décision que vous prenez.

Veuillez agreer, Cher Monsieur, mes salutations les meilleures.

Usine Electro-Metallurgique METEOR S.A.
Un Administrateur: L. Friderich (sign.)

Under-Bilag nr. 2 til 5.

Usine Electro-Metallurgique "METEOR".

Geneve, le 1er.mars 1941.

Monsieur A. Christiansen,
c/o Porsgrunds Elektrometallurgiske A/S,
Karl Johansgt. 16,
Oslo.

Monsieur l'Administrateur,

A l'issue d'un Conseil de notre Société, que nous venons de tenir, je suis chargé de vous écrire tant en mon nom personnel qu'en celui de notre président et de M. Friderich.

Nous suivons très régulièrement la marche de P.E.A. par les rapports que nous fait M. Friderich, nous constatons avec grande satisfaction que les affaires sont favorables tant en ce qui concerne les tonnages fabriqués en 1940, qu'en ce qui concerne les marges de bénéfice.

Malgré cette constatation et malgré la confiance que nous avons toujours eue en vous personnellement et en P.E.A., les circonstances actuelles nous engagent à vous demander à nouveau - car nous n'ignorons pas que M. Friderich l'a déjà fait - si vous voyez la possibilité de nous faire une offre pour la totalité des actions de P.E.A. que nous possédons. Vous pouvez vous rendre compte encore mieux que nous de la valeur réelle de ces actions et, si elles peuvent trouver acheteur, nous sommes tout prêts à examiner l'offre que vous pourriez nous faire. Nous pensons au surplus, que le moment serait bien choisi pour trouver acquéreur, même en dehors de la Norvège.

À part la question du prix, qui, bien entendu, reste réservés, la seule condition que nous poserions serait que le prix de ces actions soit payable en Suisse et en francs suisses.

Vous seriez bien aimable de répondre à la présente à M.L. Friderich qui communiquera votre réponse tant à notre président que à moi - même.

Veillez agréer, Monsieur l'Administrateur, mes salutations très distinguées.

Pr. Usine Electro-Metallurgique
METEOR S.A.
Un Administrateur
Paul Girod (sign.)

Under-Bilag nr. 3 til 5.

Porsgrunn den 4.april 1941.

Kraftselskapets begrunnelse for å gå til innkjøp av aksjemajoriteten i PEA var å sikre seg avsetning for sine ledige kraftmengder, som det er uttrykt i de opprettede kraftleiekontrakter.

Dette er kommet klart til uttrykk i innstillingen om kjøpet og har vært et hovedpunkt i kraftselskapets politikk gjennom alle år. Med ansvar overfor sine distrikter kan kraftselskapets styre heller ikke nå gå med på ordninger som kunne kullkaste eller forringe verdien av disse forutsetninger.

Man er imidlertid oppmerksom på at fabrikken på grunn av den store vekst den har undergått ønsker å sikre seg et større kvantum absolutt prima kraft enn tidligere kraftleiekontrakter forutsetter. Kraftselskapet vil med alle midler søke å tilgodese bedriftens ønske i så måte, og må kun ta det i forbehold, at dette fra kraftselskapets side må skje på forretningsmessig måte.

En hovedbetingelse for at disse forutsetninger skal holde stikk er at der ikke opptas noe som helst arbeide for å endre de nuværende eiendomsforhold ved bedriften, medmindre dette skjer i forståelse med SKK.

Under forutsetning av at der fra dir. Christiansens side gis tilsagn om at han erkjenner foranstående forutset-

ninger er kraftselskapet villig til ved forestående valg å gi avkall på formannstillingen i styret for sine representanter.

Ovenstående tiltredes.

(sign.) N. Halvorsen O. Strand Alex. Christiansen
 Ole Hansen Gulbr. Romsaas Tønnes Ellefsen

Under-Bilag nr. 4 til 5.

Oslo, den 31.mars 1941.

Dr. L. Friderich,
12, Place de la Gare,
Lausanne.

Zu Ihrem Schreiben vom 1.ds.Mts. unterzeichnet von Herrn Paul Girod, teile ich mit, dass ich mit dem Generaldirektor Aubert in Norsk Hydro über eine Beteiligung in P.E.A. seitens Norsk Hydro verhandelt habe. An Hand der Bilanz für 1940 habe ich unsere finanzielle Lage zu seiner Zufriedenheit vorgelegt. Aber mit dem Kraftvertrag und der Aktienverteilung war er nicht zufrieden. Das Stilllegen unserer Öfen in diesem und vorigem Jahre kamen wir auch nicht vorbei. Es erschwert den Verkauf, dass die Mehrheit der Aktien und der Vorsitz im Vorstand bei S.K.K. liegt. Es wird meine Aufgabe diese Einwände zu überbrücken. Herr Aubert hat sich allerdings bereit erklärt im Mai die Verhandlungen weiter zu führen, und ich hoffe, dass ich ein Angebot auf Ihren Aktienpost vermitteln kann.

Betreffend die Verfügung des Regulierungsfonds, Ihr Schreiben vom 17.v.Mts., wird bestätigt, dass die Aktionären über den Fond disponieren, aber die eventuelle Steuerpflicht wird näher geprüft.

Mit herzlichsten Grüßen
Ihr ergebener
Alex. Christiansen (sign.)

Under-Bilag nr. 5 til 5.

Vertraulich.

Oslo, 19.mai 1941.

Dr. L. Friderich,
12, Place de la Gare,
Lausanne.

Betr.: Verkauf von Aktien.

Nach dem Abgang unseres Briefes vom 10.ds.Mts. erhielten wir Ihre Depesche von demselben Tage.

Wenn ich am 3.März mit Generaldirektor Aubert von Norsk Hydro über eine eventuelle Teilnahme an unserer Gesellschaft sprach, wurde die Forderung auf eine Majoritätskauf von Aktien gestellt. Diese Forderung kann nur mit Hilfe der S.K.K. erfüllt werden, aber S.K.K. hat immer den Verkauf ihrer Aktiemajoritet abgelehnt. Ich habe Herrn Aubert gefragt, ob wir von Norsk Hydro 6000 bis 10000 kWA prima Kraft mieten können und S.K.K. seinerseits eine entsprechende Menge Ueber-schusskraft abgeben darf. Dies wurde bestätigt.

Wenn unsere Kraftversorgung nicht gebessert wird, können wir mit einem jährlichen Stilllegen unseres Betriebes auf mehrere Monate rechnen. Die Verluste die dabei entstehen gestatten kein Gewinn in normalen Zeiten, und wir sitzen alle mit wertlosen Aktien. Das wird auch S.K.K. erfahren müssen.

Zur Zeit sind wir so weit gekommen, dass P.E.A. mit Einverständnis von S.K.K. einen Antrag auf 6.000 kWA staatliche prima Kraft von Nore gestellt hat. Die Kraft, die etwa 0.7 øre pro kWA kostet, wird am 1. Juni vergeben. Ich habe keine Hoffnung, dass diese Kraft uns zugestellt wird, da die grossen Gemeinden durch Verträge Anspruch auf die neue Kraft haben.

Wenn diese Kraftquelle versagt, ist nur Norsk Hydro übrig, und wenn wir nicht den Betrieb im Winter stilllegen wollen, müssen wir über eine Kombination von Aktienkauf und Kraftversorgung durch Norsk Hydro sprechen.

Vorläufig kann ich weiteres nicht sagen, aber ich werde Sie auf dem Laufenden halten.

Mit bestem Gruss

Ihr ergebener

Alex Christiansen (sign.)

Under-Bilag nr. 6 til 5.

Den 15. juli 1941.

Dr. L. Friderich,
12, Place de la Gare,
Lausanne.

Ich bestätige meine heutige Depesche lautend: "Hydro bittet um Preisstellung vergleich Brief dritte." Bei S.K.K. hat Norsk Hydro über die Bedingungen eines Aktienkaufes im P.E.A. sich erkündigt und ein Angebot für die S.K.K. Aktien erhalten. Die Einzelheiten dieses Angebotes kenne ich nicht, aber der Direktor von S.K.K. hat uns berichtet, dass seine Preisforderung sehr hoch war, weil es sich um einen Aktienmajoritet handelte. Der eventuelle Verkauf der Aktien wird auch mit Übernahme der Spitzenstrom verknüpft.

Die Wasserzufuhr lässt immer nach, und mit Kraft von Nore im kommenden Winter kann nicht gerechnet werden. Unsere Lage kann nicht günstig beurteilt werden, und ich habe S.K.K. gesagt, dass ohne Kraft im Winter können wir nicht unsere Arbeiter beschäftigen und behalten. Das Stilllegen im vorigen Winter hat uns kr. 250.000.- und in diesem Winter eine halbe Million gekostet.

Für den Produktionsrückgang der letzten Jahre trägt die Kraftverzorgung allein die Schuld.

1938-19.951	to	Ferrollegierungen	auf	45%	FeSi	umgerechnet
1939-16.368	"					
1940-9.790	"					
1941-6.000	"			max.		

Hoffentlich werden die Verhandlungen mit Norsk Hydro durch übertriebenes Beanspruchen seitens S.K.K. nicht erfolglos.

Mit herzlichen Grüßen an Ihre Familie,
Ihr ergebener

22 Alex. Christiansen (sign.)

Usine Electro-Metallurgique "Meteor" A.S.

L A U S A N N E.Vedr. valg av styremedlemmer i P.E.A.

Den 28. februar 1942 avholdtes den årlige generalforsamling under ledelse av undertegnede som styrets formann.

Av selskapets 2000 aksjer var 1999 aksjer representert, hvorav

1100 aksjer ved Ordføreren i Porsgrunn, herr N. Halvorsen,
899 " " " Undertegnede.

Av de sistnevnte aksjer tilhører 798 "Meteor" og 101 undertegnede.

Om valg av styremedlemmer er protokollert:

"Valg: Av styret uttrådte etter tur d'herrer direktør Christiansen og bankbestyrer Weber med personlige varamenn d'herrer advokat Gustav Heiberg og ordfører Ole Hauen.

Som nytt styremedlem etter herr Weber valgtes herr Halvorsen med personlig varamann herr Ole Hauen. Som personlig varamann for direktør O. Strand valgtes ordfører G. Romsaas.

Direktør Christiansen med personlig varamann, advokat Heiberg, gjenvalgtes.

Partenes forutsetning for valgene av styremedlemmer er følgende:

- 1) Direktør Christiansen erklærer ved det forestående valg å ville stemme på Kraftselskapets kandidat.
- 2) Spørsmålet om hvorvidt Kraftselskapet har rett til under de foreliggende forhold å besette flertallet i styret underkastes voldgift av 3 voldgiftsdommere oppnevnt av Høyesterettsjustitiarius."

I det umiddelbart etter generalforsamlingen avholdte styremøte er protokollert:

"Tilstede var d'herrer: Direktør Christiansen, direktør Strand, ordfører Halvorsen og driftsbestyrer Ellefsen. Sistnevnte møtte for dr. Friderich. Der ble foretatt valg på formann i styret. Direktør Strand foreslo ordfører Halvorsen og driftsbestyrer Ellefsen foreslo gjenvalg av direktør Christiansen.

Under henvisning til protokolltilførsel i protokollen for generalforsamlingen avholdt idag stemte direktør Christiansen for herr Halvorsen, hvoretter herr Halvorsen var valgt med 3 stemmer mot 1."

Som det fremgår av protokollutskriften er tvisten om kraftselskapets adgang til å besette flertallet av styremedlemmer innanket for voldgift. Tvisten oppstod på Generalforsamlingen hvor Kraftselskapets 1100 aksjer (aksjemajoriteten) var representert ved herr Halvorsen, som ved møtets åpning fremsatte krav om formannsstillingen for seg. Han uttalte at hvis undertegnede som representant for aksjeminoriteten, 899 aksjer, ikke ville forplikte seg til å stemme på Kraftselskapets representant til formann i det etterfølgende styremøte, så ville Kraftselskapet ved det foreliggende valg i generalforsamlingen oppstille egne kandidater til de to ledige plasser og dermed besette 3 av de 4 plasser.

Jeg innvendte at Kraftselskapet etter de med Meteor avtalte betingelser for sin inntreden som aksjonær i P.E.A. ikke hadde adgang til å besette flertallet i styret, se Meteors brev av 7. januar 1920 til S.K.K. Ennvidere gjorde jeg oppmerksom på at Kraftselskapet ved å gjennomføre sin trussel ville fjerne den administrerende direktør som medlem av styret.

I svar på mine innvendinger påberopte herr Halvorsen seg vedtektene og at det ikke var meningen å fjerne meg fra styret, men at den adm. direktør i P.E.A. skulle stå i samme stilling til sitt styre som Kraftselskapets adm. direktør til lederen av Kraftselskapet. Han fremholdt bestemt at Kraftselskapet ville besette formannsstillingen eller velge 3 plasser i styret forat det som største aksjonær ville ha avgjørelsen i tilfelle meningsforskjell mellom partene.

Partene forenedes om å la tvisten gå til voldgift.

I anledning voldgiftsbehandlingen bes De vennligst gi undertegnede fullmakt til å representere Deres aksjer og sende meg gjenpart av Deres brev av 7. januar 1920 til S.K.K. med opplysning om de forholdsregler som ble truffet til beskyttelse av aksjeminoriteten i P.E.A., hvorefter vår advokat vil innanke saken.

Porsgrunn den 14. september 1942

Alex Christiansen (sign.)

Som deltager i møtene stadfester jeg at forhandlingene har funnet sted som ovenfor angitt.

T. Ellefsen (sign.)

Under-Bilag nr. 8 til 5.

Oslo, den 21. mai 1942.

Til Forsyningsdepartementet,
Kontoret for industriell planlegging og kontroll,
Kirkegaten 20,
Oslo.

Vedr.: Rekvirert kraft.

I skrivelse av 10. mars meddelte det ærede Departement oss de priser som var fastsatt på den rekvirerte kraft fra A/S Hafslund, Drammens Elektrisitetsverk og Hønefoss og Nordhøvet Kraftverk. For kraftleveringen oktober 1941 til februar 1942 ved Skiensfjordens kommunale kraftselskap mottok vi vedlagte bilag 1-6, til skrivelse av 23. f.m. For kraftlevering i mars måned har vi mottatt vedlagte bilag nr. 7, datert 28. f.m.

Som det av bilagene vil sees, har vår kraftleverandør - Skiensfjordens kommunale kraftselskap - ved levering av egen kraft beregnet seg 2.927 øre for vippe nedstilling, og 1.92789 øre for nattutkobling og spenningssynkning, mot en normalpris av 0.5 øre pr. kWh, hvilket for oss medfører en merutgift av vel 100.000.- kr.

Av bilagene vil ennvidere fremgå at den rekvirerte kraft i de 5 måneder november 41 til og med mars 42, har kostet oss kr. 291.046,20 eller 2.26 øre pr. kWh, mot normalt kr. 64.459.- svarende til 0.5 øre pr. kWh. Medregnes forholds

vis kraftleie for april måned 1942, som der ennu ikke foreligger faktura over, vil tallene for de 6 måneder november 41 til og med april 42 være: kraftleie kr. ca. 354.000.- eller ca. 2.38 øre pr. kWh, mot normalt kr. 74.038.-.

Under henvisning til § 2 i "Forordning om levering av elektrisk energi m.v." av 19. september 1941 som sier:

"Når Forsyningsdepartementet krever det, plikter elektrisitetsverk å levere spillkraftavtagere samme mengde energi som året før det de for spillkraft vanlige priser selv om leveransen medfører innskrenkning av forbruk utover forrige års hos andre strømvtagere",

tør vi anmode om departementets eller priskontrollens avgjørelse for de kraftpriser som er oss forelagt i vedlagte bilag. Vårt månedlige kraftforbruk i de siste 5 år er vist i bilag nr. 8.

Ærbødigst

Porsgrunds Elektrometallurgiske A/S

Alex. Christiansen (sign.)

Avskrift.

Under-Bilag nr. 9 til 5.

Direktør L. Friderich,
Usine Metallurgique "Meteor" S.A., *Oslo, 16. Septbr. 1942.*
Lausanne.

Betr.: Aufsichtsratsmitglieder i P.E.A.

Anlässlich die Streiffrage ob die Kraftgesellschaft das Recht hat die Mehrzahl der Vorstandsmitglieder zu wählen, bin ich immer der Meinung gewesen, dass SKK nach den Bedingungen für ihren Eintritt als Aktionär in PEA, sehe "Meteor"s Brief von 7. januar 1920, fortwährend gebunden war. Die Aenderung der Satzungen in 1939 bezweckt nur eine Herabsetzung der Anzahl Vertreter ohne die Gleichstellung der beiden Aktionärgruppen zu ändern. Die Entscheidung sollte fortwährend bei der unabhängigen Gruppe der Vorsitzende und der Administrateur bleiben. Es war gegen die Verabredung mit Herrn Traaholt, dass ich nicht zum Vorsitzender gewählt wurde. Ich habe Herrn Kjølsseth darauf erinnert, dass er damals als Grund seiner Machtergreifung angeführt hat, dass ich als Aktionär eingetreten bin. Aus Rücksicht für Herrn Kjølsseth mit dem wir seit 20 Jahren zusammen ins Aufsichtsrat waren, haben wir damals die Angelegenheit liegen lassen, aber jetzt mit den neuen Herrn von SKK, die uns ganz an die Seite schieben wollen, müssen wir auf unsere Recht stehen. Als Administrateur bin ich berufen in 1917 nachdem ich seit Gründung von PEA im Aufsichtsrat war. Der Leiter von SKK kann nicht meine Stellung durch Wahl ändern.

Mit herzlichen Grüßen,

Ihr Alex. Christiansen (sign.)

Usine Electro-Metallurgique "Meteor".

Lausanne, le 29 septembre 42.

Monsieur A. Christiansen,
16. Karl Johansgade 16,
Oslo. (Norvege).

Cher Monsieur,

J'ai bien reçu votre lettre du 16 septembre et ses annexes et suis absolument d'accord avec vous et j'espère que la sentence arbitrale donnera raison au point de vue que vous défendez. Je serais très heureux que vous assumiez la défense des intérêts de Meteor dans ce cas.

Je suis très surpris et peine de la façon dont SKK envisage les choses. Il y a maintenant plus de 22 ans que nous nous connaissons et les nouveaux représentants de SKK qui sont entrés comme Administrateurs à PEA paraissent n'avoir aucun souvenir de toute notre collaboration.

Je ne peux même pas comprendre l'intérêt de SKK dans cette affaire ni pourquoi il veulent nous majoriser si c'est uniquement une question d'amour propre c'est bien bête, si c'est une question d'intérêt c'est peu honnête.

Il a été absolument convenu en 1920 que SKK et Meteor serait sur un pied d'égalité. On avait choisi M. Knagenhjelm comme président, précisément parcequ'il ne faisait partie ni de l'un ni de l'autre groupe.

Veuillez agréer, Cher Monsieur, pour vous et les vôtres mes meilleures salutations.

Usine Electro-Metallurgique METEOR S.A
Un administrateur L. Friderich (sign.)

Under-Bilag nr. 11 til 5.

Usine Elektro-Metallurgique Meteor
Siege social a GENEVE.

Lausanne, la 5. janvier 1944.

Monsieur Alex. Christiansen,
16 Karl Johansgt. 16,
O s l o.

Cher Monsieur,

Je crois devoir vous informer que M. Kaufmann a écrit au président de Météor pour lui demander si le cas échéant il appuierais sa candidature à votre succession comme administrateur de PEA.

Il ajoute du reste qu'il pourrait aussi prendre la mienne.

M. Kaufmann croit en effet que vous vous retirerez prochainement, j'espère que ce n'est pas le cas.

Veillez agréer, Cher Monsieur, pour vous et
les votres mes salutations les meilleures.

Usine Electro-Metallurgique METEOR

Un Administrateur:

L. Friderich (sign.)

Avskrift.

Under-Bilag nr. 12 til 5.

Chr./Os.

Oslo, 16.februar 1944.

Herr direktor L. Friderich, dr.sc.,
Lausanne/Schweiz
2, Rue du Midi.

Ich habe dankend Ihren Brief vom 5.v.Mts. erhalten und es war für mich keine Ueberraschung, dass herr Kaufmann sich als mein Nachfolger in PEA angemeldet hat. Es ist auf diese Straffrage mit SKK zurückzuführen. Der Prozess läuft jetzt auf 2 Jahren und nimmt immer schärfere Formen an. Das letzte Prozessschrift seitens SKK einhält nicht weniger als 110 Seiten, wovon etwa 30 von dem Advokat und 30 von dem Direktor der SKK geschrieben sind. Es wird auch ein dutzend Zeugen angemeldet.

Ihre Voraussetzung für den Verkauf von Aktien an SKK in 1920 war, dass mit Rücksicht auf die Zusammensetzung unseres Vorstandes sollten 2 Vertreter von jedem Hauptaktionär und eine neutrale Gruppe bestehend aus den Vorsitzenden (Herr Knagenhjelm) und dem Administrateur bestellt werden. Dies wird jetzt bestritten mit Hinweis auf den Statuten, die für die Wahl in der Generalversammlung fortwährend die alte Bestimmung mit Wahl nach einfacher Majorität enthält. Es wird im ersten Prozessschrift von SKK das Recht auf sämtliche Mitglieder des Vorstandes gefordert. Aber im letzten Prozessschrift erklärt der Advokat, dass SKK bereit sein wird einen eventuellen Vorschlag auf ähnliche Zusammensetzung des Vorstandes wie im 1920 zu prüfen. Über diesen Vorschlag verhandeln jetzt die Advokaten, aber ich habe keine Hoffnung auf eine für uns gerechte Lösung durch diese Verhandlungen, obwohl die beiden Advokaten der Ansicht sind, dass bei der nachträgliche Änderung der Statuten Ihre Voraussetzung für den Verkauf nicht gerecht wurde. Von den 3 Anwesenden bei den Verhandlungen im 1920 leben noch die 2: Sie und Ich. Herr Traaholt ist leider nicht mehr und kann als Zeuge nicht auftreten und bestätigen, dass Ihre Voraussetzung: eine gleiche Vertretung den beiden Hauptaktionären im Vorstand mit beitrtritt von President und Administrateur als eine neutrale Gruppe war und im Sinne dieser Ordnung ist ja auch verhalten worden so lange Herr Knagenhjelm lebte und bis Herbst 1938 als President tätig war.

Die Zukunft der PEA ist ganz von der Zusammensetzung des Vorstandes abhängig. Mit einer entscheidene Vertretung im Vorstand kann SKK ohne Hindernis unsere Kraftvertrag wertlos machen, wie jetzt auch der Fall ist. SKK hat während 3 Monate im Winter 1939/40, 5 Monate im Winter 1940/41 und 7 Monate im Winter 1941/42 keine Kraft an uns auf ihrem Vertrag geliefert, trotzdem dass die Nichtlieferung in 1924/26 als eine Entschädigung gemacht wurde. Während 6 Monate im Winter 1942/43

und 1943/44, die alle beide sehr wasserreich waren, hat SKK auf unserem Vertrag nur die 5.000 KW sogenannte "ständige Kraft" geliefert. Übrigens wird 1,2 øre pro KWst. für Hydrokraft verlangt. Wir können wohl heute die uns gemachten Kraftpreise zahlen, aber in normalen Zeiten nicht.

Ich hätte Sie gern als Zeuge bei den Gerichtsverhandlungen bestellt, aber wenn es Ihnen nicht möglich ist werden wir die von Ihnen vorgeschlagene Gerichtsaufnahme in Genf Folge leisten, wenn es keine andere Lösung gibt.

Sonst geht es uns gut und ich grüsse Sie herzlichst in den Hoffnung dass es auch bei Ihnen der Fall ist.

Ihr ergebener
Alex. Christiansen (sign.)

Avskrift.

Under-Bilag nr. 13 til 5.

Usine Electro-Metallurgique Météor
Siege social a Geneve.

Lausanne, le 6 Mars 1944.

Monsieur Alex Christiansen,
16 Karl Johansgade,
O s l o.

Cher Monsieur.

Nous avons longuement discuté M. Bloch et moi au sujet de votre lettre du 16 Fevrier.

Après avoir, autant qu'il nous est possible examiné la question sous toutes ses faces et en tenant compte de vos lettres antérieures nous sommes tombés d'accord sur les conclusions suivantes.

1. Il est absolument regrettable que les dirigeants d'une affaire soient divisés surtout par une question ou la forme joue un plus grand role que le fonds meme, puisque SKK est actionnaire majoritaire de PEA et que l'on ne peut rien changer a cela.

Il est encore bien plus regrettable que cette discussion ait été partée avec une ampleur pareille devant un tribunal arbitral.

2. Météor est donc disposé a adresser a SKK la lettre dont vous trouverez inclus le projet. Nous vous le soumettons avant de l'envoyer mai notre intention est bien de l'expédier. Nous attendons cependant vos observations et, nous l'esperons fermement votre accord.

3. Notre opinion sur le fond est en effet la suivante:
Lors de l'augmentation de capital de PEA il a été attribué a SKK 1100 actions et a Météor 900 actions et il a été prévu un conseil d'Administration de six membres ou siegeraient deux membres pour SKK deux pour Météor et deux "neutres". On a choisi alors comme "neutres" M. Knagenhjelm et vous meme car lui et vous jouissiez de la confiance absolue de SKK et de Météor. M. Knagenhjelm a été choisi comme Président et vous-meme comme Administrateur - délégué.

La confiance mise en vous par les deux groupes d'actionnaires c'est montrée absolument justifiée. Il serait profondément injuste de ne pas attribuer a votre intelligente activité la situation, si favorable actuellement de PEA. Mais comment pourrait on choisir actuellement un Président "neutre" qui ait, comme jadis M. Knagenhjelm la confiance de SKK et de Météor.

En revance, en ce qui concerne votre poste d'Administrateur - délégué, la façon extraordinairement profitable a PEA dont vous l'avez rempli nous paraît indiquer qu'il est indispensable que vous le conserviez et cela pendant aussi longtemps que vous le pourrez.

Comme vous le savez, Si Météor avait nominalement droit a deux administrateurs il n'en jamais eu effectivement qu'un seul.

4. C'est en nous basant sur ces considérations et sur le fait qu'un groupe d'actionnaires majoritaires a normalement droit a la présidence que nous vous proposons la formule suivante:

Météor renoncerait définitivement au deuxième poste d'administrateur et le conseil de P.E.A. se ait réduit a cinq membres, trois choisis par SKK un choisis par Météor et vous-même comme Administrateur - délégué. Le Président serait un des trois représentants de SKK.

Nous reconnaissons parfaitement que cette formule confirme la forte position que SKK occupe dans la Société, mais nous espérons que le geste de Météor sera apprécié, par SKK et qu'il conduira a une collaboration amicale que est a la base de la prospérité de PEA.

Nous espérons que ce geste mettra un point final a une controverse que nous jugeons absolument fâcheuse et nous espérons surtout qu'il fortifiera votre position d'administrateur-délégué, nous estimons, en effet, que comme par le passé vous êtes indispensable a l'avenir, a la prospérité de PEA.

J'ai été heureux d'apprendre que tous les vôtres sont bien il en est de même chez moi. Recevez, Cher Monsieur, mes meilleures salutations.

Usine Electro-Metallurgique MÉTEOR

Un Administrateur: L. Friderich (sign.)

Avskrift.

Under-Bilag nr. 14 til 5.

Lausanne, den 22. mars 1944.

Skienfjordens kommunale Kraftselskap,
Porsgrunn
Norvege.

Recommandé.

Messieurs.

Les difficultés de la correspondance avec la Norvege ne nous a pas permis de suivre de pres la controverse qui divise actuellement le Conseil d'administration de PEA.

D'un point de vue très général, sans prétendre juger des torts ou des raisons, mais nous basant uniquement

sur l'interet de PEA, nous vous faisons, pour mettre fin a la procedure d'arbitrage actuelle, la proposition suivante, que nous avons aussi fait connaitre a M. Christiansen:

- a) Le Conseil d'administration de PEA sera, a l'avenir, compose de cinq membres.
- b) SKK designera trois Administrateurs dont un avocat independant qui, a notre avis, pourrait avoir la presidence du Conseil.
- c) Meteor designera un seul membre au lieu de deux auxquels nous avons droit.
- d) Le cinquieme membre sera M. Alex Christiansen qui prendra les fonctions d'Administrateur-delégue pour une premiere periode de cinq ans, cette periode sera renouvelable.

Nous esperons que vous reconnaitrez tres l'esprit amical de notre lettre, nous esperons surtout que notre proposition ramenera la cordialite des relations que nous avons entretenues avec votre Societe-pendant de nombreuses annees et nous permettra de resoudre a l'avenir, comme nous l'avons fait dans le passe d'une facon rapide les difficultes qui pourraient survenir entre nous.

Nous ne terminerons pas cette lettre sans vous rappeler tous les services que M. Christiansen a rendu a PEA.

Vous savez comme nous que la prosperite de notre Societe est due en grande partie a son activite, a son intelligence et au travail perseverant qu'il a consacre a PEA.

Aussi esperons - nous qu'il restera encore longtemps l'Administrateur-delégue a PEA.

Veillez etc.

Usine Electro Metallurgique METEOR

Un Administrateur
L. Friderich (sign.)

Under-Bilag nr. 15 til 5.

Porsgrunn den 24.2.1944.

Til formann for styret i
Porsgrunds Elektrometallurgiske A/S,
Herr skibsreder N. Halvorsen,
P o r s g r u n n.

Som medlem av PEA's styre tillater jeg meg herved å forelegge for Dem som styrets formann følgende sak:

Prisen for spillkraft blir i mange tilfeller undergitt glideskala, slik at den på en eller annen måte følger konjunktorene. Når det gjelder spillkraft til elektriske dampkjeler er det vanlig at prisen varierer i takt med kullprisen, og ved spillkraftleveringer til tresliperiene har man i stor utstrekning en glideskala med KWH-pris avhengig av tonn-prisen på tremasse. Dette har for bedriftene den store fordel at kraften blir billigere når konjunktorene svikter og dermed lønnsomheten er dårlig, mens kraftprisen blir høyere når der er gode konjunkturer og bedriften som følge derav også har råd til å betale for kraften.

For PEA's vedkommende er kraftleien for tiden ordnet

gjennom kontrakt med faste priser uavhengig av konjunktorene. En eventuell forandring heri med kraftpris avhengig av prisene på PEA's produkter eller av PEA's overskudd eller andre kriterier for driftens lønnsomhet vil kreve meget grundig overveielse både fra PEA's og fra SKK's side, og kan vanskelig tenkes gjennomført med det aller første. Ikke desto mindre vil det etter undertegnede mening være en fordel for bedriften med tanke på eventuelle vanskeligheter etter krigen allikevel å ha en ordning av sin kraftleie som i økonomisk henseende nærmer seg den som f. eks. tresliperiene har gjennom sine glideskala-kontrakter, nemlig å kunne skaffe seg billig kraft i nedgangstider. En enkel måte å oppnå dette på uten at det er nødvendig å oppta vidløftige kontraktsforhandlinger, er at man blir enige om å beholde den gjennomsnittspris som er omforenet i nu gjeldende kontrakt mellom SKK og PEA, men å variere denne pris med konjunktorene. Et forslag i denne retning forela undertegnede som representant for SKK for PEA under forhandlinger som ble ført siste høst. Saken ble diskutert med herr direktør Christiansen og herr Driftsbestyrer Ellefsen. Den ble ikke direkte avvist, men har på den annen side heller ikke ført til noe positivt resultat. Da jeg imidlertid finner at saken har stor interesse for bedriften, tillater jeg meg herved å komme tilbake til den med anmodning om at den taes opp til drøftelse på første styremøte i PEA.

Det forslag jeg fremla i høst gikk ut på følgende:

I tillegg til den kraftleie som fremkommer etter bestående kontrakter og overenskomster betaler PEA til SKK 0.3 øre pr. KWH for all kraftlevering i året 1943. Til gjengjeld gir SKK tilsagn om i et eller flere fremtidige driftsår, når driften måtte være økonomisk vanskelig for PEA, å gi rabatt på de kraftpriser som er avtalt i den praktiserte overenskomst for årene 1942-54. Herunder er det PEA som avgjør om driften er så økonomisk vanskelig at reduksjon bør finne sted. PEA skal kunne forlange reduksjoner inntil et samlet beløp motsvarende den som fremkommer gjennom ovennevnte tilleggspris på 0.3 øre pr. kwh.

Jeg tillater meg herved påny å fremsette dette forslag, idet dog satsen 0.3 øre pr. kwh kan bli gjenstand for regulering i overensstemmelse med hva som måtte passe med PEA's driftsresultater. Samme oppgjørsregel med den samme eller en annen sats kunne da gjøres gjeldende også for 1944.

Jeg vedlegger 2 gjennomslag av dette brev med anmodning om at de sendes de øvrige styremedlemmer forat saken kan være overveiet før styremøtet.

Ærbødigst

C. Strand (sign.)

Under-Bilag nr. 16 til 5.

31 desember 1942.

Skienfjordens kommunale Kraftselskap,

Porsgrunn.

Kraftpriser.

I løpet av de siste to år er av Dem innført en rekke forandringer i beregningen av kraftprisene i forhold

til tidligere praksis i årene 1920 - 1940. Disse forandringer, som medfører en betydelig forhøyelse av prisen pr. kWh, er følgende:

- 1) de av SKK fra andre kraftprodusenter innkjøpte kraftmengder er belastet oss (uten unntagelse) etter innkjøpspris - mot i årene 1920 - 1940 (uten unntagelse) etter 0.5 øre.
- 2) de innkjøpte kraftmengder belastes med overføringstap, delvis meget høye, som f.eks. 23 % for kraft fra Hydro i november i år.
- 3) de samme kraftmengder belastes videre med overføringsutgifter for SKK's egne linjer, eksempelvis 0.2 øre kWh for nevnte kraft fra Hydro.

I betraktning av den totale svikt i kraftleveringen i 1939/40 over 3 måneder med full driftsstans, i 1940/41 over 5 måneder med full driftsstans, i 1941/42 over 7 måneder med 1/3 dels drift ved rekvirert kraft, vil vår kraftleie ved disse forandringer i kraftprisen bli 50 - 100 % høyere enn for tilsvarende kraft ved de andre norske smelteverker.

Vi kan ikke godta de nevnte kraftpriser og innbetalinger. Deres kraftnotaer for november d.å. under protest.

Årbødigst

Porsgrunds Elektrometallurgiske A/S.

K o p i.

Underbilag nr. 17 til 5.

CHR/RG.

An das Reichskommissariat,
z Hd. Herrn Reg. rat. Albrecht,
Stortinget / Oslo.

Betr. Abrechnung über die zusätzliche Stromabnahme in den Wintermonaten 1942/43.

Beigelegt übersenden wir Ihnen die Abrechnung mit unseren deutschen Abnehmern für die zusätzliche Stromabnahme in den Monaten Oktober 1942 bis 30. Juni 1943.

Nach Vereinbarung mit den Abnehmern sind die zu Grunde der Abrechnung liegenden Preise vom Arbeitsdepartement gemäss der Verordnung vom 19. September 1941 entschieden, und die Stromrechnungen der Kraftgesellschaft, Skiensfjordens kommunale Kraftselskap, Porsgrunn, dadurch um n.kr. 36.396.06 (RM 20.690.-) gekürzt worden.

Die Kraftgesellschaft behauptet aber, dass die Entscheidung des Arbeitsdepartements nicht gesetzlich ist und werden dem gemäss die vom Arbeitsdepartement festgelegten Strompreise geändert, behalten wir uns vor unsere Abnehmer gegenüber eine entsprechende Forderung zu stellen.

Die Abrechnungen mit Beilagen und eine Kopie dieses Briefes werden unsere Abnehmer direkt zugestellt.

Hochachtungsvoll

PORSGRUNDS ELEKTROMETALLURGISCHE A/S.

Oslo, den 12.mai 1944.

Herr Minister Alf Whist.
Tordenskjoldsgt. 12,
Oslo.

Jeg tillater meg hoslagt å oversende Dem et P.M. om tvist innen ledelsen av P.E.A.'s, som jeg har stiftet i 1913 og er adm.direktør for siden 1917.

Hvis De har anledning til å se på saken, er jeg Dem meget forbunden.

Heil og Sel
Alex Christiansen.

Bilag 7.

Ola Sveen og Einar Haugestad
 H.r.advokater
 Oslo

11.mai 1950.

S/ES.

Oslo Statsadvokatsembete,
 Herr statsadvokat Lous,
O s l o.

Ad sak mot direktør Alex Christiansen.

Jeg har mottatt Oslo Statsadvokatembetes ekspedisjon av 29. april d.å., hvori man ber om å få nærmere presisert hvilke dokumenter jeg ønsker fremlagt m.v.

Jeg henviser i den anledning til strprl. § 293 jfr. § 366, hvorefter forsvareren skal "sende aktene tilbake med angivelse av hvilke vitner han på sin side akter å innstevne eller ønsker innstevnet, hvilke beviser han iøvrig tilsikter å benytte, hvorledes de tenkes erhvervet, hva han ved sine vitner og øvrige beviser akter å godtgjøre - "

Jeg har derfor i min skrivelse av 20/4 d.å., hvorav herr statsadvokaten bare har sett de 4 første avsnitt. angitt disse beviser. Jeg henviser også til strprl. § 294.

Den oppnevnte aktor i saken har så bedt politiet skaffe disse beviser tilveie. Imidlertid har politiet sendt dokumentene til herr statsadvokaten.

Jeg kan under disse omstendigheter ikke forstå at dette spørsmål henhører under statsadvokatene. Jeg har allikevel ingen ting i mot å gi en nærmere redegjørelse for hva jeg akter å godtgjøre ved de beviser jeg har bedt om må bli skaffet tilveie. Jeg nevner derfor punktvis:

1. Direktør Alex. Christiansens arkiv.

Dette arkiv ble beslaglagt etter frigjøringen på foranledning av Skiensfjordens kommunale Kraftselskap og PEA. Beslagleggelsen ble forlangt av disse. Senere har direktør Christiansen overhodet ikke sett sitt arkiv. Jeg

forstår det slik at dette arkiv er havnet hos PEA i Porsgrunn. Arkivet var imidlertid direktør Christiansens private arkiv. Kontoret i Oslo var hans private kontor. Det var han selv som betalte husleien og utgiftene forøvrig ved kontoret. Påtalemyndigheten har såvidt jeg forstår i dette arkiv ikke funnet et eneste dokument av betydning for saken. Arkivet skulle da selvsagt forlengst ha vært tilbakelevert direktør Christiansen. I hvert fall har direktør Christiansen nå krav på å få tilbakelevert arkivet til gjennomgåelse av dokumentene, for å se om det kan være noe av disse dokumenter som er av betydning for saken. Jeg forstår i det hele tatt ikke at det kan diskuteres om at direktør Christiansen har krav på å få sitt arkiv utlevert for å se om dette inneholder ting av betydning for saken.

Ad styrets- og generalforsamlingsprotokollene.

Som det fremgår av dokumentene mener jeg at direktør Christiansen har meldt seg inn i NS på grunn av de forhold som hersket i selskapet. Det var faktisk NS som hadde bukten og begge endene og som ville selge aksjemajoriteten i PEA til A/S Lettmetall. Det var av den grunn direktør Christiansen meldte seg inn. Styrets- og generalforsamlingsprotokollene vil bevise dette.

3. Kraftselskapets kontrakt med A/S Lettmetall.

Om denne kontrakt gjelder det samme. Den viser at kraftselskapet ville selge sin aksjemajoritet i PEA til A/S Lettmetall. Det er selvfølgelig unødvendig for meg overfor herr statsadvokaten å gi noen karakteristikker av selskapet A/S Lettmetall. Det var nettopp for å beskytte PEA overfor kraftselskapets bestrebelsers på å få kontrakt med A/S Lettmetall om salg av aksjene at Christiansen meldte seg inn i NS.

4. Korrespondansen.

Også denne korrespondanse vil vise hvorledes forholdene med kraftselskapet og de offentlige myndigheter og de utenlandske aksjonærer har vært, og vil klarlegge grunnen til direktør Christiansens innmeldelse. .

Herr statsadvokaten anfører at Skiensfjordens kommunale kraftselskap og PEA står utenfor saken. Dette er ikke riktig.

Det er på disse selskapers vegne at beslagleggelsen av arkivet er forlangt, og anmeldelsen for angiveri m.v. er foretatt av disse selskaper. Jeg henviser til advokat Georg Lous' ekspedisjon av 11/5 45 til politimesteren i Oslo og Aker. Såvidt jeg husker er det denne ekspedisjon som av politimester Welhaven egenhendig er påtegnet "Kriminalsjefen, haster. P.M." (Sikkert av meg etter hukommelsen). Det er ganske sikkert disse forhold som har bevirket den helt meningsløse arrestasjon overfor den 70 årige mann som alle nå er enige om er helt uskyldig i angiveriet. Jeg henviser også til rapport fra J.L. Høst om møtet i K.N.A.hotellet i Oslo tirsdag 18.oktober 1949, avsnitt: Direktør Strands beskyldning om angiveri.

Jeg går ut fra at de arkiver som jeg foran har nevnt er gjennomgått av selskapene.

Jeg er etter dette helt uenig med herr statsadvokaten i at kraftselskapet og PEA står utenfor saken. Begge selskapers forhold er av den største betydning til bedømmelse av Christiansens sak. Man må heller ikke glemme den lange arrestasjon som Christiansen har vært underkastet på grunn av den meningsløse angiveribeskyldningen fra selskapene, og som forøvrig fortsetter den dag i dag, jfr. rapport fra J.L. Høst om konferanse med direktør Strand på Høst's kontor 6/1.50.

Jeg fastholder derfor kravet om fremleggelse av de nevnte dokumenter. Når man skal bedømme en sak som Christiansens, er det helt nødvendig å få hans forhold belyst, og det lar seg ikke gjøre uten å trekke frem de forhold som jeg her har vært inne på.

Jeg unnlater ikke å nevne at politiets etterforskning overhodet ikke omhandler disse forhold vedrørende direktør Christiansens medlemskap, uaktet de er av den største betydning for saken.

Ærbødigst

Ola Sveen (sign.)

Ola Sveen og Einar Haugestad
Høyesterettsadvokater.

Bilag 8.

S/ES.

Oslo, 25.februar 1950.

Herr o.r.sakfører Per H. Friis,
Prinsensgt. 12,
Oslo.

Ad sak mot direktør Alex. Christiansen.

Hoslagt tillater jeg meg å tilbakesende dokumentene som jeg/tør be forelagt for herr riksadvokaten med anmodning om at det må bli gitt påtaleunntatelse for direktør Christiansen.

Som det fremgår av dokumentene foreligger det tidligere uttalelser fra h.r.advokatene Torstensen og Christophersen, hvori man har foreslått påtaleunntatelse. Dette har imidlertid riksadvokaten ikke villet gå med på. Jeg mener imidlertid at det er grunn til påtaleunntatelse, og skal, idet jeg forøvrig henviser til hva som tidligere er anført, få bemerke:

Det forbauser meg at man ikke tidligere i saken er kommet inn på grunnen til at direktør Christiansen meldte seg inn i NS. Forholdet er jo at han har vært et helt passivt medlem av NS, og siktelsespunktet angående angiveri er jo fullstendig gjendrevet og henlagt. Men da forekommer det meg å være av den største betydning når man skal ta standpunkt til påtaleunntatelsesspørsmålet, å kjenne direktør Christiansens motiver til innmeldelsen. Jeg skal derfor nærmere klarlegge dette punkt.

Av vedlagte innstillinger fra 1920 om overtagelse av aksjemajoriteten i Porsgrunds Elektrometallurgiske Aktieselskap, bilag 1, fremgår kraftselskapets utvikling fra starten 1911 - 1920. Kraftselskapet bygget i denne periode ut sin kraftstasjon i Årlifoss i Tinnelven med overføring til Skiensfjorden, beregnet til å kunne levere 12.500 HK. Av denne kraftmengde leiet PEA ved kontrakt høsten 1913, 6000 HK for et tids-

rom av 25 år, regnet fra driftens igangsettelse ved utgangen av 1915. I 1920 viste det seg at kraftselskapet ikke hadde tilstrekkelig egen kraft til å dekke sine kontraktmessige forpliktelser, og for å frigjøre ca. halvparten av den til PEA bortleiede kraft, inngikk SKK som aksjonær i PEA. Dette ble da ordnet slik at SKK kjøpte opp noe over halvparten av aksjene i PEA. Denne aksjepost ble overtatt fra Meteor. Denne kraftmangel fra SKK's side førte til at PEA fikk driftsstans i de vannfattige år 1923-24. Forholdene ble først rettet på i 1928 da SKK fikk leiet et betydelig kvantum Norekraft til en gunstigere pris enn den PEA betalte. Da SKK 1. juli 1933 hadde fullført utbyggingen av kraftstasjonen Grønvoldsfoss til samme størrelsesorden som Arlifoss, således at SKK i allt disponerte ca. 25.000 HK i egen kraftutbygging, var denne fremdeles langt fra tilstrekkelig til å dekke de kontraktmessige forpliktelser. Denne utbygging var i 1920 forutsatt å skulle finne sted senest 1926/28, se bil.1, siste linje nederst. Senere har ikke SKK foretatt noen utbygging av egne kraftanlegg.

Leien av Norekraft fortsatte derfor over 1930-årene så lenge det fantes ledig kraft i Nore. SKK hadde imidlertid fortsatt å opparbeide et stadig større konsum langt ut over i okkupasjonsårene, og hadde i det øyemed til stadighet annonse om ledige industriarealer og billig elektrisk kraft. Da Norekraften opphørte i januar 1940, og da vannfattige år under okkupasjonen inntraff, var stillingen den at PEA måtte gå til driftsstans 3 mndr. vinteren 1939/40, og 5 mndr. 1940/41 og med visshet for at kraftleveringen ville bli enda dårligere vinteren 1941/42. Dette slo da også til. Idet SKK ikke kunne levere noen kraft på PEA's kraftleiekontrakt i en periode av over 7 mndr. vinteren 1941/42. Fra SKK's side ble det i PEA's styremøte den 5. oktober 41 opplyst at det ikke kunne regnes med noen økning av kraftleveransen av SKK's egen kraft, men at det fra myndighetenes side var forlangt at det skulle skaffes bedriften kraft hva der bare kunne skje ved reduksjon for de faste abonnenter.

Se bil. 2, utskrift av styremøte 25/10.41.

Stillingen i slutten av 1941 var altså da den at SKK ikke kunne skaffe egen kraft.

På samme tid hadde A/S Lettmetall gått i gang med utbyggingen av Mår Kraftanlegg i forbindelse med sine fabrikkplaner på Herøya.

Bevis: Bil 3. utklipp av "Nationen" av 28/3.49.

A/S Lettmetall hadde da kastet sine øyne på de ledige arealer på Herøya og senere på Roligheten, nedenfor og ovenfor PEA's anlegg som strekker seg tvers over øya. Lettmetall hadde svære fabrikkplaner, og henvendte seg sommeren 1941 også til PEA med forespørsel om kjøp av fabrikkens ledige arealer. Forholdet var nemlig at PEA hadde store arealer som ikke var bebygget, og som lå særdeles heldig til for fabrikkdrift, idet arealet ligger helt ut til sjøen. Lettmetalls henvendelse ble avvist av styret i PEA etter forlangende av SKK, idet de ville krysse SKK's planer for utbygging av sine vannrettigheter i Hjartdal- og Tuddalsvassdraget.

Imidlertid trådte SKK i underhandlinger med A/S Lettmetall om salg av SKK's aksjemajoritet i PEA. SKK var villig til å selge sin aksjemajoritet til A/S Lettmetall på betingelse av at A/S Lettmetall skulle avta 30.000 kW spillkraft over en periode av 50 år, og bygge den nødvendige fjernledning til Hjartdal fra Roligheten.

Denne strømleveringskontrakt var forutsetningen for at SKK kunne utbygge sine vannfall i Hjørtedal og Tuddal.

Bevis: bil. 4. Morgenbladet for fredag 16/7 48.

" 5. Skiensfjordens kommunale kraftselskaps skrivelse til PEA av 22/12 41 m/ bilag.

Denne opsjon som SKK hadde gitt A/S Lettmetall på aksjemajoriteten var som det fremgår av det sistnevnte bilag behandlet på et møte 20/10 41, hvor man da fant frem til et forslag angående salg av aksjemajoriteten. Dette ville altså da SKK bare vedstå til utgangen av året 1941.

Til behandling av den opsjon som var gitt A/S Lettmetall ble det avholdt et møte på Norsk Hydro's kontor i Oslo den 20/12 41, hvor A/S Lettmetalls generaldirektør herr Moschl meddelte SKK's direktør herr Strand, at de betingelser som SKK hadde stillet i sin håndgivelse var uhørt, og at hans selskap ingen interesse hadde av strømleiekontrakten og bare interesserte seg for ervervelse av de ledige arealer som tilhørte PEA. Han henstilte da til direktør Christiansen som var tilkallt til møte, at han som eldre erfaren ingeniør, og som interessert i at hans fabrikk fortsatt fikk eksistere, ville antyde de betingelser hvor etter A/S Lettmetall kunne erverve de tomter som PEA kunne unntå. Dette førte til de forslag som ble behandlet i PEA i styremøte den 8/1 42.

Bevis: Bilag: 6, utskrift av styremøte.

Disse forslag forutsatte en del nærmere undersøkelser som ble foretatt av driftsbestyrer Ellefsen etter oppdrag av A/S Lettmetall. Noe tomtosalg kom imidlertid ikke i stand, men spørsmålet om salg av SKK's aksjemajoritet i PEA ble foreløpig skrinlagt. Salg av PEA's ledige arealer fant sted senere samme år til Hydro, uten noen kraftleiekontrakt.

På generalforsamling i PEA 28/2 42 ble direktør Christiansen kastet som formann i styret. Direktør Strand foreslo NS-ordfører Halvorsen til formann, og Halvorsen hadde ved møtets åpning fremsatt krav om formannsstillingen til seg, og Halvorsen ble så valgt til styrets formann.

Bevis: Bilag: 7, skrivelse fra direktør Alex. Christiansen til Meteor av 14/9 42.

" 8, Meteors svar av 29/9 42.

Som det fremgår av denne skrivelse var meningen ved valget nettopp den at SKK ved å ha 3 plasser i styret eller formannen ville ha avgjørelsen i tilfelle meningsforskjell mellom partene.

Denne tvist ble man da enige om å avgjøre ved en voldgift, som imidlertid ikke var avgjort i 1944 da Strand ville være formann, og den nye NS-ordfører Bystrom, medlem av styret. Direktør Christiansen ble altså da utkastet av styret. I denne voldgiftssak har man provosert fremlagt strømleveringskontrakten som SKK hadde håndgitt til A/S Lettmetall, men dette ble kategorisk avslått av SKK ved dets prosessfullmektig advokat Georg Lous. Denne strømleveringskontrakt skulle absolutt ha vært fremlagt. Den vil vise det samarbeid som har vært mellom SKK og A/S Lettmetall for at SKK skulle få utbygget sine vannfall.

Dette er da bakgrunnen for direktør Alex. Christiansens innmeldelse i NS:

SKK ville selge sin aksjemajoritet i PEA for å oppnå

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie 2011
en gunstig kraftleketrakt med A/S Lettmetall, og derved skape grunnlaget for å utbygge sine vannfall i Hjartdal og Tuddal.

Dette måtte direktør Christiansen for enhver pris forhindre. Faktisk satt jo kraftselskapet med aksjemajoriteten og NS-ordføreren i Porsgrunn på sin side. Det var ham som utøvet majoritetens stemmerett. Christiansen ville selvfølgelig forsøke å bevare PEA.

Han så ingen annen utvei enn å melde seg inn i NS for å beskytte PEA's interesser.

Noen annen mulighet for å bevare PEA var det overhodet ikke.

Jeg nevner for ordens skyld at Christiansen meldte seg inn i NS 15/1 42, altså nøyaktig på det kritiske tidspunkt.

Ved sin innmeldelse har Christiansen overhodet ikke tenkt på annet enn PEA's interesser. Det fallt ham ikke inn at han på den måte kunne svike sitt land. Han har således meldt seg inn med en helt aktverdig hensikt, nemlig den å bevare PEA som han hadde stiftet og opparbeidet til en stor bedrift og sittet i ledelsen av i 31 år.

Som ytterligere bevis på at sammenhengen er den som jeg foran har fremholdt vedlegger jeg:

- Bevis:
- Bilag 9, Ekstraktutskrift av et PM fremlagt i voldgiftssaken av direktør Strand.
 - " 10, Skrivelse til Meteor fra dir. Christiansen av 31/5.1944.
 - " 11, Skrivelse til dir. Christiansen fra Meteor av 16/10.44.
 - " 12, bil. 23 og 33 fra sakens dokumenter.
 - " 13, Tilsvar og prosesskrift i voldgiftssaken datert 20/1, 4/2, 12/2 og 22/2.43.

Jeg har herved fastslått grunnen til at direktør Christiansen meldte seg inn i NS.

Det er videre helt på det rene at direktør Christiansens medlemskap har vært helt passivt. Han har riktignok ydet noen bidrag, men dette er gaver av ren humanitær art til bombeskadede og nødlidende, hjemvendte frontkjempere.

Det er tidligere som foran nevnt godtgjort at den anmeldelse som er innsendt av direktør Strand er helt meningsløs, og uten noen holdepunkter. Angående dette forhold foreligger det nå forøvrig adskillig bevis utover det som tidligere forelå. Forholdet er at direktør Christiansens svigersønn, salgssjef i H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard)'s forlag, J. L. Høst, under et besøk som Meteors representant Madam Lachenal gjorde her i landet i oktober 1949, fikk kontakt med såvel henne som direktør Strand og Ellefsen. Om disse møter og det som passerte i denne forbindelse vedlegger jeg som

bevis: Bilag 14:

1. Notat oppsatt av salgssjef J.L. Høst angående konferanse 18/10.49.

2. Brev av 21/10.49 fra Madam Lachenal, Meteor.

3. Notat opptatt av salgssjef J. L. Høst angående konferanse med herr Strand den 6. januar 1950.

Som det fremgår av denne korrespondanse har Meteors representant reagert kraftig overfor den behandling direktør Christiansen har vært utsatt for, og Strand på sin side har måttet innrømme at hans anmeldelse ikke har noe med de virkelige forhold å gjøre.

Når Meteor's representant reagerte så kraftig var det imidlertid ikke bare på grunn av den meningsløse behandling av direktør Christiansen, men det var også fordi Meteor's representant først under samværet i Oslo hadde fått rede på at PEA under krigen hadde vært ledet av NS. Forholdet var jo som det fremgår av dokumentene at NS-ordfører i Porsgrunn, Halvorsen, var satt inn som styrets formann i 1942 og Bystrøm i 1944. Da var riktignok Strand styrets formann, men det satt 2 NS-ordførere, Bystrøm og Hauen i PEA's styre. Bystrøm var den som var ordfører i Porsgrunn og som derfor forføyret over aksjemajoriteten i PEA. Kraftselskapet hadde altså 2 NS-ordførere + Strand i styret.

Høsten 1944 døde dr. Louis Friderich som hadde sittet som styremedlem i PEA siden 1918. I den anledning mottok direktør Alex. Christiansen et brev fra Meteor av 16/10.1944.

Bevis: Skrivelse fra Meteor av 16/10.1944.

Som det fremgår av dette brev hadde Meteor da under overveielse å fordele aksjene i PEA mellom Meteor's omkring 30 aksjonærer. Dette hadde da Meteor skrevet til SKK om. Hva dette brev forøvrig går ut på vet man ikke, men dette brev burde utvilsomt vært fremlagt.

Uktet PEA da allerede var ledet av NS, jfr. hva jeg foran har fremholdt, sendte SKK følgende telegram til Meteor:

"Jules Bloch, Hauterive Colony, Geneve.

"Alex Christiansen is a fanatic nazy; postpone every decision till after war - Levy."

Meteor måtte jo da få inntrykk av at det var direktør Christiansen som ledet selskapet, og at han stod i opposisjon til de øvrige, mens altså det faktiske forhold var at NS hadde ledelsen i PEA.

Da så Meteor's representant under Oslo-oppholdet fikk vite det faktiske forhold, forstod hun at Meteor var ført bak lyset, og reagerte på det kraftigste overfor dette, og det var i forbindelse med det Madam Lachenal uttalte det som står i salgssjef Høsts notat, nemlig at de beskyldninger som av herrene Strand og Ellefsen var reist mot direktør Christiansen under deres opphold i Genf: "were all lies".

Direktør Christiansen sendte så en redegjørelse til Meteor av 30/11.1949 hvori han redegjorde for hva som hadde passert i denne forbindelse under og etter okkupasjonen.

Imidlertid har direktør Christiansen på grunn av den meningsløse anmeldelse fra direktør Strand sittet arrestert i ikke mindre enn 6 $\frac{1}{2}$ mnd. Det er ikke for meget sagt at han ved denne arrestasjon er blitt ødelagt for resten av livet, både

forsåvidt angår medborgerlig aktelse og sin helse. En fengsling på 6 ½ mnd. er av en så alvorlig art for en mann i direktør Christiansens stilling og alder, at det må være fullt tilstrekkelig reaksjon. Denne mann har sandelig fått straff nok.

Når nå også motivene for direktør Christiansens innmeldelse er klarlagt, bør riksadvokaten etter min mening gå med på påtaleunntatelse.

Under henvisning til det anførte må jeg anmode om at saken påny sendes riksadvokaten.

Ærbødigst

Ola Sveen (sign.)

Vedlegg.

Høyesterettsadvokatene
Holm, Rode og Christophersen

Bilag nr. 9.

Oslo 28. september 1949.

Herr statsadvokat Karl Lous,
Viktorias Terrasse 5-7,
Oslo.

C/E - N.

Ad O.J.P.nr. 346/47 L. - Alexander Christiansen.

Som tidligere meddelt har direktør Alex. Christiansen under sin tidligere forsvarer, advokat Torstensens fravær på grunn av Amerikareise henvendt seg til meg med anmodning om å bistå ham i anledning saken mot ham.

Jeg tilbakesender vedlagte sakens dokumenter, som har vært utlånt til meg, og som jeg har gjennomgått.

I.

Dessverre ser jeg at såvel Riksadvokaten som herr statsadvokaten allerede har tatt standpunkt mot å avgjøre saken ved påtaleunntatelse.

Etter de særegne forhold som foreligger i denne sak, må jeg hevde at en avslutning av den i form av påtaleunntatelse ville ha vært fullt forsvarlig. Direktør Christiansen er gjennom selve den allerede stedfunne straffeforfølgning blitt rammet på en så inngripende og følelig måte at det ikke antas nødvendig for staten - og derfor heller ikke riktig - å reagere overfor ham med ytterligere straff.

Det straffbare forhold som omhandles i det allerede utferdige forelegg (sakens dok. 45), er av en sådan art at det i alminnelighet blir avgjort ved bot eventuelt kombinert med erstatningsansvar, jfr. eksempelvis R. Mbl. 52 s. 69. Medlemskapet i NS har for Christiansens vedkommende vært rent passivt, og forsåvidt angår bidragsytelsene bør det billigvis tas i betraktning at direktør Christiansen faktisk også på andre - og direkte fortjenstfulle - områder under krigen har vist en sjelden generøsitet og vilje til velgjørenhet.

Når forholdet er at de straffbare handlinger i seg selv neppe betinger annet enn en rent økonomisk reaksjon i form av bot og erstatning, bør ikke den omstendighet at direktør Christiansen har vært underkastet varetektsfengsling i 1945 ca.

7 måneder, medføre at påtalemyndigheten fastsetter straffen til fengsel i forelegget. Jeg henviser her til Høyesteretts dom av 9/9.1949 i sak mot John Kjernlie (l.nr.139).

Selv om det utståtte varetektsfengsel mere enn oppveier den frihetsstraff som har vært nevnt i saken, slik at det ikke under noen omstendigheter kan bli tale om ytterligere avsoning, er der 2 forhold som her spiller inn for direktør Christiansen ved avgjørelsen om han skal vedta et forelegg gående ut på frihetsstraff (og etter min mening med full rett):

1. En ærekjær mann vedtar ikke frihetsstraff, med mindre han føler seg iallfall så noenlunde overbevist om at straffen er riktig og i overensstemmelse med grunnlinjene i vårt rettsoppgjør.
2. Varetektsfengsling bør tas i betraktning ved fastsettelsen av den straff som forholdet ordinært antas å betinge, altså her en bot. Skjer ikke dette, vil der overgå siktede urett. (Jfr. her den foran nevnte høyesterettsdom av 9/9.1949 hvor boten ansåes sonet ved varetekt).

II.

Varetektsfengslingen varte fra 11.mai til 24.november 1945. Det dreiet seg om en 67 år gammel, legemlig meget svak og mentalt nesten nedbrutt mann.

Selve arrestasjonen og den fortsatte fengsling skyldes ene og alene den særdeles alvorlige anmeldelse for angiveri fra direktør Strand ved Skiensfjordens Kommunale Kraftverk, oversendt og moralsk endossert av advokat Georg Lous (sakens dok. 4 og 3).

Denne anmeldelse er tilstrekkelig desavouert i og med den avgjørelse som er truffet av påtalemyndigheten etter etterforskning og imøtegåelse fra direktør Christiansens side, hvorved denne post er helt frafalt og utgått av siktelsesgrunnlaget.

Men fremsettelsen av den alvorlige beskyldningen har hatt fatale konsekvenser for direktør Christiansen: varetektsfengslingen og den fysiske og psykiske nedbrytning som den hadde tilfølge for den fengslede, samt videre tap i økonomi og tap i medborgerlig aktelse.

Jeg skal ikke innlate meg på noen nærmere karakteristikker av direktør Strands fremsettelse av beskyldningen. Men etter å ha satt meg inn i sakens dokumenter, særlig P.M. et av 10/5.1944 med bilag (sakens dok. 51), vil jeg ikke tilbakeholde den bemerkning at fremsettelsen av beskyldningen bare i beste fall kan forklares som et rent hysterisk utslag.

Det forekommer meg under disse omstendigheter at direktør Christiansen har et velbegrunnet rettskrav på at der ved fastsettelsen av den økonomiske reaksjon for de forhold som er tatt opp i forelegget, tas fullt hensyn til det onde som forfølgningen har medført for ham i og med varetektsfengslingen og dennes følger av forskjellig art.

III.

Hva direktør Christiansens økonomiske forhold angår, foreligger der en uttalelse fra tilsynsmannen i hans bo, overrettssakfører Hjelm Friis, av 25/5.1949, sakens dok. 53, hvor

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie 2014
hans og hustruens fellesformue antas å utgjøre netto ca.
kr. 217.600.00.

Fra direktør Christiansens side er der tidligere fremkommet bemerkninger angående en del av de verdsettelse som ligger til grunn for denne beregning. Se særlig sakens dok. 42. Spesielt verdsettelsen av den faste eiendom, gnr. 28, bnr. 16, Ullern, og av aksjeposten Porsgrunn Elektrometallurgiske A/S kan der være tvil om.

Om man holder seg til de selvangivelser som er innlevert for direktør Christiansen for inntektsårene 1944 og 1948, kan man på dette helt kommensurable sammenligningsgrunnlag trekke bindende slutning om hvilket tap i formue som er overgått direktør Christiansen i dette tidsrom - som følge av varetektsfengslingen m.v.

Formuen etter selvangivelsen pr. 1/1.1945 utgjorde	kr. 258.242.17
Formuen etter selvangivelse pr. 1/1.1949 (jfr. sakens dok. 53 med bilag, tilsynsmannens o.r.sakfører Hjelm Friis's uttalelse) utgjorde	" 150.934.28
Differansen utgjør tapt formue i tiden 1945 - 49	<u>kr. 107.307.89</u>

Den allerede tapte formue utgjør altså et beløp som temmelig nøyaktig tilsvarende direktør Christiansens andel i fellesboet etter den beregning tilsynsmannen nu har gitt, jfr. nedenfor.

På grunn av de disposisjoner som i tilsynstiden er truffet over direktør Christiansens aksjepost i Porsgrunn Elektrometallurgiske A/S (tilsynsmannens utstedelse av fullmakt for disse aksjer med deretter følgende avskjedigelse av direktør Christiansen fra hans stilling i selskapet og inndragningen av innbetalt pensjonsinnskudd) er denne aksjepost av høyst problematisk verdi. Som representerende en ren minoritet er innehaveren av denne aksjepost helt prisgitt majoriteten i selskapet, og denne majoritet hadde faktisk i sin makt å bestemme verdien av aksjene.

Jeg henviser her til tilsynsmannens uttalelse i dok. 53 og mener at man bør se enda mere skeptisk på disse aksjers verdi enn tilsynsmannen har gjort.

Men om man nu holder seg til tilsynsmannens siste resultat av formuesberegningen, ca. kr. 217.600.-, så er det første spørsmål som må løses i hvilken utstrekning man skal ta hensyn til ektefellen, fru Christiansen.

Der foreligger alminnelig formuesfellesskap. Fru Christiansen eier med andre ord halvparten av fellesboet.

Der er ført fullt ut tilstrekkelige beviser angående uklanderlig nasjonal holdning fra fru Christiansens og barnas side under okkupasjonen. Jeg henviser til dok. 42 med bilag og også til vidneuttalelser fremkommet under etterforskningen, således fra vidnet direktør Tønnes Ellefsen, dok. 36 s. v, 3dje avsnitt ovenfra, og fra vidnet direktør Olaf Strand, dok. 36 s. 6, 3dje avsnitt ovenfra.

Etter landsviklovens § 28 i dens nuværende ordlyd er der adgang til å fastsette det økonomiske ansvar slik at ektefellen med god nasjonal holdning får beholde sin halvpart av boet.

Denne adgang mener jeg det må være riktig å gjøre bruk av i dette tilfelle. Som et parallelltilfelle henviser jeg her til Høyesteretts dom av 22/5.1948 i l.nr. 182, sak mot Henry Nordby. I denne sak dreiet det seg også om et ekteskap inngått før loven av 1927. Her sier førstvoterende, dommer Soelseth, med tilslutning av de øvrige voterende, uten noen reservasjon: "Da hustruen har vist en god nasjonal holdning, bør hun få beholde sin andel av fellesboet." (Med en formue på ca. 60.000.- ble der i saken mot Henry Nordby fastsatt bot kr. 1.000.- og erstatning kr. 10.000.-).

Jeg mener følgelig det må være riktig i denne sak som også antydnet av tilsynsmannen i dok. 53 i f. - å re-sonnere ut fra direktør Christiansens anpart i felleseiet, altså et beløp på ca. kr. 108.800.00.

Av veiledende høyesterettsdommer fra den senere tid når det gjelder fastsettelsen av det samlede økonomiske ansvar, nevner jeg:

Dom ?	Antatt formue:	Bot:	Erstatning:
1. 1/12 48 l.nr.291 B Peder Nilsen Romsøe (R.Mbl.52/7)	kr.169.000.-	10.000.-	30.000.-
2. 22/12 48 l.nr.324 B Nils J.Wessel Berg	" 200.000.-	10.000.-	30.000.-
3. Aslaug Kristine Fredriksen	" 365.000.-	10.000.-	60.000.-
4. 28/5 49 l.nr.90 Halvor T.Mykkestue vel"	175.000.-	20.000.-	45.000.-

Idet jeg henviser til de formildende omstendigheter som foreligger i saken, direktør Christiansens alder (nu over 70 år), hans sviktende helbred, at han er satt helt ut av sitt erverv, hans utvilsomt fremragende samfunnsnyttige innsats gjennom et langt liv forut for krigen, må jeg hevde at den rettspraksis som der ovenfor er redegjort for, berettiger det offentlige til å innskrenke reaksjonen overfor direktør Christiansen til ganske andre og lavere beløp enn det som tidligere har vært nevnt i saken, ja, under hensyntagen til den skade av immateriell og materiell art, som forfølgningen har voldt, vil berettigede til overhode å se bort fra økonomisk reaksjon i det hele.

Ærbødigst

h.r.advokat Ragnar Christophersen.

F O R E L E G G

Navn: Alexander Christiansen, født 25/11 1878,

bopel: "Ullernborg", Ullernvn. 22,

forelegges herved straff etter landssvikloven av 21. februar 1947 § 3 jfr. § 2 nr. 1 a og 2.

Lovens § 2 bestemmer:

Etter denne lova kan den verta straffa som etter 8. april 1940:

1) Var med i, eller søkte um eller samtykte i å verta med i:
a) Nasjonal Samling eller tilknytt samskipnad.

2) Gav stönad til slik samskipnad som nemnt under 1, eller til strafflagde tiltak som samskipnaden sette i verk.

Det som er gjort av aktlöyse, kjem ikkje inn under denne paragrafen, utan den aktlause åtferda er strafflagd i strl. kap. 8 eller 9 eller i krigsartiklane i den militære straffelova.

Lovens § 3 bestemmer:

Straffa for brot etter § 2 er fengsel eller tvangsarbeid upp til 3 år, bot, tap av ålmen tillit (tillitstap), jfr. § 10, rettstap, jfr. § 11, eller to eller fleire av desse åtgjerdene. I tilleggstraff kan setjast forbod mot tilhald på visse område (tilhaldsforbod), jfr. § 12.

Grunnlaget for forelegget er:

- 1 a. Siktete har stått som medlem av N.S. fra januar 1942 til friggjöringen.
- 2 a. Siktete har fra sommeren 1941 ydet betydelige bidrag til N.S. og dertil knyttede organisasjoner, således i september 1941 til den norske legion kr. 5.000.-, i 1942/43 til legionen og Frontkjemperkontoret tilsammen kr. 21.000.-, 10/4 45 til 4. politikompani kr. 10.000.-, og i 1944 til N.S.organisasjoner kr. 16.000.-.
- b. Siktete foranlediget som styreformann i Porsgrunn Elektrometallurgiske A/S at selskapet 7/7 1941 ydet bidrag kr. 7500.- til den norske legion, og i 1942 og 1943 bidrag på tilsammen kr. 20.000.- til Nasjonal Samlings Hjelpeorganisasjon.

Straffen settes til:

1. En bot til statskassen av kr. 10.000. Kronertitusen - som ansees avsonet ved utholdt varetektsarrest fra 11/5 til 24/11 1945. Ved fastsettelsen av boten er det tatt hensyn til at siktete har vært undergitt fengslig forvaring og/eller varetektsarrest i dager.

Lovens § 8 bestemmer:

Er ei straffebot ikkje å få med innsökjing kan påtalemakta so framt den skuldige er arbeidsuför, setja honom i offentlig eller privat arbeid eller tvangsarbeid til bota er uoptent, men ikkje lenger tid enn eitt år.

Kongen gjev nöggjäre fyresegner um gjennomföringa av denne rådgjerda, um fastsetjinga av vederlaget for arbeidet og um kor mykje skal haldast tilbake til avdrag på bota.

Lovens § 9 bestemmer:

So framt nokon viljande eller aktlaust let vera å betale straffebot som han er dömd til, endå han har pengane eller evne til å få tak i dei, vert han straffa med fengsel eller tvangsarbeid upp til 3 år.

Medlemsgjennomslutningens historie 2014 s § 22 forelegges han dessuten:

I erstatning kr. 25.000.- kroner femogtyvetusen.-

Lovens § 22, 1. ledd bestemmer:

Dei som etter 8. april 1940 på strafflagd måte sto i slik samskipnad som i § 2 nr. 1 nemnd, svarar for den skaden samskipnaden valda med medverking til rettsstridig landsstyring og onnor rettsstridig åtferd i tida etter at dei vart lagsmenn. Det same gjeld skade som andre lagsmenn gjorde med inntektstap og likeeins oppreisnad, jfr. §19 i innføringslova til straffelova.

Skadebotsansvaret for den einskilde lagsmannen vert fastsett etter brotsverket, skulda, det økonomiske kåra hans, og tilhöva i det heile. Når det er rimelegt kan ansvaret falla heilt burt.

Fyresegnene i § 6 andre punktum og § 7, fyrste andre og tredje leden, gjeld på tilsvarande måte.

Erstatningsdirektoratet skal gjera skadebotskravet gjeldande for skadelidaren. Det kan setja påtalemakta i sin stad til dette.

I serlege tilfelle kan direktoratet samtykkja i at skadelidaren som er påførd skade som gjeng inn under fyrste leden, sjölv gjer skadebotkravet gjeldande mot dei som er beinveges ansvarlege for skaden. Dette har skadelidaren og rett til når direktoratet er spurt om det vil gjera ansvaret gjeldande mot den beinveges ansvarlege og har sagt nei.

Krav på bot for skade som er valda med brot på denne lova, men som ikkje kjem inn under fyrste leden kan Erstatningsdirektoratet gjera gjeldande for skadelidaren i fall han bed um det. Det kan setja påtalemakta i sin stad til dette. Vert kravet gjort gjeldande i serskilt sak utan samanheng med straffesak, kan vederlag kravjast - etter avtale eller fastsetjing av retten.

Erstatningskravet støttes på disse grunner:
Medlemsskap i N.S. fra januar 1942 til frigjöringen.

Siktede oppfordrestil innen 5 dager etter mottakelsen å erklære om han vedtar forelegget. Vedtakelsen kan skje til politifullmektig Haukenæs, Victoria Terrasse 5/7, vær. 323, Oslo. Enten muntlig eller skriftlig ved at det ene eksemplar av forelegget blir undertegnet og sendt tilbake.

Blir forelegget ikke vedtatt, vil saken bli fremmet for retten. Innen samme frist som foran nevnt, oppfordres siktede i dette tilfelle til å oppgi hvilke vitner han önsker avhört.

Oslo Politikammer den 7. juli 1950.

Th. Haukenæs (sign.)
pfm.

Saken mot siktede gir ikke grunnlag for siktelse for andre forhold enn de som er nevnt i forelegget og er forövrig henlagt.

Th. Haukenæs (sign.)
pfm.

Tillegg til politiforklaring av 1/11 1945.
Sendt politifullmektig W. Gyller.

Bil. 11.

Ilebu 1/11 1945.

"Sak: Alex. Christiansen."

I politiförhör idag på Ilebu ved herr kriminalbetjent W. Gyller ble jeg oppfordret til avgi närmere forklaring

om følgende uttalelse i mitt P.M. av 10/5.44. Stilet til herr direktør Alf Whist:

"At SKK s adm. direktør vil være formann i styret for å kunne utnytte maktovertagelsen har han bevist ved å fjerne adm. direktører fra styret og ved å sabotere PEA s virksomhet overfor Reichskommissar og departementet."

Den citerte uttalelse danner avslutningen/konklusjonen til den redegjørelse på 10 a 12 maskinskrevne sider, som jeg av direktør Whist var opfordret til å sende ham i anledning av at NS - ordføreren i Porsgrunn, som var leder av Skiensfjordens kommunale Kraftselskap (SKK), der siden 1920 hadde aksjemajoriteten i Porsgrunns Elektrometallurgiske Aktieselskap (PEA), på generalforsamlingen april 1944 i PEA hadde fjernet meg fra styret og innsatt SKK s adm. direktør herr Olav Strand, til formann og valgt NS - ordføreren i Porsgrunn og Gjerpen til medlemmer av styret med tidligere rådmann Kjølseth som varamann, SKK hadde ved denne anledning besatt 3 av de 4 plasser i PEA's styre tiltrods for at der siden 1942 pågikk en vollgiftssak om SKK etter kjøpsavtalen for den i 1920 erhvervede aksjemajoritet 11/20 parter hadde rett til å besette et flertall i styret. Den vesentlige betingelse som var stillet for SKK's inntreden som aksjonær var nemlig at styret fra 1913 skulle fortsette med tilsetning av 2 medlemmer fra SKK og yderligere 1 medlem fra Meteor, så også dette selskap, som fortsatte med aksjeminoriteten, 9/10 parter, også fikk 2 medlemmer, styrets sammensetning fra 1920 til 1939 var uforandret:

1. H.r.advokat Arthur Knagenhjelm, formann	reor. PEA
2. Direktør Alex Christiansen adm. direktør	" "
3. M. Louis Friderich, dr. sc.	" Meteor
4. M. Lyon Levy, directeur general	" "
5. Direktør Nils Traaholt, adm. direktør	" SKK
6. Rådmann H. E. Kjølseth, formann i styret	" "

Her danner 1 og 2 den nøytrale gruppe, 3 og 4 representere aksjeminoriteten og 5 og 6 aksjemajoriteten.

Sammensetningen av styret etter generalforsamlingen i 1944 var

1. Direktør Olav Strand SKK, formann	repr. SKK
2. NS-ordføreren i Porsgrunn, varamann rådmann Kjølseth	" "
3. " " " Gjerpen, varamann NS-ordf. i Solum	" "
4. M. Jules Blöch, Genf, varamann driftsbestyrer Ellefsen	" Meteor

Der var på generalforsamlingen i 1944, hvor jeg ble satt utenfor styret, stillet meg som betingelse for gjenvalg at jeg skulle forplikte meg til å stemme på herr Olav Strand til formann. Det avslog jeg. Det er nemlig herr Strand som står bak de alvorlige angrep, som SKK siden 1941 har rettet mot PEA. At jeg har avparert disse angrep, hvoretter aksjemajoriteten ville uinnskrenket kunne ha disponert over vårt selskaps overskudd og aktiva, har gjort det makt-påliggende å fjerne meg. Jeg anfører, hvad jeg herom skrev til min forsvarer, adv. C.A.Torstensen, den 3. oktober.

"Det krav i mitt bo, som av aksjemajoriteten i Porsgrund's Elektrometallurgiske A/S ved advokat Sigmond er reist mot meg som adm. direktør for at Reichskommissars sjekker for skibing pr. D/S "Ferronia" ikke er inngått, er rett og slett sjikane og takk for at jeg for 1 1/2 år siden nektet å medvirke til å undra overskuddene i PEA for beskatning ved å overføre disse til Skiensfjordens kommunale Kraftselskap i

form av forhøiet kraftleie, tiltrods for at denne var fastlagt ved kontrakt med utløp 1/7 1954. For 1944-45 beløper skattene seg til vel 1 million kroner.

I 1941 gjorde den samme aksjemajoritet - Skiensfjordens kommunale kraftselskap - forsøk på å selge vårt selskaps samtlige aktiva - innbefattet for nevnte kraftkontrakt - til det norsk - tyske selskap "Lettmetall", som fikk en håndgivelse på SKK s aksjer i PEA mot vederlag i en kraftkontrakt på leie av 30.000 KWA over en periode på 50 år og oppførelse av en fjernledning til en verdi av 2.5 mill. kroner, svarende til 500 pct. av aksjenes parikurs plus en årlig kraftleie av 1.5 million kroner i 50 år.

Denne aksjon fra SKK s side var fremkaldt ved en forespørsel fra Lettmetall s side om kjøp av våre ledige industritomter. SKK nektet oss å selge tomtene uten i forbindelse med salg av sine aksjer og PEA s samtlige aktive til fornevnte pris.

Tilbudet om SKK s aksjer ble refusert av Lettmetall, hvis generaldirektør, dr. Moschl, betegnet SKK s forlangende som uhørt og henstillet til meg å finne en form for salg av de ønskede arealer, som ikke ville medføre, at vårt selskap PEA, skulde opphøre. Det ble også gjort til stor ærgrelse for direktør Strand, som hadde undfanget planen om å tvinge Lettmetall til å inngå en kraftleiekontrakt med SKK, som muliggjorde utbygning av deres fossefall i Hjartdöla."

Det siste avsnitt i min uttalelse av 10/5 refererer seg til de kraftpriser, som SKK i strid med departementets avgjørelse har belastet PEA. Forholdet var, at i de regnfattige vintre: 1939/40, 1940/41 og 1941/42 fikk vi ikke levert noe kraft på vår kraftleiekontrakt med SKK i henholdsvis 3, 5 og 7 måneder med det resultat, at vi måtte helt stanse driften i tilsvarende tidsrom i 1939/40, og 1940/41. Hösten 1941 forlangte Reichskommissar, at vi skulle holde 1/3 dels drift igang med rekvirert kraft. Ifølge forordning ble kraften rekvirert av departementet fra kraftverkene i det Östlandske. Forordningen bestemte, at prisen for kraften skulle fastsettes av partene, men hvis de ikke ble enige skulle departementets avgjørelse være bindende. Reichskommissar hadde meddelt, at ekstraomkostninger ved bruken av rekvirert kraft ville mottageren av våre og dermed produserte varer delta i. Det viste seg at for den rekvirerte kraft, som ble levert oss fra kraftverkene i Drammen, Hønefoss og Hafslund ble der forlangt en pris på inntil det 6 til 8 dobbelte av den kraftpris vi etter vår kraftleiekontrakt normalt betaler. Følgen var, at herr Olav Strand innanket prisene for departementets avgjørelse. Da SKK et par måneder senere sendte oss de samme priser for sin andel av den rekvirerte kraft, som ble levert oss, oversendte PEA også SKK s priser til departementets avgjørelse. Dette ble påtalt av SKK.

Departementet nedsatte prisen med ca. 30.000.- for perioden. Da avtagerne av de produserte varer i henhold til Reichskommissars tilsagn forlangte at de av departementet fastsatte kraftpriser ble lagt til grunn for ekstraomkostninger, som ble belastet dem, og ikke de av kraftleverandørene forlangte priser, anmodet vi SKK om å fakturere oss sin kraftlevering overensstemmende med departementets avgjørelse.

Det nektet imidlertid SKK, og de tyske avtagere, som var kommet herop for å ordne de endelige oppgjør for vinterproduksjonen, måtte rise videre med uforrettet sak. Fornyet henvendelse til SKK førte ikke til noe. Først da avtagerne et

par måneder senere ved Reichskommissar forlangte, at PEA innen 14 dager hadde å innlevere de endelige fakturaer ble disse utstedt av SKK, som likeoverfor PEA påberopte seg, at de ikke var enig i fastsettelsen av kraftprisen og hadde under overveielse å anlegge sak mot departementet.

Samtidig sendte SKK s leder og formann i PEA s styre meg pålegg om å ta forbehold overfor Reichskommissar om tilbakebetaling av differansen mellom SKK s og departementets kraftpriser, hvis SKK fikk medhold i påtenkt saksanlegg mot departementet. Dette var i august måned og vedrørte oppgjør for kraft rekvirert i månedene november til ut i mai. Jeg fikk en måned senere høre, at sak var anlagt men trukket tilbake.

Likeoverfor meg fremsatte herr Strand krav om, at det omdisputerte beløp skulle betales av PEA, hvilket ble avvist som oss helt uvedkommende.

Den følgende vinter fortsatte SKK å fakturere oss etter sine egne priser og forholdet ble først ved påtrykk fra departementet bragt i orden.

Herr Strand henvendte seg deretter direkte til Reichskommissar om på forhånd å akseptere SKK s priser for å undgå departementets avgjørelse. Jeg formoder, at det var i den anledning han oppsøkte Reichskommissar.

I nevnte P.M. av 10/5 er nevnt flere av de ond-sinnede angrep, som danner optakten til min fjernelse fra styret i 1944 og min uttalelse, som er konklusjonen, kan derfor ikke bedømmes selvstendig etter det korte utdrag, som er vedlagt anmeldelsen.

Jeg krever at anmelderen fremlegger mitt P.M. i sin helhet og ikke i utdrag på vel 1/2 side.

Etter min arrestasjon den 11. mai har jeg vært gjenstand for stadig angrep fra nevnte hold:

1. SKK s juridiske konsulent, advokat Lous, som var selskapets advokat i voldgiftssaken, deltok i ransaking i mitt hjem.
2. Fra min bobestyrer mottok jeg meddelelse om at han - uten å søke mitt samtykke - hadde git fullmakt for mine aksjer i PEA til driftsbestyrer Ellefsen, som på generalforsamlingen ble valgt til adm. direktør ved mine aksjers hjelp. Herr Ellefsen hadde også til min bobestyrer ventilt spørsmålet om kjøp av mine aksjer.
3. Min bobestyrer har meddelt meg, at han ved sin hjemkomst fra jakt fant PEA installert i mine private kontorer. Til trods for at disse var sperret hadde PEA tiltvunget seg nøkkel av huseieren og har nu adgang til mitt private arkiv gjennom 35 år.
4. Det tidligere omtalte sjikanöse krav, som er blitt resit mot meg som adm. direktør på erstatning fordi Norges Bank ikke har innløst de siste sjekker, som Reichskommissar hadde utstedt til PEA umiddelbart før kapitulasjonen.

Alex Christiansen (sign.)

Korrespondanse mellom innenriksdepartementet v/innenriks-
råd Dahl og Skiensfjorden kommunale kraftselskap v/Strand

i anledning

fjernelse av dir. Christiansen fra styret i PEA ved valgene
i generalforsamlingen den 12.4.44.

I landssviksøk mot Alex Christiansen opptatt i Oslo Byrett
til 21. juni 1950 ble der av forsvareren provosert fremlagt
ovennevnte korrespondanse. Den ble ikke innsendt i sin helhet
men kun i et utvalg foretatt av SKK selv og ble først ved
middags tid den 19. juni levert forsvareren - 2 måneder etter
dennes krav om fremleggelse. På grunn av den utilstrekkelige
tid for gjennomgåelsen av dokumentene kan der kun gis utdrag
av disse og henvises forøvrig til SKK's arkiv.

30.11.44. skrivelse fra SKK v/Strand til Innenriksdeptet. v/Dahl
"Vedr. forholdet mellom PEA og vårt selskap".

Skrivelsen handler om kjøp av Meteors aksjer og
utbygging og finansiering av Hjartdöla.

Om den sistnevnte post er bl. a. anført:

"Finansiering av utbyggingen har hittil ikke vært drøftet
"innen kraftselskapet og da selvfølgelig heller ikke spørsmålet
"om en eventuell deltagelse fra PEA s side i finansieringen."

8.12.44. i referat fra møte hos innenriksråd Dahl side 2 uttalte
Strand:

"Med hensyn til Meteors aksjepost mener direktör Strand,
"at det er av betydning å få denne hjem til Norge, idet det
"må være lite tvilsomt at et internasjonalt selskap er mindre
"skikket til og har mindre interesse av å varetta disse selskap-
"ers og kommunens økonomiske og sociale tarv bedre enn et
"kommunalt norsk selskap. Det er således først etter at SKK har
"fått ledelsen i PEA s styre at PEA er blitt en virkelig skatte-
"yder, tidligere har bedriftens utbytteinteresse stått i
"første rekke".....

21.12.44. skrivelse fra SKK til Innenriksdepartementet v/Dahl om
11.1-45: Skr. fra SKK til Innenriksdepartementet. forholdet SKK-PEA.

25.1.45. Skr. fra SKK til Innenriksdepartementet, hvor der bl.a. står:
"tanken om å skifte ut dir. Christiansen som adm. direktör ..
"Direktör Christiansen har tidligere (antagelig 1940 eller
"1941) nevnt for direktör Strand at han tenkte å trekke seg
"tilbake som adm. direktör ved fylte 66 år, og også nevnt
"for ham hvem han tenkte seg som etterfølger. Det samme har
"han uttalt overfor daværende ordfører Halvorsen, og også
"overfor andre, herr Christiansen er nu fylt 66 år.
"At direktör Strand som flerårig medlem av styret og nu som
"formann har måttet tenke over spørsmålet om den fremtidige
"administrative ledelse er derfor en selvfølge. Fra SKK s
"side finnes der imidlertid ikke noe som helst direkte eller
"indirekte forbindelse til herr Kaufmann. På grunnlag av
"herr Kaufmanns henvendelse til Meteor å opkonstruere et
"angrepspunkt mot SKK er ikke bare ubegrunnet, men i høi grad
"utilbørlig"

Optegnelsene notert 20.6.50.

Alex Christiansen (s)

Rapport de Melle Charlotte Lahcenal, à
l'Usine Electro-Métallurgique METEOR S.A. Geneve
sur son voyage en Norvège en octobre 1949.

Extrait:

Entrevues à Oslo les 17 et 18 octobre.

J'ai quitté Porsgrunn pour Oslo le 17 oct. avec M. Ellefsen. Il savait que je désirais voir M. Christiansen et m'y encourageait fortement, disant qu'il n'avait pas de griefs contre lui et désirait vivement une réconciliation. - Il m'avait déjà dit aussi et me confirmait qu'il aimerait voir passer en nos mains les 101 actions de P.E.A. possédées par M. Christiansen.

J'ai eu de très longues conversations avec M. Christiansen, son avocat M. Ström et son gendre M. Jens Ludwig Høst.

L'essentiel de ce que j'ai appris, c'est que si M. Christiansen était dès avant la guerre admirateur des Allemands et d'idéologie nationale-socialiste (il a adhéré à ce parti en 1942), il n'en a pas moins continué à administrer P.E.A. au voeux des intérêts de l'usine. Ses idées politiques ne l'ont pas empêché lorsque son ancien collaborateur, le chef de fabrication M. Frisak qui a toujours été communiste fervent, a été arrêté par les Allemands, d'intervenir personnellement auprès de la Kommandantur pour le faire relâcher (ce qui aurait pû lui coûter cher puisque M. Frisak s'est ensuite enfui en Suède). - Si M. Christiansen était national-socialiste, il n'était pas le seul à P.E.A. : c'est S.K.K. qui a fait nommer à la présidence M. Nils Halvorsen, membre du parti nazi lors de cette nomination et bien avant M. Christiansen, - M. Christiansen accuse S.K.K. d'avoir voulu vendre P.E.A. aux Allemands par l'entremise de Lettmetal et M. Ellefsen d'avoir voulu vendre aux Allemands une machine perfectionnée par lui. - M. Christiansen a été accusé par P.E.A. d'avoir, en 1945, alors que les Allemands étaient en déroute, ordonné le départ du "Ferronia" un bateau chargé de ferro-silicium à leur adresse, bateau qui a erré et dont on a retrouvé plus tard la cargaison endommagée, ce qui a causé une perte à P.E.A. - Il explique qu'il avait en mains lors de l'expédition, le chèque en couverture, chèque qui ensuite n'a pas été honoré, et qu'il n'a pas pris seul cette décision: M. Ellefsen était d'avis de porter cette livraison de 600 à 1200 tonnes puisque l'on pouvait mettre de la marchandise de qualité inférieure et que les prix étaient bons.

Il ressort des rapports de police connus de la famille Christiansen, que l'arrestation de M. Christiansen à la fin de la guerre et son emprisonnement pendant 6 mois, ont été motivés uniquement par une plainte de MM. Ellefsen et Strand, qui désiraient sa disparition pour pouvoir pénétrer dans son bureau à Oslo pour s'emparer de toutes ses archives, qu'ils détiennent encore actuellement.

M. Christiansen a été brisé physiquement et moralement par sa détention, la sous-alimentation et les mauvais traitements subis. Il est obsédé par l'injustice de son éviction totale de P.E.A., par la suspension brutale de son salaire d'administrateur, par la réduction de sa pension de retraite et par le fait que M. Ellefsen s'est fait attribuer ses anciennes fonctions. - Actuellement il a de la peine à s'exprimer clairement et de se faire rendre justice. Au sujet de ses actions, que M. Ellefsen a déjà essayé d'obtenir, il ne veut pas s'en dessaisir tant qu'il n'aura pas obtenu satisfaction.

J'ai pu provoquer une entrevue entre son gendre, M. Høst, et MM. Ellefsen et Strand. M. Høst a exposé que M. Christiansen était

decide à obtenir justice et qui, s'il venait à disparaître, sa famille intenterait une action qui ne pourrait que nuire à P.E.A. et à ses actuels dirigeants. Pour éviter ces scandales, il propose une entente amiable et demands:

- 1) une lettre d'excuses blanchissant M. Christiansen en ce qui concerne son activité à P.E.A.,
- 2) le salaire lui revenant pour une période légale en cas de rupture de contrat,
- 3) le rétablissement de sa pension à son montant integral,
- 4) une indemnité pour dommages causés par son injuste arrestation et détention,
- 5) la restitution de ses archives.

M. Ellefsen, particulièrement désireux d'arrangement, semblait d'accord sur tous les points. - M. Strand acceptait ces conditions sauf la première: Comme il croit que M. Christiansen l'a dénoncé aux Allemands pour sabotage (ce que M. Christiansen conteste formellement), il aura de la peine à signer la lettre d'excuses demandée.

Les choses en étaient là à mon départ d'Oslo; tant M. Höst que M. Ellefsen doivent nous tenir au courant de la suite donnée à cette entrevue.

.....

Ch. Lachenal (s.)

secrétaire de l'Usine Electro-Métallurgique
METEOR S.A. Genève.

Oversettelse.

Bil. 15.

Rapport fra Melle Charlotte Lachenal til Usine Electro-Metallurgique Meteor S.A. Genf angående hennes reise til Norge i oktober 1949.

Ekstrakt:

Möte i Oslo den 17. og 18. oktober.

Jeg reiste fra Porsgrunn til Oslo den 17. oktober sammen med hr. Ellefsen. Han visste at jeg ønsket å oppsøke hr. Christiansen og oppfordret meg sterkt dertil, idet han uttalte at han ikke hadde grunn til å klage mot ham og ønsket meget gjerne en forsoning. Han hadde allerede sagt meg og be-kreftet, at han gjerne så at hr. Christiansens 101 aksjer i P.E.A. gikk over på våre hender.

Jeg har hatt tre lange samtaler med hr. Christiansen, hans advokat hr. Ström og hans svigersønn hr. Jens Ludvig Höst.

Pointet i det jeg har erfart er, at hvis hr. Christiansen för krigen var en beundrer av tyskerne og hadde en nasjo-nalsocialistisk ideologi (han har tilhört dette parti siden 1942), hadde han ikke dessto mindre fortsatt å adminstrere PEA i samsvar med fabrikkens interesser. Hans politiske ideer holdt ham ikke tilbake - da hans gamle medarbeider, fabrikkasjonssjefen hr. Frisak, som alltid har vært ivrig kom-munist, blev arrestert av tyskerne - fra personlig å inter-venere overfor kommandanturet for å få ham løslatt, hvilket kunne ha blitt ham en dyr historie, idet hr. Frisak deretter flyktet til Sverige.

Hvis hr. Christiansen var nasjonalsocialist var han ikke den eneste i PEA, det var SKK som valgte til formann i styret hr. Nils Halvorsen, som var medlem av nazipartiet fra før valget og lenge før hr. Christiansen.

Hr. Christiansen beskylder SKK for å ha villet selge PEA til det tyske selskap Lettmetall og hr. Ellefsen for å ha villet selge et av ham innført pendlingssystem for elektriske smelteovne. Hr. Christiansen har av PEA vært be skyldt for i 1945 - da tyskerne var på full retreat - å ha gitt ordre til Ferronia's avgang - et skip som var lastet med ferrosilicium til deres adresse, - en båt som flakket omkring og hvis last senere viste seg beskadiget, hvilket bragte PEA et tap. Han forklarer at han ved avsendelsen var i besiddelse av sjekk til dekning, en sjekk som tilslutt ikke ble honorert og at han ikke alene traff denne disposisjon: hr. Ellefsen ville forhøje denne levering fra 600 til 1200 tonn fordi en kunne gjøre forretning med en mindreverdige vare og at prisen var god.

Det fremgår av politiets rapporter, som er kjent av familien Christiansen, at hr. Christiansens arrestasjon ved krigens slutt og hans fengsling i 6 måneder alene var begrunnet i en anmeldelse fra d'herrer Ellefsen og Strand, som ønsket hans forsvinnen for å kunne trenge inn i hans kontor i Oslo og fjerne hele hans arkiv, som de faktisk ennu holder tilbake.

Hr. Christiansen bröt fysisk og psykisk sammen som følge av fengslingen, ernæringen og den dårlige behandling han fikk. Han er nedtrykt på gr. av urettferdighet - heten ved hans fullstendige utkastelse av PEA, på gr. av det brutale opphør av hans gasje som adm. direktör på gr. av nedsettelsen av hans pensjon og fordi hr. Ellefsen har latt seg tildele hans tidligere hverv. Han har for tiden vanskelig for å uttrykke seg klart og for å hevde sin rett. Med hensyn til hans aksjer, som hr. Ellefsen allerede har forsökt å få tak i, vil han ikke skille seg fra dem så lenge han ikke har fått oppreisning.

Jeg har kunnet foranledige et möte mellom svigersönnen hr. Höst og d'herrer Ellefsen og Strand. Hr. Höst har forklart at hr. Christiansen hadde bestemt seg for å oppnä rettferdighet og at hans familie - hvis han skulle falle bort - skulle anlegge en rettssak, som alene kunne skade PEA og dets nuværende ledere. For å unngå skandaler foreslår han en minnelig overenskomst og krever:

- 1) en undskyldningsskrivelse som renvasker hr. Christiansen for det som angår hans virksomhet i PEA.
- 2) den gasje som tilkommer ham for en lovlig periode for brudd av hans kontrakt.
- 3) restutlevering av hans pensjon til det fulle belöp.
- 4) en erstatning for skade, begrunnet i hans ulovlige arrestasjon og fengsling.
- 5) tilbakelevering av hans arkiv.

Hr. Ellefsen som i særlig grad ønsket en ordning, syntes å være innforstått med alle punkter. Hr. Strand tror, at hr. Christiansen har anmeldt ham til Tyskland for sabotasje (hvilket hr. Christiansen uttrykkelig har benektet), vil han ha vanskelig for å undertegne den forlängte undskyldningsskrivelse.

Slik lå tingene an ved min avreise fra Oslo.
både hr. Höst og hr. Ellefsen skulle holde oss ajour angående
det videre forløp av dette møte.

.....
sign. Ch. Lachenal.
Sekretær ved Usine Electro-Metallurgique
Meteor S.A., Genf.

Bil. 16.

Herr direktør T. Ellefsen,
c/o Porsgrund Elektrometallurgiske A/S,
Porsgrunn.

Ad. Alex. Christiansen.

Jeg har mottatt Deres brev av 24. januar d.å. hvori
De anfører at mine anførsler i brev av 22. januar d.å. vil
bli forelagt styret hvorefter De vil besvare min skrivelse.

Ad D/S Feronia.

Deres personlige påtegning på ovennevnte skrivelse
har jeg forelagt for direktør Christiansen som har sendt meg
skrivelse av 2. mars 1946 hvorav bekreftet kopi hermed sendes
Dem. Som De vil erindre hadde De og jeg en konferanse på
mitt kontor den 5. desember 1945 da De kom ned til meg u-
middelbart etter Deres møte hos direktør Christiansen på
hans kontor i Karl Johansgt. 16. Jeg noterte dels mens De
var nærværende og dels umiddelbart etterpå alt som ble nevnt
under møtet deriblandt også det som De bekrefter i Deres på-
tegning på skrivelse av 24. januar 1945 nemlig at De hadde
anmodet direktør Christiansen om å forsøke å selge til tys-
kerne mere enn de 600 tonn som ble sendt med D/S Feronia, og
De anførte i den forbindelse - etter mitt notat: "Ellefsen
mente det var best å selge mest mulig da varen ikke var
førsteklasses og prisen god." Det er dette jeg har meddelt
til direktør Christiansen og som han gjerne vil ha bekreftet
overfor Dem.

Erbødigst
Overrettssakfører Hjelm Friis

HF/ET
1 bilag.

Ilebu 3/10.45.

Bil. 17.

Herr o.r.sakfører Hjelm Friis,
Prinsensgt. 12,
Oslo.

Den 29. august sistleden sendte jeg Dem min rede-
gjørelse for skibningen med D/S "Feronia" foranlediget av
advokat Sigmonds skr. til Dem av 11. august. Sistnevnte skr.
med Deres oversendelsesskr. til meg fulgte vedlagt.

Jeg har senere intet hørt fra Dem. Men jeg var idag
innkalt til overlegen på grunn av min helbredstilstand, som
er mindre god, hvilket skyldes mangelfull ernæring i for-
bindelse med sjelelig påkjenning. Jeg ble beordret innlagt
på det herværende sykehus. Det er meg maktpåliggende at få
oppklart, hvorfor jeg fortsatt holdes fengslet uten å være
innkalt til politiforhør eller forhørsrett og uten å være
gjort bekjent med hvad tiltalen mot meg går ut på og hvilke
anmeldelser på meg foreligger.

Det krav i mitt b^o, som av aksjemajoriteten i Porsgrunds Elektrometallurgiske A/S ved advokat Sigmond er reist mot meg som adm. direktør for at Reichskommissars sjekker for skibning pr. D/S "Ferronia" ikke er inngått, er rett og slett sjikane og takk for at jeg for 1 1/2 år siden nektet å medvirke til å undra overskuddene i PEA for beskatning ved å overføre disse til Skiensfjordens kommunale Kraftselskap i form av forhøiet kraftleie, tiltross for at denne var fastlagt ved kontrakt med utløp 1/7 1954. For 1944/45 beløper skattene seg til vel 1 million kroner.

I 1941 gjorde den samme aksjemajoritet, Skiensfjordens kommunale Kraftselskap, forsøk på å selge vårt selskaps samtlige aktiva - innbefattet for nevnte kraftkontrakt - til det norsk - tyske selskap "Lettmetall", som fikk en håndgivelse på SKK's aksjer i PEA mot vederlag i en kraftkontrakt på leie av 30.000 KW i en periode av 50 år, og oppførelse av en fjernledning til en verdi av 2.5 mill. kroner, svarende til 500 pct. av aksjenes parikurs plus en årlig kraftleie av 1.5 millioner kroner i 50 år.

Denne aksjon fra SKK's side var fremkalt ved en forespørsel fra Lettmetall's side om kjøp av våre ledige industritomter. SKK nektet oss å selge tomtene uten i forbindelse med salg av sine aksjer og PEA's samtlige aktiva til førnevnte pris.

Tilbudet om SKK's aksjer ble refundert av Lettmetall hvis generaldirektør, dr. Moschl, betegnet SKK's forlangende som uhørt og henstillet til meg å finne en form for salg av de ønskede arealer, som ikke vilde medføre, at vårt selskap PEA skulle opphøre. Det ble også gjort til stor ergrelse for direktør Olav Strand som hadde undfanget planen om å tvinge Lettmetall til å inngå en kraftleiekontrakt med SKK, som muliggjorde utbygning av deres fossefall i Hjartdola.

Resultatet av disse mislykkede angrep på PEA er, at jeg, som med fransk - schweitsisk kapital har stiftet selskapet i 1913 og har vært dets adm. direktør siden 1917, i 1944 ble satt ut av styret og nu er gjenstand for politisk forfølgelse.

Jeg tør be Dem om å anmode min forsvarer advokat Torstensen, om sammen med Dem avlegge meg et besøk på Ilebu snarest mulig for at jeg kan avlegge forklaring om mitt forhold til den anmeldelse, som foreligger mot meg.

Oppholdet her har svekket mitt syn, min hukommelse og min förlighet, og jeg tror ikke jeg klarer det stort lenger.

Erbödigt
Alex. Christiansen (sign)

Bilag 18.

Ilebu, 29/8 1945.

Herr o.r.sakfører Hjelm Friis,
Prinsensgt. 12,
Oslo.

Porsgrunds Elektrometallurgiske A/S -
Direktør Alex. Christiansen - Skibning pr. D/S "Ferronia"

Jeg har mottatt advokat Sigmonds skrivelse til Dem av 11.ds. Advokatens faktiske fremstilling er dels ufullstendig, dels likefrem uriktig. Det fremsatte erstatningskrav er derfor uberettiget og tilbakevises.

Stiftelsen norsk ORK-pasjonshistorie 2014 f.t. har adgang til mitt arkiv er jeg avskåret fra enhver dokumentasjon. Idet jeg forbeholder meg adgang til senere å komme tilbake til saken, skal jeg i det følgende etter hukommelsen - gi Dem min redegjørelse for den faktiske sammenheng vedr. omhandlede skibning.

1. Der foreligger ingen "kontrakt" av 8/2 45, kun en "bestilling" av februar måneds produksjon i h.t. tidligere inngått prisavtale, gjeldende levering av ferrosilicium fra alle norske produsenter.

2. Fa. Heinr. Aug. Schulte var representant for avtageren, Die Vereinigten Stahlwerke. Fa. Schulte hadde befraktet D/S "Ferronia" og hadde meddelt at remburs var bestilt av "Stahlwerk".

3. D/S "Ferronia" var sterkt forsinket. Båten ankom først ca. 20/4 d.å. På forhånd hadde jeg gjort Reichskommissar (R.K.) v/ Dr. Schroeder oppmerksom på, at Porsgrunds Elektrometallurgiske (PEA) savnet beskjed om at rembursen var åpnet hos sin bank - Kreditkassen.

R.K. ga imidlertid ordre til skibning av omhandlede vareparti og meddelte at det overtok innløsningen av dokumentene.

4. Varepartiet var innlastet den 21/4 - såvidt jeg nå erindrer - og konossementet utstedt. D/S "Ferronia" gikk deretter til Borgestad for å innta et vareparti av samme art fra Tinnfoss Jernverk A/S.

Frå søndag 22/4 til 24/4 oppholdt jeg meg i Porsgrunn i anledning av den årlige generalforsamling i PEA. Jeg kom tilbake til Oslo den 24. om aftenen.

5. Den 25/4 kl. 11 konfererte jeg med R.K.'s Ausfuhrabt. - v/ d'herrer Dr. Schroeder og Dr. Schumann - som konfererte med ministerialrat Berghold om utbetaling av fakturabeløpet i Deutsche Reichsbankstelle, Fr. Nansens pl. Her ble skibningsdokumentene av mig i Dr. Schumanns nærvær overlevert til banksjefen, som foranlediget utstedt 2 sjekker undertegnet av ham. Sjekken på kr. 1.206.24 utgjorde differansen i PEA's favør som følge av at PEA tilkom utbetaling over clearing istedenfor etter vanlig kurs. På forhånd konfererte banksjefen pr. telefon med Norges Bank.

Idet banksjefen overrakte meg sjekkene ba han meg om ikke å presentere disse i Norges Bank før neste dag, idet banken da ville ha mottatt skriftlig bekreftelse fra Deutsche Reichsbankstelle av den trufne betalingsordning. Mötet i banken varte til ca. kl. 14 den 25/4.

6. Den 26/4 kl. 11 presenterte jeg sjekkene i kvittert stand i Norges Bank, bilagt en følgeskrivelse fra PEA til banken om at beløpene skulle innsettes på PEA's konto i Kreditkassen.

Brevet med sjekkene ble mottatt av den jourhørende fullmektig. herr Seeberg, uten noen bemerkning fra hans side. Jeg understreker at det ikke ble sagt at Norges Bank ikke ville innfri sjekkene, hvorfor jeg enså saken i orden.

Hvad jeg ovenfor har nevnt om konferansen med Norges Bank vil fremgå av de skrivelser som banken mottok.

7. Da jeg mandag den 30/4 ikke hadde fått bekreftelse fra Kreditkassen om at beløpet var innbetalt satte jeg meg i forbindelse med hr. Seeberg for å få vite grunnen hertil. Jeg fikk da vite at Norges Bank ventet på beskjed fra Finansdepartementet om at utbetaling kunne finne sted etter R.K.'s anvisning.

Dette meddelte jeg straks Dr. Schumann i R.K. som sa at saken var i orden, og at PEA når som helst kunne vente utbetaling.

8. Etter et par dagers forløp fikk jeg meddelelse fra Norges Bank om at overførselen til Kreditkassen ennå ikke hadde funnet sted. Likeledes fikk jeg under telefonsamtale med vårt Porsgrunnskontor høre at varepartiet fra Tinnfoss Jernverk A/S - skibet med D/S "Ferronia" - under analoge vilkår - allerede var betalt av Norges Bank.

Herom ga jeg straks R.K. beskejd. Det ble da opplyst at det var stillet det nødvendige beløp til disposisjon for Norges Bank til dekning av PEA's tilgodehavende.

Jeg oppsøkte derfor straks herr Seeberg i Norges Bank som meddelte, at R.K. hadde stillet til disposisjon for Norges Bank 3. mill. kroner til dekning av stedfundne skibninger, men beløpet var blitt disponert til betaling av en rekke skibninger.

På nærmere forespørsel om hvorfor ikke PEA hadde fått betaling sa herr Seeberg at utbetalingene hadde funnet sted etter tur, og at PEA ikke hadde vært bløndt de som fikk sitt tilgodehavende utbetalt. Etter at jeg hadde presisert at det for PEA dreiet seg om et skibet vareparti uttalte herr Seeberg at da stillet saken seg i en annen stilling, og ba om legitimasjon for skibningen.

Under min samtale med herr Seeberg kom herr banksjef Thor-kildsen tilstede, og jeg nevnte da foranledningen til mitt besøk for ham.

9. Fredag den 4/5 var jeg i Porsgrunn i styremöte. Den følgende dag var jeg i R.K. og talte med Dr. Schumann om sjek-kene for skibningen med D/S Ferronia. Han fulgte meg til Deutsche Reichsbankstelle for utlån av de innleverte skibningsdokumenter til legitimasjon av skibningen. Dokumentene foreviste jeg straks i Norges Bank, hvor herr Seeberg gjen-nemleste dem og gjorde notat om at skibningen var legiti-mert.

Etter dette anså jeg saken for å være endelig i orden.

Jeg tilföier at D/S Ferronia en av de første dager i mai var avgått, så spørsmålet om eventuelt å stanse den ikke kunne komme på tale.

Foranstående redegjørelse er så fullstendig som mulig uten tilgang til mitt arkiv. Jeg henviser forövrig til den fore-liggende korrespondanse.

På grunnlag av det anförte hevder jeg at jeg er uten et-hvert ansvar for at varepartiet ikke ble betalt og avviser bestemt det fremsatte erstatningskrav.

Forövrig gjør jeg oppmerksom på at hvis varepartiet ikke hadde vært skibet ville dets verdi for PEA ha vært meget sterkt redusert på grunn av manglende avsetningsmuligheter.

Med hensyn til de 2 beløp som ble meg bevilget på siste generalforsamling bemerkes:

De omhandlede kr. 2.000.- ble bevilget på ordinær måte, og overrakt meg i sjekk.

Grunnen til at jeg i 1944 etter 31 års medlemskap av styret i PEA ble satt utenfor skal jeg ikke her gå inn på.

Beløpet kr. 1.371.- utgjör min andel av den godtgjørelse til funksjonærene som generalforsamlingen bevilget i likhet med praksis i tidligere år.

Erbödigt

Ad möte i KNA hotellet i Oslo tirsdag den 18. oktober 1949.

Tilstedeværende : Madam Lachenal, Direktör Strand, Ellefsen samt salgschef Höst.

Ovennevnte möte kom helt tilfeldig i stand, idet Höst besøkte madam Lachenal, og under dette besök inntraff herrene Strand og Ellefsen. Etter Madam Lachenals ønske opptok Höst til drøftelse spørsmålet om herrene Strand og Ellefsens forhold overfor PEA's tidligere direktör Alex. Christiansen, samt deres opptreden overfor ham på vegne av bedriftens styre ved fremsettelsen av det meningsløse erstatningskrav, reduksjon av pensjon ved å få tilbakebetalt forskuddsinnbetalte premier etc., avskjed uten lønn, beslagleggelse og fjernelse av arkiv og i ganske særlig ondartet grad den grunnløse beskyldning for angiveri.

Ad erstatningskravet ved Ferronia-leveransen i April 1945.

Höst påpekte det meningsløse i dette og særlig at dir. Ellefsen som selv hadde forsøkt å øke denne leveransens kvantum, hadde fremholdt at han hadde forsøkt å holde det tilbake, men at dir. Christiansen hadde tvunget avskibningen igjennem. Dette benektet Ellefsen bestemt å ha uttalt, men Höst henviste da til at madam Lachenal i den forutgående samtale med ham hadde fortalt at Ellefsen overfor henne hadde fremholdt ovennevnte, hvilket da Ellefsen i dette vidnes nærvar ikke kunne benekte å ha begått denne bevisste usannhet.

Ad redusjon av pensjon.

Höst betegnet Ellefsens opptreden her som særlig gemen, og under hensyntagen til dir. Christiansens fortjeneste overfor bedriften, anmodet Höst madam Lachenal å lese opp et brev til SKK i 1944 fra Meteor ved dr. Friderich, hvor denne i ganske særlig grad fremhever dir. Christiansens fortjenester overfor bedriften, og hvad man har å takke ham for. På Höst's direkte forespørsel om dir. Ellefsen mente at dr. Friderichs fremstilling ikke i enhver henseende svarte til det faktiske forhold, svarte Ellefsen at dr. Friderichs konklusjon var helt korrekt. Höst henviste da til at Ellefsen til tross for at han var klar over dette, allikevel hadde redusert dir. Christiansens pensjon, hvilket han kunde betegne som en gemenhet og som å "sparke en mann som allerede lå på bakken" - til dette kunne Ellefsen intet svare.

Ad Strands beskyldning om angiveri.

Höst fremholdt at denne beskyldning av ledende jurist i rettsoppgjøret ble betegnet som i beste fall "utslag av hysteri" og at dir. Christiansens brev kun henviste til en forespørsel om priser for kraftleie. Höst oppfattet Strands brev til politiet som særlig sjofelt under hensyntagen til at Strand oppfattet dir. Christiansen som en motstander og uvenn. Til dette svarte dir. Strand at det for det første var det ikke han som sendte brevet alene, men PEA's styre, idet han hadde rådført seg med herr Kjølseth, tidligere formann i styret, om hvad som måtte gjøres forat han skulde kunne sikre seg dir. Christiansens arkiv og derigjennem mulig viktige papirer for PEA som man var redd for kunne bli tilintetgjort. Kjølseth hadde da skaffet nevnte brev tilveie, og man blev enig om at politiet måtte ha noget særlig graverende materiale for at man skulde holde dir. Christiansen fast, således at det vilde bli adgang til å sikre seg hans arkiv, og dette måtte da kunne gis ved hjelp av det

brevet som blev sendt politiet og hvori man beskyldte dir. Christiansen for angiveri som kunde ha medført dødsstraff for Strand. Dertil vilde han bemerke at selvfølgelig hadde han heller ikke ment at dette hadde noget med det som var nevnt i brevet å gjøre. Hvis det det hadde gjort ville han ha vært enig i betegnelsen hysteri. Men det faktiske forhold var at han var blitt innkalt til å møte hos en tysk major i Oslo. Til dette møte kom han forsent, og idet han går inn, kommer dir. Christiansen ut av samme dør, hvilket for ham syntes opplagt at han var innkalt samtidig for å stå tilrette for en forsinkelse i gjenoppbygningen etter bombeangrepet, og at dette spørsmål måtte være kommet opp etter anklage av dir. Christiansen. Han hadde imidlertid "reddet" seg ved å late som han bare var dum og ikke forstod og bare lot som han hadde forsøkt å gjøre det best mulig. Og at dette var en anklage fremsatt av dir. Christiansen var han fullstendig overbevist om, og at det var denne anklage han mente var det angiveri som dir. Christiansen skulde ha gjort seg skyldig i. Her ville imidlertid påstand stå mot påstand, idet dette selvfølgelig nu aldrig lot seg oppklare.-

Efter timeløng diskusjon blev møtets konklusjon at herrene Strand og Ellefsen skulde fremlegge et forslag for PEA's styre om full imøtegåelse av de økonomiske krav som dir. Christiansen hadde overfor PEA, samt at Strand skulde avfatte en personlig skrivelse til dir. Christiansen om den fremsatte beskyldning, som denne fant å kunne akseptere som tilfredsstillende for seg, og at dir. Christiansen da vilde være villig til å selge sine aksjer i PEA til en passende kurs, hvorefter begge parter skulde avgi skriftlig erklæring om at alle forhold og krav etc. hermed var fullt oppog avgjort. Madame Lachenal sluttet seg også fullt ut til det fremsatte og møtet blev hevet.

Da jeg dagen efter møtet oppsøkte madam Lachenal på hotellet for å ønske henne god hjemreise var det første hun sa til meg, at den foregående dags møte hadde berørt henne meget sterkt, og det første hun hadde gjort om morgenen var å skrive til madame Friderich, at de beskyldninger som av herrene Strand og Ellefsen var reist mot dir. Christiansen under deres opphold i Genf "were all lies".

P.S. Jeg vil tilføye at jeg stillet dir. Ellefsen et direkte spørsmål om det i det på dir. Christiansens kontor beslaglagte arkiv fantes en eneste ting, som kunde berettige til de drastiske forholdsregler man var gått til for å sikre seg det. Til dette svarte dir. Ellefsen "det fantes ingen ting, men det kunde jo ha vært noget."

sign. J.L.Höst

Porsgrunds Elektrometallurgiske Aktieselskap.

Bilag 20.

Porsgrunn 1. april 1946.

Herr overrettssakfører Hielm Friis,
Prinsensgt. 12,
Oslo.

Deres ref.

Vår ref. P/K

Angående Alex. Christiansen.

Vi refererer til Deres brev av 22. januar d.å, og vår foreløbige svarskrivelse av 24. s.m.

1. Vi har intet å bemerke til hvad De anfører vedkommende husleien.

2. Angående telegramadressen "Silic" fastholder vi vår rett til denne adresse og skal ta opp dette spørsmål med vedkommende telegrafmyndighet.
3. Feronia. Vi fastholder hvad vi tidligere har anført om direktør Christiansens ansvar for det oss påførte tap. Når vi har fått oversikt over bl.a. tapets størrelse vil søksmål bli reist. Forövrig finner vi på det nuværende tidspunkt det ikke nødvendig nærmere å komme inn på hvad De har anført om dette spørsmål.
4. Bekreftelsen av at direktør Christiansen er avskjediget fra fengslingsdagen 11/5 1945 ble vedtatt den 23/6 1945 av det den 8/6 1945 av generalforsamlingen lovlig valgte nye styre. Noe krav på formel avskjedigelse eller oppsigelse eller lønn i en oppsigelsestid har herr Christiansen slik som hans forhold har vært og er, ikke. Å begrunne dette nærmere anser vi her overflødig.
5. Direktør Ellefsen som av fylkesmannen var oppnevnt som leder i den tid vårt selskap var uten styre, fikk fra Dem fullmakt til å møte og stemme på generalforsamlingen den 8/6 1945, der det nye styre ble valgt. Der var enstemmighet ved valget av styret.
6. Hvad angår provisjonen til herr Christiansen eventuelt A/S Kraftindustri fastholder vi at enhver mulig provisjonsoverenskomst er falt bort pr. 11/5 1945 og innskrenker oss foreløbig til å henvise til siste passus i skrivelse til Dem av 31/12 1945 fra vårt styres formann.

Erbødigst
Porsgrunds Elektrometallurgiske A/S
Carl P. Wright (sign).
styrets formann.

Hjelm Friis og Per H. Friis
advokater

Bil. 21.

Oslo, 4. april 1946.

Porsgrund Elektrometallurgiske A/S,
P O R S G R U N N.

Ad Alex. Christiansen.

- Jeg har mottatt Deres brev av 1/4 d.å.
1. Jeg ser at De godtar min oppstilling i skrivelse av 22/1 d.å. angående husleien og tør derfor imøtese innbetalt kr. 233.33.
 2. Telegramadressen "Silic" disponeres av dipl. ing. Alex. Christiansen i henhold til skrivelse av 16/3 1946 hvorav kopi sendes Dem. Med skrivelse av 21/3 d.å. oversendte jeg avgiften kr. 20.- til Telegrafverket og mottok kvittering derfor i skrivelse av 23/3 d.å.
 3. Angående Feroniasaken venter jeg å høre nærmere fra Dem senere hvis De finner at det svarer regning for Porsgrunnselskapet å gå videre med Deres krav. Etter min mening er det mange omstendigheter som taler for at selskapet bør omhyggelig overveie hvorvidt det er i selskapets interesse å forfølge denne sak videre.
 4. Pensjonssaken med Norske Folk nevner De ikke i Deres svarskrivelse.

Jeg bemerker hvad De der anfører men vil være takknemlig for å få en nøyaktig utskrift av den avholdte generalforsamling av 8/6 1945 angående valg av det nye styre og hva der er protokollert i den forbindelse og tør også be om å få avskrift av det vedtak som det nye styre har gjort av 23/6 1945 om avskjedigelse av direktør Christiansen. Særlig vil jeg være takknemlig for å få klart svar på min forespørsel i skrivelse av 22/1 1946 om den fullmakt som jeg har gitt direktør Ellefsen til å stemme med direktør Christiansens aksjer er brukt til å stemme for hans øyeblikkelige fratreden uten oppsigelse og uten lønn i oppsigelsestiden.

Erbødigst
overrettssakfører Hielm Friis

HF/ET.
1 bilag.

Overrettssakførere
Hielm Friis og Per H. Friis.

Bil. 22.

Oslo, 5. mai 1949.

Hr. Direktør Alex. Christiansen,
Ullernveien 22,
Ullern.
Ad PEA.

Med skrivelse av 4. ds. hvorav kopi hermed sendes Dem, har jeg idag mottatt aksjeutbytte på Deres 101 aksjer for 1945/48 med kr. 10.100.- titusenett hundrede - kroner -. Jeg sender Dem gjennemslag av min skrivelse av idag til PEA.

Erbødigst
Hielm Friis (sign)

HF/JÖ.
Bilag.

Avskrift.

Bil. 23.

Porsgrunn Elektrometallurgiske A/S.
Herr overrettssakfører Hielm Friis,
Prinsensgt. 12,
Oslo.

Rekommandert
4.5.1949.

WP/Ha.

Ad Direktør Alex. Christiansen.

Vi har mottatt Deres skrivelse av 27. f.m, og idet vi fastholder hva vi anførte i vårt brev av 25. f.m. oversender vi Dem vedlagt som tilsynsmann i Direktør Christiansens bo

kr. 10.352.00 sjekk til Deres ordre ~~v. den Norske Creditbank, her,~~ hvorfor vi imøteser Deres kvittering sammen med utbyttekupong nr. 22 for herr Christiansens aksjer.

Hva angår inkassoprovisjon kr. 252.- vil vi bemerke at vi ikke hadde ventet at dette krav under de foreliggende omstendigheter var blitt opprettholdt og hvis det hadde dreiet seg om et beløp av noensomhelst betydning, ville vi ikke ha betalt det.

Erbødigst
Porsgrunn Metallurgiske A/S
T. Ellefsen (s)
adm. direktør

Aksjeutbytte for 1945-1946-1947-1948.....	10.100.-
Inkassogebyr ifl. Deres skr. 27.f.m.....	252.-
	<hr/>
kr.	10.352.-

Bil. 24.

Porsgrunn Elektrometallurgiske A/S,
Porsgrunn.

Ad direktör Alex. Christiansen.

Med Deres brev av 4. ds. mottok jeg kr.10.352.-
i sjekk 1/ Den norske Creditbank til oppgjör av:
Direktör Christiansens utbytte av hans 101
aksjer i selskapet for årene 1945/48..... kr.10.100.-
Inkassosalär..... " 252.-
ialt Kr.10.352.-

I anledning av Deres bemerkning om at det er krevet inkassosalär og at De ikke hadde ventet at dette krav ble opprettholdt, skal jeg meddele Dem at da jeg fikk brev fra advokat Sigmond av 19/1 d.å. om at den innledede rettssak mot Direktör Christiansen ikke ville bli forfulgt, hadde ventet at Deres ærede selskap uten ytterligere påkrav hadde innbetalt til meg de aksjeutbytter på direktör Christiansens aksjer som forlengst var forfält og som av Dem etter min mening var uberettiget tilbakeholdt tidligere og iallfall uberettiget ble tilbakeholdt etter at Deres krav mot ham bortfält. Istedentfor derfor har jeg måttet före korrespondanse og har konferert med Dem og Deres advokat om å få utbetalt dette soleklare krav. De burde være takknemlig for at jeg ikke straks uten omsvöp uttok forliksklage og begynte rettssak mot Dem for innkreving av beløpet.

Erbödigt

Overrettssakfører Hielm Friis

HF/Jö.

Bil. 25.

Den 27. januar 1949.

Porsgrund Elektrometallurgiske A/S,
Porsgrunn.

Ad direktör
Alex. Christiansen.

Fra h.r.advokat Sigmond har jeg mottatt meddelelse av 19. ds., hvoretter Deres ærede selskap frafält de krav som var reist i forliksklage av 20/4 48.

Som tilsynsmann i boet må jeg da kreve utbetalt og tilsendt meg utbytte av hr. Christiansens 101 aksjer, 5 % for 1945, 1946 og 1947 å kr. 2.252.- = kr. 7.572.- samt lønn fra 1/5 1945 til 11/5 1945, da han p.g.a. tilplassasjon faktisk opphørte i sin stilling som adm. direktör. Jeg ber om Deres oppgave over lønnens størrelse og hvor meget utbetalingen blir.

Forövrig tar jeg på hr. Christiansens vegne forbehold om lønn i 6 måneders oppsigelsestid - slik som tidligere krevd - og om evtl. ytterligere krav.

Erbödigt

Overrettssakfører Hielm Friis

HF/Jö.

Ad konferanse med direktør Strand på mitt kontor fredag 6.1.1950.

Foranlediget ved en avtale fra et foregående møte i KNA-hotellet i Oslo, hvor foruten undertegnede og direktør Strand også direktør Ellefsen fra Porsgrunn samt madam Iachenal representerende Meteor i Schweiz var tilstede - 18 oktober 1949 - oppsøkte dir. Strand meg på mitt kontor for å gi svar på spørsmålet hvorvidt han fant å kunne skrive et undskyldende og tilbakekallende brev til direktør Christiansen i anledning den anklage han hadde fremsatt etter frigjøringen om denne.

Direktør Strand innledet samtalen med å anmode om ikke å bli avbrutt før han hadde avsluttet sin fremstilling og begynte så med å fortelle, at han hadde tenkt meget over de spørsmål, som var blitt reist ved vårt foregående møte i forbindelse med de beskyldninger han hadde fremsatt overfor politiet og dir. Christiansen. Han hadde nu etter hvert husket tingene bedre, og snakket med forskjellige folk som kjente forholdene. Blandt annet hadde han kommet til å tenke på at den formodning han hadde fremsatt om dir. Christiansens mulige medvirkning til at han var blitt innkalt til møte hos en tysk major i Oslo, og der anklaget for sabotasje av reparasjonene etter bombingene av bedriften i Porsgrunn, vel neppe var kommet lengere enn til politiet i Porsgrunn.

bragt

Han hadde for å få/dette på det rene besøkt politimesteren i Porsgrunn, og denne skulde undersøke da han ikke husket det..Noen dager etter hadde han uttalt til Strand at han antok det ikke var gjort, og Strand hadde da bedt ham ikke å gjøre dette, da han ikke vilde legge sten til byrden for direktør Christiansen. Senere hadde han snakket med en rekke forskjellige mennesker om dette, og spurt om deres mening om hvorvidt det også var Strands plikt å bringe denne kunnskap til politiet i Oslo og noen hadde ment at han burde gjøre det. Selv mente han at han nu fikk la politimesteren ha ansvaret her, idet hvis ikke han fant det nødvendig så behøvet Strand ikke å ha noen skrupler i den anledning.

Dog ville han gå til en kjent og dyktig helt upartisk jurist og spørre ham tilråds, idet det jo kunde tenkes at de han tidligere hadde vært i kontakt med kunne ha svart ut fra sympati med dir. Strand. Imidlertid var det mange som under krigen var blitt truet av dir. Christiansen, og hvis denne kunne tenkes å ville gå til noe saksanlegg mot Strand, hvilket jo nærmest var absurd, så ville Strand selvsagt ikke spare Christiansen, men rykke ut med alt det han vet som kan skade ham, og dessuten var det da mange han hadde som var villig til å møte som vidner og bekrefte at de under krigen var blitt truet av Christiansen.

Selv vilde han meget gjerne ha rettssak for at alt kunne bli helt dissekert, ikke minst de besynderlige uttalelser som jeg var kommet med om at han skulde ha vært tilbøielig til å være ergerlig på Christiansen forat ikke salget av bedriftens aksjer kom istand under krigen. Det var jo tvertimot han som hadde laget så helt urimelige betingelser med hensikt så de ikke kunne antas, og Christiansen som raste på ham fordi salg ikke kom i stand. Endelig noen dager før hadde Ellefsen klart å få forklart Christiansen at det vilde gå så rent galt om salget kom istand. Når Strand allikevel så at det ingen rettssak blev, så var det fordi han hadde så meget å stille med, at det var nærmest meningsløst å ofre tid på slikt.

Jeg forklarte ham at påtalemyndigheten hadde funnet at tiden for innkallelsen til den tyske majoren og datoen på Christiansens brev til Whist klart viste at disse to ting ikke hadde noen som helst forbindelse med hinannen. Strand påpekte da at majoren hadde så nøye kjennskap til forholdene der-nede at han ikke kunne ha dette fra andre enn Christiansen, og han syntes også å huske at majoren hadde bebreidet ham at han ikke kom tidsnok til å være der samtidig med Christiansen. Dette husket han dog ikke så godt at han kunne sverge på det.

Han mente også at når Christiansen hadde brukt ordet "sabotage" - et ord som bare betød en ting i den tiden, i sin skrivelse til Whist, så var hensikten den at Whist skulde la brevet gå videre til tyskerne, og så vilde det i tilfelle være ute med Strand. Det var ikke sikkert at han mente at Strand skulle bli skutt, men et eller annet, kanskje ikke nøyaktig hva, dog var han så intelligent at han nok ikke brukte et slikt ord uten med spesiell hensikt.

Jeg nevnte at jeg hadde inntrykk av på mange ting at både herrene Strand og Ellefsen fra krigens begynnelse hadde regnet med og innrettet seg på tysk seir. Dette kunne Strand avkrefte, så han, ved vidneprov fra venner som han allerede tidlig hadde sagt til at han var villig til å ta ett års permisjon etter krigen for personlig å kappe hodene av alle svikere.

Vi kom også inn på bevilgningen til den norske legion, hvor han gav uttrykk for at han hadde vært med under den uttrykkelige forutsetning at det hele gikk til sivilbefolkningen i Finland. Og at han hadde undertegnet protokollen nede på Viktoria hotell etterpå, uten å lese hva som stod der, fordi direktør Christiansen skulde løpe for å komme tidsnok til toget.

Han kende på min uttalelse om, at han hadde samarbeidet med og støttet seg til NS ordførerne i distriktet opplyse, at han ikke hadde hatt noget å utsette på disse, og at de tvertimot hadde samarbeidet meget lojalt med ham, og det kunde han ytterligere understreke ved å henvise til at han hadde vært innkalt som forsvarsvidne i saken mot ordfører Halvorsen og at hans vidneprov var kommet denne til gode.

Han kunde i det hele tatt ikke komme med noen som helst innrømmelse av at hans anklage ikke var berettiget. Det eneste var at han kunde eventuelt - foreslo han selv, skrive at han hadde fått kjennskap til at de to ovennevnte tidspunkt som var berørt i anklagen var såvidt forskjellig, at begivenhetene ikke kunne kobles sammen, men ellers var forøvrig alene uttrykket "sabotage" tilstrekkelig til at han kunde ha blitt skutt hvis det var blitt vurderet slik som til-siktet. Han vilde så konferere nærmere med advokat Christophersen for å få rede på når skrivelsen til Whist var dattert.

Han sa før møtets slutt, "hvilken konklusjon skal vi komme til" og da jeg ikke hadde noe å bemerke til dette, fremkom forsåvidt ingen slutning av spørsmålet.

sign. J.I.Höst.

Bil. 28.

Rapport til Oslo Politikammer av kriminalkonstabel Gylder.

Den 29/1 1947 avh. på bopel:

Hans Edvard Kjølseth, forhenv. rådmann i Porsgrunn, 76 år gl. bopel Osebakken, Porsgrunn, med Alex. Christiansen og de øvrige i styret for PEA ubeslektet, gjort kjent med saka, kjenner vitneansvaret, villig til å avgi

forkl. forkl.:

Christiansen kom hit til Porsgrunn i 1914 som representant for ett schweitzisk firma, Meteor, og forhandlet om å plasere fabrikken. Han har vært ganske grei å samarbeide med, og han var en meget flink forretningsmann. Etter at SKK kjøpte majoriteten av aksjene i PEA satt jeg med i styret der som representant for SKK inntil i 1941 da jeg ble avsatt av NS myndighetene.

Etter at den mangeårige formann i styret for PEA advokat Knagenhjelm døde i 1930 - årene, ble Christiansen skuffet fordi han ikke ble styrets formann slik som han hadde ønsket, idet jeg ble valgt til formann etter forslag fra SKK's styre.

Samarbeidet foregikk imidlertid som før inntil 1941. Da kaptein Nils Halvorsen var blitt oppnevnt som "styrer" for SKK av fylkesmannen med departementets godkjenning, henvendte Christiansen seg til ham og foreslo ham at jeg ble satt ut av styret. Christiansen anbefalte Halvorsen å la seg oppnevne i mitt sted. Halvorsen avviste dette forslag. Disse opplysninger har jeg fra Halvorsen selv. Kort etter rettet "fylkesmannen" i Telemark, Chr. Knudsen, en skriftlig henvendelse til Innenriksdepartementet om at SKK's representanter i PEA's styre ble fjernet. Dette brev var datert 19. mars 1941. Jeg har selv ikke sett det, med Departementets svar kom i ett brev av 27. mars 1941, hvor det bl.a. heter at forordningen av 21. desember 1940 ikke kommer til anvendelse på aksjeselskapet, og personskiftet i styret ved PEA derfor bare kan finne sted i samsvar med aksjeselskapets vedtekter og aksjelovens bestemmelser.

Ved første valg kort tid etterpå ble jeg satt utenfor. Jeg ble da ikke erstattet med en nasist, men med adm. direktør i SKK, O. Strand. Bankbestyrer Weber som var annet styremedlem fra SKK ble sittende i PEA's styre inntil han kom på valg neste år, da ble også han satt utenfor. Der ble straks strid om formannsvalget i PEA's styre. SKK som hadde aksjemajoriteten, holdt på Strand, mens Christiansen med sine egne og schweitzernes stemmer søkte å få seg selv valgt. Jeg kjenner ikke detaljene så nøye i denne strid, men det førte til at Christiansen i hvert fall i ett av årene ble valgt til formann i styret etter å ha gitt sin erklæring for ikke å foreta visse skritt under selskapets administrasjon som SKK's representanter var redd for. Det er meddelt meg at det ikke varte lenge før han brøt denne avtale.

Personlig har jeg ikke truffet Christiansen, såvidt erindres, siden begynnelsen av 1941.

Bil. 29.

9. august 1951.

Hr. direktør Carl P. Wright,
Porsgrunn.

Ad direktør Alex. Christiansen mot SKK og PEA m. fl.

Jeg har i noen tid arbeidet med denne sak, idet jeg har fått i oppdrag å reise et injuriersøksmål mot direktør O. Strand m. fl. derunder også i hvert fall SKK., fortrinnsvis til mortifikasjon av injuriene m.v. jfr. strl.§ 254.

Da imidlertid madame Iachenal under sitt nylige besøk atter har reist spørsmålet om en minnelig ordning således som hun gjorde det i 1949 i møte med salgssjef Höst og direktørene Strand og Ellefsen, og da det syntes å

ligge henne meget på hjertet at en slik ordning kom i stand, har jeg formulert vedlagte utkast til et forlik som i grunn-
trekkene stemmer med den konklusjon til en ordning som ble
vedtatt på nevnte møte med madame Lachenal i 1949 og som
jeg derfor vil anbefale min part å vedta.

Jeg gjør oppmerksom på at påtalemyndigheten i
sitt siste, av Christiansen vedtatte forelegg av 7. juli
1950, hvor bare medlemskap i N.S. og diverse pengebidrag
til Frontkjemperkontoret m.fl. organisasjoner er medtatt,
uttrykkelig har bemerkt at "saken mot siktede gir ikke
grunnlag for siktelse for andre forhold enn de som er nevnt
i forelegget og er forövrig henlagt." Derved er bl.a.
fastslått at SKK's og direktör Olaf Strands anklager til
påtalemyndigheten av 10/5 og 14/5 1945 hörer til de forhold
som ikke gir grunnlag for siktelse mot Christiansen og som
er henlagt.

Jeg viser forövrig i denne anledning til ved-
lagte gjenpart av vidneforklaring fra major dr. Ing. Ernst
Schröder.

Jeg vedlegger videre til Deres egen orientering
en utskrift av salgssjef Hösts referat av mötet med madame
Lachenal i KNA hotellet i 1949.

Da det forekommer meg at det vilde være i alle
vedkommende parters interesse å bilegge de oppståtte tvistig-
heter på den i forliksutkastet antydede måte, for å få saken
ut av verden, har jeg funnet, för jeg uttar stevning, på
denne måte å söke bragt på det rene PEA, SKK og direktörerne
Ellefsen og Strands standpunkt m.h.t. en sådan ordning som
nevnes i forlikstilbudet.

Jeg tillater meg å imötese Deres svar snarest
mulig.

Erbödigst
J. Övergaard (sign)

Advokat J. Övergaard.

Bil. 30.

Forliksutkast.

i anledning av bestående tvistepunkter mellom direktör
Alex. Christiansen, Ullern på den ene side og Skiens-
fjordens kommunale kraftselskap (SKK), Porsgrunns Elektro-
metallurgiske Aktieselskap (PEA), direktör Olav Strand og
direktör Tönnes Ellefsen på den annen side.

1) Direktör Olav Strand erklærer herved at de beskyldninger
han sammen med SKK har fremsatt mot Alex. Christiansen i
skrivelse av 8/5 1945 til advokat Georg Lous og som av denne
ble videresendt til påtalemyndigheten samt beskyldningen i
hr. Strands skrivelse av 14/5 45 til politimesteren i Tele-
mark om angiveri i anledning av forsinket reparasjon av
PEA's transformatorstasjon i 1943 har vist seg å være
grunnlöse, hvorfor hr. Strand beklager deres fremsettelse.
SKK slutter seg til denne beklagelse.

2) Alex. Christiansens arkiv som i forbindelse med foran-
nevnte anklage av 8/5 1945 ble beslaglagt på hans kontor i
Oslo og som nå er i PEA's besiddelse, skal av PEA tilbake-
sendes Christiansen.

Skulle der i dette arkiv være skrivelser eller
dokumenter som rettelig er PEA's eiendom og som PEA ikke har
duplikater av, er Christiansen villig til etter gjennomgå-
else sammen med en av PEA utpekt representant å utlevere

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie 2017 PEA. Eventuelle tvistemål angående spørsmålet om dokumentene eller skrivelserne rettslig hører hjemme hos PEA eller Christiansen, avgjøres i tilfelle av en komite, bestående av en representant for hver av partene (Christiansen og PEA) som hvis de ikke blir enige, utpeker en oppmann. Omkostninger for oppmannens arbeide bæres av hver av partene med en halvdel.

3) PEA samt direktørene Olav Strand og Tønnes Ellefsen erklærer herved at der etter hva nå foreligger opplyst ikke har vært noen grunn til å bebreide direktør Christiansen for hans disposisjoner i PEA, hverken under krigsårene eller tidligere og direktør Ellefsen beklager spesielt at hans uttalelser angående "Feronialasten" (i 1945) kunne oppfattes som **uttrykk** for en kritikk av Christiansens forhold i denne anledning.

Ellefsen bekrefter at han på møte i KNA-hotellet 18. oktober 1949 med madam Lachenal erklærte sin tilslutning til et brev av 1944 fra dr. Friderich i Meteor, hvor dr. Friderich fremhever Christiansens høyest fortjenstfulle arbeide for PEA i de mange år han var administrerende direktør og at han sluttet seg til dr. Friderichs konklusjon.

4) SKK tilbyr å kjøpe av direktør Christiansen hans aksjepost i PEA tils. 101 aksjer for en kjøpesum av kr. 2500.- totusenfemhundre- kroner pr. stk., og Christiansen er villig til å selge sine nevnte aksjer for denne pris, når forliket i sin helhet er underskrevet av samtlige forannevnte personer og selskaper, hvorhos fhv. rådmann H. E. Kjølseth og kontorsjef Wm. Pröis tiltrer de i forannevnte punkt 1 omhandlede uttalelse fra O. Strand og SKK.

5) Ved underskrift av nærverende forlik av samtlige parter på foran omhandlede måte er alle forhold og krav mellom partene fullt opp- og avgjort.

ALEX CHRISTIANSEN

Ullernborg, den 15 sept. 1951.
Bestun pr. Oslo.

Herr disponent Carl P. Wright,

Porsgrunn.Ad forliksklage: Alex Christiansen - SKK. Olav Strand m.fl.

Til Dem som formann i PEA's styre representertede SKK og medlem av styret i SKK sender jeg hoslagt følgende dokumenter vedrørende den sak, som er behandlet i nevnte forliksklage:

Bilag I. Utskrift av dir. Olav Strands P.M. av 22 juli 1943.

P.M.et er fremlagt i voldgiftssak: SKK - Meteor som bevis 16 til advokat Georg Lous' prosesskrift av 30. august 43. Utskriften som er paginert 1-6 omfatter de avsnitt i nevnte P.M. som gir opplysninger om de med Lettmetall A/S førte forhandlinger om overføring av elektrisk kraft og leie av elektrisk kraft fra Hjartdöla til Lettmetall's fabrikk anlegg på Heröya.

Om kraftoverføringen heter det: "Nettopp på den tid stod SKK midt oppe i nye forhandlinger med Hydro og Lettmetall, nemlig om et utvidet samarbeide om de framtidige kraftoverføringer til Lettmetalls og Hydros fabrikk anlegg på Heröya, forhandlinger som altså intet hadde med PEA eller SKK's forhold til dette selskap å gjøre. Det handlet sig om meget store interesser til belöp på mange millioner kroner og kontrakter med 50 års varighet." Uttalet er falt i forbindelse med omtalen av det möte, som 20/12.41 fant sted på Hydro's kontor i Oslo, og hvori deltok et stort antall representanter fra Hydro som fra Lettmetall.

Under de forhandlinger som fant sted om salg av SKK's aksjemajoritet i PEA til Lettmetall A/S - forhandlinger som ble påbegynt i juli 41 - var PEA's fabrikk anlegg gjenstand for flere befaringer av Lettmetall's tekniske personale, som er protokollert i PEA's styreprotokoll. Da forhandlingene trakk i langdrag fikk Lettmetall A/S under henvisning hertil tillatelse av PEA til å disponere PEA's ledige arealer, hvor byggearbeidet for Lettmetalls aluminiumsfabrikk ble igangsatt. Byggetillatelsen er gitt i full tallig styremöte.

Den 20 oktober 1941 ble forhandlingene bragt til en foreløbig avslutning, idet forhandlerne enedes om et kontraktsforslag av Strand. Den 28 oktober meddelte Strand den annen part at forhandlingsresultatet var vedtatt av kraftselskapets ledelse. Den 17. november 1941 bekreftet Strand vedtagelsen skriftlig, og sier i forbindelse hermed: "Imidlertid gikk tiden uten at vi fikk noen endelig avgjørelse fra Lettmetall". Det var denne avgjørelse fra Lettmetall's side, som stadig ble utsatt og først den 20/12 i möte på Norsk Hydro's kontor i Oslo kom opp til behandling.

Forhandlingsresultatet ble mig meddelt av driftsbestyrer Ellefsen under mitt besök til PEA. Det ble sagt, at Strand hadde meddelt til flere i Porsgrunn, at han hadde avsluttet en meget gunstig kontrakt med Lettmetall om salg av SKK's aksjemajoritet i PEA mot vederlag i en kraftleie-kontrakt på 50 år for levering fra Hjartdöla av 30.000 KW spillkraft til Lettmetalls anlegg på Heröya og Roligheten. Lettmetall skulle dessuten bygge fjernledningen for overføring av kraften fra Hjartdal til Heröya.

Visstnok samtidig med meddelelsen om forhandlingsresultatet ble jeg forevist en lyskopi av situasjonsplanen for PEA's fabrikk anlegg. Den var sendt kontoret fra Lettmetalls anleggskontor på Heröya med anmodning om å få alle ledninger og kanaler under jorden inntegnet. På situasjonsplanen var PEA's fabrikk anlegg overtegnet med et av Lettmetall projektert industrianlegg, og det var i forbindelse med oppførelse av det nye fabrikk anlegg, at ledninger og kanaler under jorden måtte kartlegges.

I den for PEA's fortsatte eksistens truende situasjon som var oppstått ved utviklingen av SKK's forhandlinger med Lettmetall fant jeg det nødvendig å foreta en korreksjon av våre funksjonærers lønssystem for å trygge deres lønsforhold - for tilfelle ulykken skulle inntre. Etter forbillede fra Schweiz hadde vi i alle år for våre funksjonærer praktisert et lønssystem basert på det prinsipp, at funksjonærene skulle få delta i bedriftens overskudd. Foruten sin faste gage fikk de 1 måneds gage i julegratiale, gratiale og tantieme ved fordelingen av årets overskudd, til dels fri bolig eller boliggodtgjørelse m.v. Disse emolumenter ble nu tillagt den faste gage, som igjen ble avrundet oppover. Trods lønsstopp fortsatte vi imidlertid med utdeling av tidligere gratialer m.v.

Denne lønnsforhöielse kom alle funksjonærer til gode. Lønsreguleringen blev utarbeidet under samråd med Ellefsen og Präis. Den er protokollert i det först avholdte styremöte.

Til arbeidernes beste ble der i okkupasjonsårene bevilget betydelige belöp, f.eks.: avsatt til fonds kr. 100.000.-, til feriehjem kr. 60.000.-, til innkjöp av brensel og matvarer med fri bespisning ca. kr. 100.000.-, til dekning av tap ved bombingen i juli 1944; oppstått som fölge av utilstrekkelig assurance, kr. 15.000.-. Til sociale formål er bl.a. bevilget: Samfundshjelpen kr. 25.000.-, Finnlandshjelpen kr. 20.000.- og Hospitalet i Porsgrunn kr. 5.000.-.

I möte på Norsk Hydro's kontor i Oslo den 20/12.41 reiste generaldirektör Moschl i Lettmetall A/S spørsmålet om det det berørigede i å vedta det foreliggende kontraktsforslag fra SKK, som bl.a. ville medføre, at PEA måtte opphöre. Henvendt til mig spurte han om ikke jeg, som hadde fört bedriften fröm, var interessert i at den fortsetter å eksistere. Hertil svarte jeg: selvfølgelig. Hvoretter han henstilte til mig å komme med forslag om, hvilke ledige arealer vi uten skade for bedriften kunne selge. Jeg ble forelagt en situasjonsplan for PEA's fabrikanlegg - uten projektert nyanlegg - med anmodning om å merke av, hvilke arealer kunne komme på tale. Hertil svarte jeg, at det var meget "vanskelig" å treffe en avgjörelse på stående föt og at jeg för jeg kunne uttale mig måtte konferere på stedet med PEA's ingeniörer. Jeg skal imidlertid komme med forslag snarest mulig.

Det er dette intermezzo, som av Strand er gjengitt som: "Under disse omstendigheter å utsettes for en påstand om at man lager vanskeligheter var meget lite tiltalende. At man sakklig kan ha en annen mening om en forretning som f.eks. tomtosalget, er jo et helt annet forhold som enhver forretningsmann uten videre vil forstå. Det var den siterte uttalelse av direktör Christiansen og dens sammenheng med de nevnte forhandlinger om kraftoverføringsplanene til Heröya som var gjenstand for den helt private diskusjon mellem Direktör Christiansen og mig, underveis fra Hydros kontor inntil vi skiltes utenfor Direktör Christiansens kontordör

Generaldirektör Eriksen og advokat Meinich-Olsen fra Norsk Hydro oppsökte mig et par dager senere på mitt kontor for å gjennomgå de kontrakter, som var inngått i 1920 ved salget av aksjemajoriteten i PEA til SKK. Idet herr Eriksen setter sig, sier han: Jeg må först fortelle Dem, at jeg - da De og Strand forlot mötet - ikke kunne avholde mig fra å gjöre de gjenværende herrer oppmerksom på "at det ikke ville bli noen hyggelig spasertur for direktör Christiansen". Det var det heller ikke. Fordi Strands vidtflyvende plan for utbygging av Hjartdöla gjennom salg til Lettmetall A/S av disposisjonsretten for PEA mot en 50 års kraftleiekontrakt m.v. for kraft levert fra Hjartdöla som ville medføre at PEA's fabrikanlegg ville bli rasert for å skaffe plass til den nye storindustri, måtte jeg som ansvarlig leder av PEA gripe

enhver sjangse til å redde PEA for en sådan katastrofe.

Jeg reddet PEA for utslettelse men ble selv av SKK kastet som formann i PEA's styre på generalforsamlingen i 1942 og kastet som styremedlem i 1944 og endelig ved frigjøringen i mai 1945 arrestert og kastet i fengsel på grunn av anmeldelse fra SKK. Jeg ble avsatt fra min stilling som adm. direktør i PEA fra fengselsdagen.

Utviklingen i PEA etter møtet den 20/12.41 på Hydro's kontor i Oslo vil fremgå av de etterfølgende dokumenter:

- Bilag 2. Innberetning fra undertegnede til Meteor om valgene i PEA's generalforsamling den 28 februar 1942, datert 14/9, 1942.
- Bilag 3. Meteor's bemyndigelse til undertegnede om å innlede voldgiftssak mot SKK for valgene, datert 29/9.42.
- Bilag 4. Forslag fra Meteor til SKK av 22/3.44 om ordning av den verserende tvist om ledelsen av PEA.
- Bilag 5. Utskrift av advokat Ola Sveens henvendelse til Riksadvokaten gj. o.r.sakfører Per Friis, datert 25/2.50.
- Bilag 6. Dr. Friedrich's skr. av 31/5.44 til herr O. Strand, formann i styret for SKK.
- Bilag 7. M. Jules Blochs skr. av 16/10.44 til undertegnede. Skrivelsen er en meddelelse om Dr. Friedrichs bortgang 11/10.44, og om den påtenkte fordeling av Meteors PEA-aksjer til Meteors aksjonærer. En gjenpart av en samtidi skr. til SKK om den påtenkte fordeling av PEA-aksjene var vedlagt. På denne skrivelse svarte SKK i telegram av 25/10.44:

Jules Bloch
Hauterive, Cologne
Geneve.

"Christiansen is a fanatic nazi
Postpone any decision until after the war.
Levy."

Telegrammet som er undertegnet med dekkadressen "Levy" er av politiet fremlagt i min landssviksak. Det kom til min kunnskap, da jeg i november 1947 for første gang ble gitt anledning til å se sakens dokumenter på min forsvarers, advokat C.A. Forstensen's kontor. Det var ved den anledning jeg for første gang fikk se de anmeldelser fra Strand og SKK, som påførte mig 6 1/2 måneders fengselsopphold med mentalundersøkelse på Åkebergveiens Kreds fengsel, hvor jeg også ble fotografert for kriminalregistret i fangedrakt og med nummerskilt på brystet.

Av de etterfølgende dokumenter vil De få et innblikk i den ulykke der er påført mig og min familie ved den private aksjorde i denne sak innstevnte gjennom selskapene SKK og PEA har igangsatt og opprettholdt gjennom 10 år. Min forbrytelse er, at jeg i 1941 som ansvarlig sjef for PEA motsatte mig aksjemajoritetens plan om utbygging av SKK's vannfall i Hjartdöla i samarbeide med Lettmetall A/S som avtager av kraften. Og hvorfor motsatte jeg mig planen? Fordi den ville medføre utslettelse av PEA. Iverksettelsen av planen var etter nær 6 måneders forhandlinger mellom Lettmetall og SKK kommet så langt, at det kun var Lettmetalls underskrift på kontrakten som manglet. Forhandlerne var for lengs kommet til enighet om kontraktutkastet og ledelsen i SKK hadde vedtatt det. Men Lettmetalls vedtagelse lot vente på sig.

Det var imidlertid innen forhandlerne's krets ingen tvil om, at kontrakten ville bli vedtatt. Lettmetalls ingeniørkontor var

gått igang med planlegging av de nye industrianlegg på PEA's fabrikkområde og Strand meddelte overalt i Porsgrunn, at kontrakte var i orden, straks forhandlerne var blitt enige.

Det kom derfor som en overraskelse, at den endelige vedtagelse fra Lettmetalls side ikke fant sted på det møte, som ble holdt på Norsk Hydro's kontor i Oslo den 20/12.41. Hvad der fant sted på møtet og etter er omtalt side 3-4, hvortil henvises.

Bilag 8. Undertegnedes skr. av 3/10.45 fra Ilebu fangeleir til tilsynsmannen for mitt bo, o.r.sakf. Hielm Friis og min forsvarer, advokat C.A.Torstensen.

Bilag 9. Advokat C.A.Torstensens skr. av 9. februar 49 til statsadvokat Karl Lous om påtaleunntatelse i min landssviksak.

Til de opplysninger som advokat Torstensen gir om straffe forfølgelsen mot mig skal jeg gi følgende supplerende opplysninger

Det er i Konklusjonen på side 25 i mitt "P.M. vedrørende tvist i ledelsen i Porsgrunn Elektrometallurgiske Aktieselskap", at Strand og Kjølseth søker støtte for beskyldningen mot meg for angiveri av sabotasje fra Strands side.

P.M.s er datert 10/5.44 og er utarbeidet etter anmodning av direktør Alf Whist i anledning av at jeg på PEA's generalforsamling i april måned var satt ut av styret av NS-lederen for SKK.

P.M.'et er oppdelt i følgende 3 avsnitt:

Historikk, PEA's virksomhet og Divergenser. Under siste avsnitt: side 14 midt på siden, står:

"I ordfører Halvorsens formannsperiode grep SKK's representanter i styret stadig inn i PEA's forretningsførsel.

Av alvorlige tvister nevnes:

1. Prisen på rekvirert kraft.
2. Midlertidig lov av 19 februar 1943 om årsberetninger m.v.
3. Voldgiftssak SKK - Meteor
4. Overførsel av PEA's overskudd til SKK
- Konklusjon
- E. S.

P.M.'et er et dokument på 26 maskinskrevne sider foruten 16 bilag. Det burde absolutt vært fremlagt. Innholdet var kjent av anmelderne. Strand sier således i sin anmeldelse til politimesteren i Telemark, datert Porsgrunn den 14/5.45:

"Herr Christiansens ekspedisjon til herr Whist inneholdt en rekke andre grove beskyldninger mot mig, men disse er av den art at behandlingen nærmere hører hjemme i PEA's og Kraftselskapets styre."

Den alvorlige beskyldning for at jeg skulle ha angitt Strand for sabotasje ved gjenoppbygging av SKK's transformator-kiosk i august/september 44 begrunnes med, at jeg i konklusjonen til mitt P.M. av 10 mai 44 har brukt ordet "sabotasje" i forbindelse med det regnskapsoppgjør, som SKK hadde plikt til å fremlegge, kfr. I. Prisen på rekvirert kraft.

Anmeldelsen av 8/5.45 fra Skk ble sendt politimesteren i Oslo gjennom SKK's rettsfullmektig i voldgiftssak SKK - Meteor, advokat Georg Lous, og moralsk endossert av ham. Den ble påtegnet i blyant av politimester Welhaven; "Kriminalsjef. Haster. P.M." og førte samme dag - den 11 mai 45 - til min arrestasjon og fengs-

ling. Jeg ble hentet fra mitt kontor til "en kort konferanse med politifullmektigen" av hjemmefrontmenn, som i jep kjørte mig til Möllergaten 19, hvor jeg uten arrestordre fikk opphold i et vaktrom, hvor der etterhvert oppsamledes ca. 50 "forbrytere". Disse ble kl 12 natt overført til "Ilebu", hvorfra jeg som en spesiell gunstbevisning etter 6 måneders opphold blev overført til Oslo kretsfengsel, Åkebregveien, for mentalundersøkelse. Denne ble igangsatt av politiet v/L'Abée-Lund for å gi meg anledning til å bli fritatt for videre straff mot å avgi en erklæring om at mine handlinger i okkupasjonstiden skyldtes en nedtrykt sinnsssterking. Jeg fikk mentalundersøkelsen men avsto å gi erklæringen.

Anmeldelsen av 14/5.45 til politimesteren i Telemark ble fremlagt i forhørsretten i Oslo, da jeg den 24/11.45 ble løslatt. Politiet forlangte fortsatt fengsling på grunnlag av den sist innkomne anmeldelse og fikk kjæremål herfor. Men da kjæremålet forelå var jeg allerede under behandling av de to lege-spesialist dr. med. Henrik Krohn og Ingvar Lossius for de skader, som jeg hadde pådratt mig under fengselsoppholdet. De nevnte leger avga felleserklæring til politiet om min helbredstilstand. Dr. Krohn behandlet mig for hjertelidelse og dr. Lossius for nervelidelser. I sine erklæringer advarte de politiet for de alvorlige følger for mitt liv, som et fornyet fengselsopphold ville medføre. Da først avsto politiet fra å benytte den givne kjæremålstillatelse. Men de påla mig daglig meldeplikt til politiet, som de har opprettholdt i 4 1/2 år.

Da jeg kom hjem fra fengslet den 24 november 45 var jeg en fysisk og psykisk nedbrutt mann. Forbindelsen med min familie hadde vært mig helt avskåret de 6 1/2 måned jeg var i fengsel. Etter hvert fikk jeg rede på de aksjoner, som de innstevnte på sine egne og på sine selskapers (SKK og PEA) vegne hadde foretatt mot mig.

Den første var beslagleggelse av mine arkiv, som av SKK i anmeldelsen av 8/5.45 er begrunnet med: "Vårt selskap er innehaver av aksjemajoriteten i PEA og vi mener å ha god grunn til å frykte for at disse arkiv kan bli helt eller delvis tilintetgjort for å fjerne bevislighet for ulovligheter, som er foregått under okkupasjonen". Advokat Georg Lous var i anmeldelsen anmodet om på SKK's vegne "snarest mulig å foreta det nødvendige for å utvirke beslagleggelse av arkivet tilhørende PEA i PEA's kontor i Oslo og likeledes direktør Alex. Christiansens private forretningsarkiv."

Advokat Georg Lous utførte sine oppdrag umiddelbart etter min arrestasjon og fengsling. Mitt kontor i Karl Johans gate 16 ble forsynt med politisegl og avstengt. Mitt hjem var gjenstand for ransakning av politi med bistand av hjemmefront og Georg Lous. Etter avsluttet undersøkelse henvendte advokat Lous sig til min hustru, som var tilstede og hadde mottatt d'herrer fra politiet. Idet han presenterte sig, sier han: "vi søkte etter noen dokumenter, men vi fant intet". Da min hustru visste om advokat Lous' forbindelse med SKK som selskapets rettsfullmektig, voldgiftssak SKK-Meteor, fikk hun gjennom presentasjonen mistanke om, at det var SKK som stod bak ikke alene husundersøkelsen men også min arrestasjon og fengsling. Så er også tilfelle.

Da min hustru hadde fortalt mig dette spurte jeg mig selv: hvilke dokumenter kunne det være, som SKK hadde gått til disse drastiske forholdsregler for å sikre sig? Jeg hadde ingen dokumenter vedrørende PEA og SKK i min besiddelse. Etter SKK's anmeldelse av 8/5.45 hadde som ovenfor nevnt politiet beslaglagt mitt arkiv og avstengt mitt kontor. Så opptrer PEA på skueplassen ved sin leder, ingeniør Tønnes Ellefsen, som ved frigjøringen av fylkesmannen ble oppnevnt til leder av PEA fra den dag jeg

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

ble fengslet. "Selve arrestasjonen og den fortsatte fengsling skyldes ene og alene den særdeles alvorlige anmeldelse for angiveri fra direktør Strand ved Skiensfjordens kommunale Kraftverk, oversendt og moralsk endossert av advokat Georg Lous", sier advokat Ragnar Christophersen, der som statsadvokat først var tildelt min landssviksak, som i 1947 ble overført til statsadvokat Karl Lous, nevø av advokat Georg Lous, SKK's rettsfullmektig.

Ingeniør Ellefsen fikk ved henvendelse til politiet adgang til mitt kontor og arkiv straks etter beslagleggelsen. Han påberopte seg overfor politiet, at kontoret var PEA's og at arkivet tilhørte PEA. Politiet festet lit til Ellefsens påstand om PEA's eiendomsrett til kontor og arkiv. Det gjorde også vaktmesteren i Gjensidiges gård, hvor jeg hadde mitt kontor siden 1927. Vaktmesteren utleverte ham nøkler til kontoret, som han tok i besiddelse, og politiet gav ham tillatelse til å sende arkivet til Porsgrunn. Han lot kontorsjefen i PEA foreta innpakningen. Pakket i 5 store kasser ble mitt arkiv gjennom 35 år av Majorstubbudene A/S transportert til Vestbanen for videre befordring til PEA i Porsgrunn, hvor det fremdeles er. Dette foregikk i mai 1945.

Påstanden om PEA's eiendomsrett til mitt arkiv og kontor og telegramadresse er helt uriktig. Den er fremsatt av Ellefsen til støtte for aksjemajoritetens (SKK) krav i anmeldelsen av 8/5.41 om beslagleggelse av arkivet begrunnet med: "vårt selskap er innehaver av aksjemajoriteten i PEA og vi mener å ha god grunn til å frykte for at disse arkiv kan bli helt eller delvis tilintetgjort for å fjerne bevislighet for ulovligheter, som er foregått under okkupasjonen."

4 1/2 år senere i møte på K.N.A. hotellet den 18/10.49 hvor Strand og Ellefsen av representanten for aksjeminoriteten i PEA, Meteor, ble provosert til å forklare sig om de forhold, som hadde ført til deres aksjon eller forfølgelse av mig. Jeg siterer fra salgssjef Hösts rapport, avsnitt: "Strands beskyldning om angiveri". "Höst oppfattet Strands brev til politiet som særlig sjofelt under hensyntagen til at Strand oppfattet dir. Christiansen som en motstander og uvenn. Hertil svarte dir. Strand at for det første var det ikke han alene som sendte brevet, men PEA's styre, idet han hadde rådført sig med herr Kjølseth, tidligere formann i styret, om hvad som måtte gjøres for at man skulde kunne sikre sig dir. Christiansens arkiv og derigjennem mulig viktige papirer for PEA, som man var redd for kunne bli tilintetgjort."

I samme rapport heter det om Ellefsens befatning med mitt arkiv: "P.S. Jeg vil tilføie at jeg stillet dir. Ellefsen et direkte spørsmål om det i det på dir. Christiansens kontor beslaglagte arkiv fantes en eneste ting som kunne berettigede til de drastiske forholdsregler som var gått til for å sikre sig det. Til dette svarte dir. Ellefsen "det fantes ingen ting, men det kunne jo ha vært noget."

Resultatet av den konfrontasjon, som madame Lachenal foranlediget avholdt og som varte 5 timer, var at hun den følgende morgen skrev til Genf, "at de beskyldninger som av herrerne Strand og Ellefsen var reist mot dir. Christiansen under deres opphold i Genf "were all lies" ".

Madame Lachenals egen rapport om de undersøkelser hun gjorde om mitt forhold til de innstevnte faller helt sammen med Hösts rapport.

Da min landssviksak var avgjort og oppgjort i begynnelsen av september 1950 søkte jeg den 14 september advokat Chr. L. Jense til formidler av mitt erstatningskrav mot de innstevnte. Hans

anstrengelser for å oppnå forlik førte ikke frem. Det endelige avslag var meddelt den 19 april 51. Det definitive avslag på mitt krav om erstatning for det tap, som var påført mig og min familie ved de uriktige dels falske beskyldninger fra de innstevn-tes side, førte til at jeg måtte anlegge rettssak for å få opp-reisning.

I mai måned reiste jeg til Genf for å skaffe bevismateriale for at Strand og Ellefsen til Meteor hadde fremført slike be-skyldninger mot mig som av madame Lachenal i møte i K.N.A.-hotellet i Oslo den 19 oktober 1949 uttrykt: "They were all lies"

Jeg fikk straks anledning til på Meteors kontor å lese den arkiverte korrespondanse med PEA fra min egen og min etter-følger Ellefsens tid som direktør for PEA. Likeledes den med SKK under og etter okkupasjonen førte korrespondanse. Av min egen korrespondanse hadde jeg gjenpart, ekstra kopier for Meteors ad-vokat i voldgiftssak: SKK-Meteor. Ved et tilfeldig besøk av advokaten i slutten av april 48 ble jeg minnet om det materiale jeg hadde forsynt advokaten med. Jeg fikk da - 3 år etter min fengs-ling og Ellefsens bemektigelse av mitt arkiv - overlatt advokatens dossier fra voldgiftssaken SKK-Meteor og det er takket være dette lykketreff og dette materiale, at forholdene i PEA og SKK under okkupasjonstiden med d'herrer Strand og Ellefsen nu blir klarlagt

Under gjennomlesningen av PEA's og SKK's korrespondanse med Meteor undertegnet av Strand og Ellefsen merket jeg av 53 telegrammer og skrivelser, som jeg fant å være av interesse for min sak og som jeg bad om fotokopi av. Der ble satt opp en liste over disse papirer, som jeg fikk et gjennomslag av.

Før fotokopieringen ble satt igang var de tilstedeværende direktører i Meteor og jeg blitt enig om, at Meteor av høflighet skulle forespørre om PEA hadde noe å bemerke til utlevering. Vi anså det for en formsak. Riktignok var papirenes innhold av den art, som man nödig gjenser på rettens bord.

Driftsbestyrer Tønnes Ellefsen overbrakte gaver og lykk-ønskninger til min 25 års dag som adm. direktør for PEA den 1. november 1942. Skrivelsen lyder:

"Herr dir. Alex. Christiansen,
Oslo.

Gjennem 25 år har De nu på en fremragende dyktig måte ledet vårt selskap som dets adm. direktør.

Vi sender Dem vår hjerteligste takk for det iherdige, utrettelige og målbeviste arbeide De i alle disse år har utført for vårt selskaps trivsel og fremgang.

Resultatet av dette arbeid bör De med rette være stolt av. Vi lykkönsker Dem med dagen.

Ärbödigst

For Porsgrunn Elektrometallurgiske A/S
N. Halvorsen.
Styrets Formann."

Teksten er av T. Ellefsen.

I korrespondanse med Meteor ved frigjöringen i mai 45 er jeg av direktör Tønnes Ellefsen omtalt som "the traitor Christiansen" som er satt i fengsel. Meteor må derfor sende ham fullmakt til å stemme med deres aksjer. Fra direktör O. Strand er jeg omtalt på lignende måte.

I brev datert 19 juni 51 meddeler Meteor mig, at der er innlöp et följende svar på henvendelsen til PEA:

"Conformément à ce qui avait été convenu lors votre visite à Genève le mois dernière, nous avons informé P.E.A. de votre demande de copies de certaines pièces figurant dans nos dossiers. Le président de P.E.A. nous advise en réponse, que lui-même et ses collègues sont opposés à cette remise de document.

En l'état actuel des choses et vu la menace d'un procès entre vous et une société où nous avons des intérêts importants, nous nous voyons, à notre vif regret, obligés de renoncer à vous donner la photographie de ces pièces-

Nous souhaitons, de reste, vivement que ce conflit puisse se terminer par un accord amiable.

Veuillez agréer, cher Monsieur, nos salutations distinguées,

Usine Electro-Metallurgique Meteor
Un directeur

G. Bloch."

Etter mottagelsen av Meteors skrivelse av 19/6.51 henvendte jeg mig til Dem med forespørsel om her forelå en misforståelse fra Meteors side m.h.t. PEA's svar. Dertil svarte De "nei". Men samtidig henviste De til, at De som formann i styret hadde hensyn å ta til Deres kolleger i styret (Strand og Ellefsen) Det spilte mindre rolle for Dem, at PEA og SKK ved sine administrerende direktører Ellefsen og Strand hadde fremsatt de groveste beskyldninger og anklager mot mig, og at det til mortifikasjon herav, at jeg bad om å få utlevert kopier av Meteor's gjenspart av korrespondansen.

Det var dessverre heller ikke første gang at der under den av selskapene iverksatte rettsforfølgelse mot mig er unddratt myndighetene viktig bevismateriale, som var forlangt fremlagt av mine forsvarere med tilslutning av den oppnevnte aktor i min landssviksak. Jeg nevner: 1. Ved anmeldelsen av 8/5.45 til politimesteren i Oslo er der til støtte for anklagen mot mig for angiveri medsendt avskrift av konklusjon til mitt P.M. av 10/5. 1943 til direktør Alf Whist. P.M. et er et dokument på 26 sider med 16 bilag. Det påtalte uttrykk "sabotage" er brukt i avsnitt: konklusjon men refererer til den forutgående tekst, hvor det finner sin forklaring og viser at det ikke kan tas i noen odiøs betydning. Ved den 1ste politiforklaring forlangte jeg hele P.M. fremlagt. Det ble aldri etterkommet. Strands anmeldelse av mig for angiveri til politimesteren i Telemark, datert 14/5.45 viser helt tydelig, at han ved innsendelsen av anmeldelsene hadde full kjennskap til P.M.ets innhold.

2. Fjernelse av mitt arkiv. På side 10 og følg. er redegjort for hvorledes Ellefsen satte sig i besiddelse av mitt kontor og overførte mitt arkiv til Porsgrunn, hvor det fremdeles befinnes. Det er gjort gjentagne henvendelser til politiet om å få det levert tilbake av hensyn til bevismaterialet i min landssviksak, men politiet har alltid ved henvendelse til PEA mött avslag begrunnet med, at mitt arkiv tilhører PEA. Da politiet - etter at landssviksaken var oppgjort ved forelegg - tilbakesender de i landssvikavdelingen beroende dokumenter fra mitt arkiv, meddeler politiet, at det ikke har maktmidler til å tvinge PEA til å utlevere mitt arkiv.

Da jeg ikke ville vedta det reduserte forelegg, som ble meddelt mig muntlig av statsadvokat Lous, idet jeg for påtaleunnlattelse påberopte mig forholdene i Porsgrunn, varslet han mig om, at påtalemyndigheten, når det kom til rettssak, ville avskjære mig adgang til å komme inn på disse forhold i denne sak.

Han begrunnet påtalemyndighetens standpunkt med henvisning til at jeg ved det nye forelegg kun ville bli ilagt påstått en bot til erstatningsdirektoratet for mine bidrag av maximum kr. 40.000. muligens kr. 30.000.-, ellers intet. Da alle de siktelsener som forelå fra Forsgrunn (de innstevnte) var funnet grunnløse og henlagt, ville der ikke bli anledning til å komme inn på disse i denne sak i byretten.

Jeg avslo forslaget til nytt forelegg og min sak gikk til byretten, hvor den skulle behandles 2 måneder senere, den 20 juni 1950. Min forsvarer sendte straks en begrunnet henstilling til aktor om gjennom politiet å utvirke, at PEA og SKK fremla mitt arkiv, PEA's styreprotokoller og SKK's korrespondanse med Meteor, Reichskommissar og Innere departement vedrørende mitt forhold under okkupasjonen. Aktor sluttet seg til henvendelsen men utleveringen møtte motstand, og det var først den 18/6 kl. 14 at endel dokumenter kom forsvaret i hende. Retten skulle settes den 20/6. kl. 10, så det var ikke gått forsvaret større tid til å gjennomgå de fremlagte dokumenter, som forøvrig for SKK's vedkommende kun var i et sparsomt utvalg og fra PEA kun styreprotokoller og ikke mitt arkiv, som det fortsatt nektet å utlevere. Når jeg nevner at av alle dokumenter vedrørende forholdene i selskapene SKK og PEA fra før frigjøringen var der gjenpart i mitt arkiv, så vil det forstås, at de innstevnte hadde den største interesse av at mitt arkiv ikke ble gransket av forsvaret og resultatet av granskningen fremlagt på rettens bord. Men de innstevnte visste ikke, at Meteor's forsvarer i voldgiftssaken SKK-Meteor også hadde gjenparter av min korrespondanse med Meteor under hele okkupasjonstiden og hadde fått utlånt alle dokumenter fra arkivet, som var av interesse for oppklaring av forholdene mellom SKK-Meteor-PEA.

De visste heller ikke, at disse dokumenter var mig tilbakelevert sammen med advokateens dossier fra voldgiftssaken 3 år etter jeg ble fengslet, men at jeg ikke fikk anledning til å bruke bevismaterialet, da påtalemyndigheten hadde funnet de i Strands og SKK's anmeldelser fremsatte beskyldninger mot mig for grunnløse, hvorfor de var tatt ut av siktelsesgrunnlaget. Av hensyn til processreglene ville jeg derfor i retten ikke få anledning til å forklare mig om, de forhold i Forsgrunn som førte til SKK's anmeldelser av mig for påstått angiveri m.v. med derav følgende fengselsopphold m.v.

Av forskjellige grunner måtte jeg allikevel undertegne det tilbudte reduserte forelegg. Påtalemyndigheten ville nekte mig for retten å komme inn på forholdene i Forsgrunn i min sak og aktor lot forstå, at han for retten måtte påstå dom etter det tidligere forelegg av 5. april 1948, som ikke var tilbakekalt. Innholdet av dette er gjengitt på side 3 siste avsnitt, bilag 9. Men påtalemyndigheten var forsåvidt imøtekommende, som statsadvokaten før forelegget ble undertegnet skriftlig bekreftet, at de i anmeldelsene fra SKK og Strand fremsatte beskyldninger og anklager var funnet grunnløse.

Forholdet til anmelderne ble også gjenstand for omtale på statsadvokatens kontor ved samme anledning. Jeg ble da gjort oppmerksom på straffelovens § 265 (?) Falsk anklage, som inneholder straffebestemmelse om minst 8 måneders fengsel. Men så langt ville jeg ikke gå i et senere søksmål og har heller ikke gjort til tross for at flere av mine forsvarsadvokater har foreslått det. Sammenlignet med hvad jeg og min familie har måttet utstå er straffeutmålingen beskjeden, særlig i betraktning av, hvad som er grunnen til at anklagen er fremsatt. Det er den feilslagne plan for utbygging av Hjartdöla med Lettmetall A/S som kraftavtager. Da kontrakten skulle undertegnes stanset jeg projektet ved å gå med på salg av de ledige arealer, som PEA uten skade for

driften kunne undvære. Dette var alternativet til det av SKK fremsatte forslag. Dette foregikk på Hydro's kontor i Oslo den 20/12.41. Jeg stiller det spørsmål, hvad ville situasjonen ved frigjøringen ha vært, om det var lykkedes Strand å få Lettmetalls underskrift på kontrakten? PEA rasert.

Jeg henstillet til Dem som PEA's styreformann personlig å sette Dem inn i de forhold, som foreligger i denne sak, for den henvises til retten. Strand fikk en henvendelse fra dr. Friderich, datert 31/5.44, i samme retning, men til skade for oss alle ble den upåaktet.

Arbødigst

Alex. Christiansen (sign.)

9 bilag.

Utskrift av dir. Olav Strands P.M. av 22 juli 1943. Bil. 1 ad 31.

P.M'et er fremlagt i voldgiftssak: SKK-Meteor.

" I mai 1941 oppsøkte jeg daværende Generaldirektør Aubert i Norsk Hydro for å innlede forhandlinger om SKK's formidling av Hydro's utvidede kraftoverføring til Herøya. Etter noen minutters samtale om disse spørsmål uttalte Generaldirektør Aubert at han for en tid siden hadde hatt henvendelse fra direktør Christiansen i PEA som fortalte ham at SKK hadde aksjemajoriteten i PEA og bragte på bane spørsmålet om Hydro kunne interessere sig for overtagelse av PEA.-aksjer. (Generaldirektør Aubert nevnte dengang ikke at direktør Christiansen også hadde medbragt et direkte forslag på vegne av Meteor om overtagelse av Meteors aksjer.)

Generaldirektør Aubert fortsatte med å si at siden Hydro nu var begynt å befatte sig med metallurgi kunne de tenke sig å ha interesse av PEA, og samtidig mente han at det måtte ligge litt utenfor SKK's område som elektrisitetsforsyningsforetagende å ha med denslags fabrikkasjon å gjøre. Herved var altså nettopp bragt på bane de ting som SKK hadde søkt å undgå.

Da imidlertid SKK på mange måter hadde utstrakt forbindelse med Hydro og nettopp skulle til å innlede forhandlinger om nye store interesser, fant jeg ikke å kunne avslå å forhandle om spørsmålet. Jeg forklarte derfor bare hvilke hensyn som gjorde oss interessert i å ha en kraftavtaker som PEA som vi selv gjennom vår aksjemajoritet hadde innflydelse over. Disse hensyn mente Generaldirektør Aubert at det ville være mulig å tilgodese selv om Hydro overtok aksjene. Jeg spurte så om det i tilfelle ville være alle SKK's aksjer Hydro var kjøper av.

Hertil svarte Generaldirektør Aubert at skulle de først interessere sig for det, så måtte forutsetningen være at de fikk alle aksjene. Samtalen endte med at jeg lovet å overveie saken, og det ble avtalt at forhandlingene best kunne føres personlig mellom Generaldirektøren og mig. Jeg redegjorde straks efter for saken i Kraftselskapets ledelse, hvor meddelelsen vakte en oppmerksomhet som nærmest kan kalles bestyrtelse.

..... "

" Jeg skal så redegjøre nærmere for forhandlingene om salget av SKK's aksjer i PEA.

Ut på sommeren fikk jeg besøk på mitt kontor i Porsgrunn av herr advokat Meinich-Olsen i Hydro som meddelte at han kom for å forhandle om kjøp av tomtearealer fra PEA eller om

overtagelse av SKK's aksjer. Jeg svarte at tomtene kunne vi ikke forhandle om. De forhandlinger måtte føres med PEA. Derimot måtte selvfølgelig forhandlingene om våre aksjer føres med oss. Det ble nu samtidig meddelt oss at den virkelige kjøper, såvel hva tomtene som aksjene angikk, ikke var Hydro, men Nordisk Lettmetall.

SKK. måtte altså nu ta spørsmålet om aksjene opp til realitetsbehandling. Innen SKK's ledelse var det nu som før oppfatningen at man hadde størst interesse av å beholde aksjene for derigjennem å ha anledning til å påvirke utviklingen av PEA under hensyntagen til SKK's store utbygningsplaner i Hjartdøla, et anlegg som SKK for lang tid siden har planlagt og hvor fosserettighetene er kjøpt. Ved utbygningen av dette anlegg vil SKK flerdoble sin disponible kraftydelse og det var da naturlig å søke en del av de store kraftmengder anvendt ved PEA for straks fra begynnelsen av å få en tilstrekkelig stor belastning på anlegget.

Innen ledelsen for SKK gjorde imidlertid også den oppfatning sig gjeldende at man ikke burde motsette sig en rasjonell utvikling av de storbedrifter som nu er under utvikling i distriktet. (Av generaldirektør Eriksen var det blitt sagt at det ikke ville være noe tiltalende å ha PEA liggende som "en fremmed øy" midt i de store fabrikkkomplekser som Lettmetall var i ferd med å utbygge på Herøya og Roligheten.) Men skulle man på den måte av hensyn til de ennu større interesser oppgi kraftselskapets stilling til PEA og derved bryte med et viktig prinsipp i SKK's kraftpolitikk gjennom mange år, mente man å måtte forlange å bli holdt skadesløs både for de direkte verdier man gav fra sig og for de fremtidige kraftleveringsmuligheter som man ikke lenger ville ha noen innflytelse på. Detaljene i de lange forhandlinger som fulgte kan det i denne forbindelse ikke ha noen interesse å redegjøre for

Forhandlingene om aksjesalget ble ført med en rekke representanter for Lettmetall (Generaldirektør Eriksen, Direktør Foss, Dr. Walther, Overing. Dvorak, Direktør Schmidt, Direktør Schulze, Kontorchef Kühne, samt flere andre tyske herrer og på enkelte møter flere representanter for Hydro, bl.a. Direktør Kielland). Forhandlingene ble bragt til en foreløbig avslutning 20 oktober 1941, idet Generaldirektør Eriksen efter en siste innrømmelse fra min side erklærte at samtlige den annen parts forhandlere var enige om å foreslå for sin part at forslaget ble vedtatt, samtidig som han bad mig forelegge saken snarest mulig i kraftselskapets ledelse.

Den 28 oktober meddelte jeg pr. telefon (til Generaldirektør Eriksen, som hadde ført forsettet for den annen part under forhandlingene) at forhandlingsresultatet var vedtatt av SKK. Den 17/11 henvendte Generaldirektør Eriksen sig til mig med anmodning om å få skriftlig bekreftelse på den tidligere muntlige meddelelse om vedtagelsen. Denne anmodning hadde jeg selvfølgelig ingen grunn til å avslå og sendte derfor samme dag den ønskede bekreftelse. Jeg viser til underbilag 4 hvor Generaldirektør Eriksen bekrefter ovenstående. Imidlertid gikk tiden uten at vi fikk noen endelig avgjørelse fra Lettmetall.....

Jeg kommer så til det møte som 20/12.41 fant sted på Norsk Hydro's kontor i Oslo, omtalt s. 20-21 i motpartens tilsvarende svar, og hvori deltok et stort antall representanter såvel fra Hydro som fra Lettmetall.

Forhandlingene på dette møte ble ført i hovedsaken mellem

Generaldirektör Moschl og Direktör Christiansen. Direktör Christiansen erklærte sig villig til å selge de tomtearealer Lettmetall ønsket. Derefter henvendte herr Moschl sig til mig med spørsmål om hvorvidt jeg var enig heri. Jeg meddelte da hvilke betenkeligheter SKK hadde ved å skille sig av med disse tomtearealer av hensyn til SKK's kraftutbygningsplaner og de utvidelser ved PEA som kunne bli aktuelle i forbindelse hermed. Avslutningen på mötet var fölgende replikk-veksling mellem Generaldirektör Moschl og Direktör Christiansen.

Direktör Christiansen: "Ja, leicht wird es gewiss nicht sein, einen Abkommen über diese Sache im Stande zu bringen."

Gen.dir. Moschl: "Sie meinen, dass man uns Schwierigkeiten schaffen wird?"

Direktör Christiansen: "Ja."

Efter måten uttalelsen falt på var det ingen tvil om at "man" betydde SKK.

Nettopp på den tid stod SKK midt oppe i nye forhandlinger med Hydro og Lettmetall, nemlig om et utvidet samarbeide om de fremtidige kraftoverføringer til Lettmetalls og Hydro's fabrikanlegg på Heröya, forhandlinger som altså intet hadde med PEA eller SKK's forhold til dette selskap å gjøre. Det handlet sig om meget store interesser til belöp på mange millioner kroner og kontrakter med 50 års varighet. Under disse omstendigheter å utsettes for en påstand om at man lager vanskeligheter var meget lite tiltalende. At man saklig kan ha en annen mening om en forretning som f.eks. tomtosalget, er jo et helt annet forhold som enhver forretningsmann uten videre vil forstå. Det var den siterte uttalelse av Direktör Christiansen og dens sammenheng med de nevnte forhandlinger om kraftoverføringsplanene til Heröya som var gjenstand for den helt private diskusjon mellem Direktör Christiansen og mig, og som foregikk på gaten underveis fra Hydros kontor inntil vi skiltes utenfor Direktör Christiansens kontordör.

Som nevnt hadde Direktör Christiansen nu helt skiftet mening om ønskeligheten av at SKK solgte sine aksjer. Driftsbestyrer Ellefsen ved PEA, som stadig hadde mött som 4. medlem av styret fordi Dr. Friderich var avskåret fra å være tilstede, hadde hele tiden vært imot aksjesalget til Lettmetall. SKK's representanter hadde nu et visst inntrykk av at d'herrer Christiansen og Ellefsen gikk meget langt ned med tomteprisen og strakk sig meget langt i sin villighet til å selge selv de for PEA viktigste tomtearealer av hensyn til faren for at spørsmålet om aksjesalget skulle komme opp igjen. For å hindre at Lettmetall på denne måte holdt forhandlingene gående på to fronter sendte SKK sitt brev dat. 22/12.41, bilag 28 til motpartens tilsvar. Jeg konfererte med herr Ellefsen om dette för jeg sendte brevet og om motivene til det."

Riktig utskrift bevidnes.

Oslo den 4. sept. 1951:

J. Övergaard (sign).
H.r.advokat.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Vedr.: valg av styremedlemmer i P.E.A.

Den 28 februar 1942 avholdtes den årlige generalforsamling under ledelse av undertegnede som styrets formann.

Av selskapets 2000 aksjer var 1999 aksjer representert, hvorav:

1100 aksjer ved ordføreren i Porsgrunn, herr N. Halvorsen.
899 " ved undertegnede.

Av de sistnevnte aksjer tilhører 798 "Meteor" og 101 undertegnede.

Om valg av styremedlemmer er protokollert:

"Valg: Av styret uttrådte efter tur d'herrer direktör Christiansen og bankbestyrer Weber med personlige varamenn d'herrer advokat Gustav Heiberg og ordfører Ole Hauen.

Som nytt stzyremedlem efter herr Weber valgtes herr Halvorsen med personlig varamann herr Ole Hauen. Som personlig varamann for direktör O. Strand valgtes ordfører G. Romsaas.

Direktör Christiansen med personlig varamann advokat Gustav Heiberg gjenvalgtes.

Partenes forutsetning for valgene av styremedlemmer er følgende:

- 1) Direktör Christiansen erklærer ved det forestående valg å ville stemme på Kraftselskapets kandidat.
- 2) Spørsmålet om hvorvidt Kraftselskapet har rett til under de foreliggende forhold å besette flertallet i styret underkastes voldgift av 3 voldgiftsdommere opnevnt av Høyesterettsjustitiarius.

I det umiddelbart efter generalforsamlingen avholdte styremöte er protokollert:

"Tilstede var d'herrer: Direktör Christiansen, direktör Strand, ordfører Halvorsen og driftsbestyrer Ellefsen, Sistnevnte mötte for dr. Friderich.

Der ble foretatt valg på formann i styret. Direktör Strand foreslo ordfører Halvorsen og driftsbestyrer Ellefsen foreslo gjenvalg av direktör Christiansen.

Under henvisning til protokolltilførsel i protokollen for generalforsamlingen avholdt idag stemte direktör Christiansen for herr Halvorsen, hvorefter herr Halvorsen var valgt med 3 stemmer mot 1."

Som det fremgår av protokollutskriften er tvisten om Kraftselskapets adgang til å innsette flertallet av styremedlemmene innanket for voldgift. Tvisten opstod på generalforsamlingen, hvor Kraftselskapets 1100 aksjer (aksjemajoriteten) var representert ved hr. Halvorsen, som ved mötets åpning fremsatte krav om formannstillingen for sig. Han uttalte at hvis undertegnede som representant for aksjemajoriteten, 899 aksjer, ikke ville forplikte sig til å stemme på Kraftselskapets representant i det efterfølgende styremöte, så vilde Kraftselskapet ved det foreliggende valg i generalforsamlingen oppstille også kandidater til de to ledige plasser og dermed besette 3 av de 4 plasser.

Jeg innvendte at Kraftselskapet efter de med "Meteor" avtalte betingelser for sin inntreden som aksjonær i P.E.A. ikke hadde adgang til å besette flertallet i styret, se "Meteor"s brev av 7. Januar 1920 til S.K.K. Ennvidere gjorde jeg oppmerksom på at Kraftselskapet ved å gjennomføre sin trusel vilde fjerne den administrerende direktör som medlem av styret.

I svar på mine innvendinger påberopte herr Halvorsen sig vedtektene og at det ikke var meningen å fjerne mig fra

styret, men at den adm. direktör i P.E.A. skulde stå i samme stilling til sitt styre som Kraftselskapets adm. direktör til lederen av Kraftselskapet. Han fremholdt bestemt at Kraftselskapet vilde besette formannsstillingen eller velge 3 plasser i styret forat det som störste aksjonär ville ha avgjørelsen i tilfelle meningsforskjell mellem partene.

Partene enedes om å la tvisten gå til voldgift.

I anledning voldgiftsbehandlingen bedes De vennligst gi undertegnede fullmakt til å representere Deres aksjer og sende mig gjenpart av Deres brev av 7 januar 1920 til S.K.K. med opplysning om de forholdsregler som ble truffet til beskyttelse av aksjeminoriteten i P.E.A., hvorefter vår advokat vil innanke saken.

Porsgrunn, den 14 September 1942.

- Alex. Christiansen (sign).

Som deltager i mötene stadfester jeg at forhandlingene har funnet sted som ovenfor angitt.

T. Ellefsen (sign).

.....
Översettelse.

Bil. 3. ad 31.

Lausanne, 29. september 1942.

Herr A. Christiansen,
16 Karl Johansgt. 16,
Oslo. Norge.

Jeg har riktig mottatt Deres brev av 16 september med bilag og er helt enig med Dem og håper at voldgiftsrettens dom vil gi Dem rett i det standpunkt, som De hevder. Det gleder mig meget at De vil overta forsvaret av Meteor's interesser i denne sak.

Jeg er meget forbauset og bedrövet over den måte hvorpå S.K.K. anskuer tingene. Vi har nu kjendt hinanden i mer enn 22 år og de nye representanter fra S.K.K. som er trådt inn i P.E.A.s styre viser sig ikke å ha noesomhelst kjendskap til hele vårt samarbeide.

Jeg kan ikke forstå S.K.K.s interesse i denne sak, ei heller hvorfor det (S.K.K.) vil overstemme oss; hvis det alene er spørsmål om forfengelighet er det dumt; hvis det er spørsmål om å opnå en fordel er det lite rettskaffent.

Vi ble i 1920 enige om at S.K.K. og Meteor skulde stå på like fot. Vi valgte hr. Knagenhjelm til formann fordi han hverken var representant for den ene eller annen part.

Motta for Dem selv og familien våre beste hilsener.

Usine Electro-Metallurgique "Meteor"

L. Friderich, direktör-

Avskrift.

Underbilag 4, ad 31.
35.

Skiensfjordens Kommunale Kraftselskap,
Porsgrunn, Recommande.
Norvège.

Lausanne, 22 Mars 1964

Monsieurs.

Le difficultés de la correspondance avec la Norvège ne nous a pas permis de suivre de près la controverse qui divise actuellement le Conseil d'administration de P.E.A.

D'un point de vos très général, sans prétendre juger des torts ou des raisons, mais nous basant uniquement sur l'intérêt de P.E.A., nous vous faisons, pour mettre fin à la procédure d'arbitrage actuelle, la proposition suivante, que nous avons aussi fait connaître à M. Christiansen:

- a) Le Conseil d'Administration de P.E.A. sera, à l'avenir, composé de cinq membres.
- b) S.K.K. désignera trois Administrateurs dont un avocat indépendant qui, à notre avis, pourrait avoir la présidence du Conseil.
- c) Météor désignera un seul membre au lieu de deux auxquels nous avons droit.
- d) Le cinquième membre sera M. Alex. Christiansen qui prendra les fonctions d'Administrateur-délégué pour une première période de cinq ans, cette période sera renouvelable.

Nous espérons que vous reconnaitrez l'esprit amical de notre lettre, nous espérons surtout que notre proposition ramènera la cordialité des relations que nous avons entretenues avec votre Société pendant nombreuses années et nous permettra de résoudre à l'avenir, comme nous l'avons fait dans le passé d'une façon rapide/difficultés qui pourraient survenir entre nous.

Nous ne terminerons pas cette lettre sans vous rappeler tous les services que M. Christiansen a rendu à P.E.A.

Vous savez comme nous que la prospérité de notre Société est due en grande partie à son activité, à son intelligence et au travail persévérant qu'il a consacré à P.E.A.

Aussi espérons nous qu'il restera encore longtemps l'Administrateur-délégué à P.E.A.

Veuillez etc.

Usine Electro-Metallurgique Météor S.A.
Un Administrateur.

L. Friderich (sign.)

Lausanne, 22 mars 1944.

Skienfjordens kommunale Kraftselskap,
Porsgrunn.
 (Norge.)

Rekommandert.

Vanskelighetene med korrespondansen med Norge har ikke tillatt oss nöie å følge den konflikt som for tiden splitter styret i P.E.A.

Ut fra et rent generelt synspunkt, uten å pretendere å ville avgjøre urett og rett, men alene ut fra P.E.A.s interesser fremkommer vi - for å få slutt på igangværende voldgiftsprosedyre - med følgende forslag, som vi også har meddelt hr. Christiansen:

- a) Styret i P.E.A. skal fremtidig bestå av 5 medlemmer.
- b) S.K.K. velger 3 styremedlemmer, hvorav en uavhengig advokat, som etter vår mening kunne innta stillingen som styrets formann
- c) Meteor utpeker et medlem i stedet for 2, som vi har rett til.
- d) Det femte medlem skal være hr. Alex. Christiansen som overtar den administrerende direktørs funksjonærer for en første periode på fem år; denne periode skal kunne fornyes.

Vi håper at De vil anerkjenne den vennskapelige ånd i vårt brev, og vi håper spesielt at vårt forslag vil reetablere den hjertelige forbindelse som vi har hatt med Deres selskap gjennom en rekke år og sette oss i stand til fremtidig - slik som vi har kunnet gjøre det tidligere - å løse på en hurtig måte de vanskeligheter som måtte oppstå mellom oss.

Vi vil ikke avslutte dette brev uten å minne Dem om alle de tjenester som hr. Christiansen har gjort P.E.A.

De vet likesom vi at vårt selskaps trivsel i høi grad skyldes hans driftighet, hans dyktighet og det utholdende arbeid som han har vist P.E.A. Videre håper vi at han ennå vil lenge vedbli å være administrerende direktør i P.E.A.

Motta o.s.v.

Usine Electro-Metallurgique Meteor S.
 L. Friderich (sign).

.....
Bil. 5 ad 31.

Utskrift av advokat Ola Sveens henvendelse til riksadvokaten gjennom aktor, o.r.sakfører Per Friis, dat. 25.2.1950.

"

.....
 Til behandling av den opsjon som var gitt A/S Lettmetall blev det avholdt et møte på Norsk Hydros kontor i Oslo den 20/12.41, hvor A/S Lettmetalls generaldirektør herr Moschl meddelte SKK's direktør herr Strand, at de betingelser som S.K.K. hadde stillet i sin håndgivelse var uhørt, og at hans selskap ingen interesse hadde av strømleiekontrakten og bare interesserte sig for erhvervelse av de ledige arealer som tilhørte P.E.A. Han henstilte da til direktør Christiansen, som var tilkalt til møte at han som eldre erfaren ingeniør, og som interessert i at hans fabrikk fortsatt fikk eksistere ville antyde de betingelser hvoretter A/S Lettmetall kunne erverve de tomter som PEA kunne unnvære. Dette førte til de forslag som blev behandlet i P.E.A. i styremöte den 8/1.42.

Utskrift av advokat Ola Sveens henvendelse til riksadvokaten gjennom aktor, o.r.sakfører Per Friis, dat. 25.2.1950.

Bevis: Bilag 6, utskrift av styremöte.

Noe tomtesalg kom imidlertid ikke istand, men spørsmålet om salg av S.K.K.s aksjemajoritet i P.E.A. blev foreløbig skrinlagt.

På generalforsamling i P.E.A. 28/2.42 blev direktör Christiansen kastet som formann, og Halvorsen hadde ved mötets åpning fremsatt krav om formannsstillingen til sig, og Halvorsen blev så valgt til styrets formann. Bevis: Bilag 7, skrivelse fra direktör Christiansen til Meteor av 14/9.42.

Bilag 8, Meteor's svar av 29/9.42.

Som det fremgår av denne skrivelse var meningen ved valget nettopp den at S.K.K. ved å ha 3 plasser i styret eller formannen ville ha avgjørelsen i tilfelle meningsforskjell mellem partene.

Denne tvist blev man da enige om å avgjøre ved en voldgift, som imidlertid ikke var avgjort i 1944 da Strand ville være formann, og den nye NS-ordfører Byström, medlem av styret. "Direktör Christiansen blev altså da utkastet av styret. I denne voldgiftssak har man provosert fremlagt strømleveringskontrakten som S.K.K. hadde håndgitt til A/S Lettmetall, men dette ble kategorisk avslått av S.K.K. ved dets prosessfullmektig advokat Georg Lous. Denne strømleveringskontrakt skulle absolutt ha vært fremlagt. Den vil vise det samarbeide som har vært mellem S.K.K. og A/S Lettmetall for at S.K.K. skulle få utbygget sine vannfall. Dette er da bakgrunnen for direktör Alex. Christiansens innmeldelse i NS:

SKK ville selge sin aksjemajoritet i P.E.A. for å oppnå en gunstig kraftutleiekontrakt med A/S Lettmetall, og derved skape grunnlaget for å utbygge sine vannfall i Hjartdal og Tuddal.

Dette måtte direktör Christiansen for enhver pris forhindre. Faktisk satt jo kraftselskapet med aksjemajoriteten og NS-ordføreren i Porsgrunn på sin side. Det var ham som utøvet majoritetens stemmerett. Christiansen ville selvfølgelig forsøke å bevare P.E.A.

Han så da ingen annen utvei enn å melde sig inn i NS for å beskytte P.E.A.s interesser.

Noen annen mulighet for å bevare P.E.A. var det overhodet ikke.

Jeg nevner for ordens skyld at Christiansen meldte sig inn i NS 15/1.42, altså nøiaktig på det kritiske tidspunkt.

Ved sin innmeldelse har Christiansen overhodet ikke tenkt på noe annet enn P.E.A.s interesser. Det falt ham ikke inn at han på den måte kunne svikte sitt land. Han har således meldt sig inn med en helt aktverdigg hensikt, nemlig den å bevare P.E.A. som han hadde stiftet og opparbeidet til en stor bedrift og sittet i ledelsen i 31 år.

..... 11

Louis Frédérich
2, Rue du Midi. Lausanne.

Lausanne, le 31 Mai 1944.

Monsieur Alex Christiansen,
16, Karl Johansgt., Oslo (Norvège).

Cher Monsieur,

Je vous remets inclus copie de la lettre que
j'adresse a M. Strand.

Je reviendrai sous peu sur la question.

Veuilles agréer, Cher Monsieur, mes salutations
les meilleures.

L. Friderich (sign.)

Annexe: I.

Avskrift.

Bil. 6 ad 31.

Louis Friderich.

Lausanne 31 mai 44.

Monsieur Strand, Président de la
Skiensfjordens kommunale Kraftselskap, Porsgrunn, (Norvège).

Monsieur le Président.

Après bien des reflexions, je me suis décidé à vous
écrire, non pas au titre de représentant de Météor, mais a titre
personnel.

Météor tiendra une séance du Conseil d'Administration
vers fin juin et ne sera mis courant de nos échanges de telegram-
mes et lettre, soit avec vous personnellement, soit avec M. Chris-
tiansen, que à cette époque.

Je suis maintenant le plus ancien membre du Conseil
d'Administration de PEA; je suis venu pour la première fois en
Norvège au moment où les première bâtiments de l'Usine surtaient
de terre, en août 1915. C'est en somme Météor qui a conduit avec
M.Christiansen et son ancien directeur M. Ullmann, tous les tra-
vaux et qui a procédé à la mise en marche de l'usine. Je me suis
toujours beaucoup intéressé à PEA que j'ai vu ainsi naître, non
seulement a cause des intérêts de Météor, mais pour elle-même,
lui vouant un intérêt personnel tout particulier.

Vous comprendes facilement que le différend qui a surgi
entre vous et M.Christiansen, me soit pénible, et c'est certaine-
ment le sentiment qu'en éprouvera le Conseil de Meteor dans son
unanimité.

Dans ces conditions, il me semble qu'une seule solution
pourrait donner satisfaction tant à SKK qu' à Meteor.

Cette solution consiste à ce que vous deveniez seule
propriétaires de PEA. Pour arriver à ce resultat, il faudrait que
Météor, qui possède 800 actions et M. Christiansen, qui possède
100 actions, consentent à vous les céder.

En ce qui concerne Météor, je suis convaincu que, si le prix
que vous pourriez offrir, apparaissait comme equitable notre Société
accepterait. - Je ne doute par, en ce qui concerne M.Christiansen,
qu'une proposition de même nature se soit agréée, car je ne puis i-
maginer que malgré toutes les déceptions qu'il a ressenties du fait
de son elimination de PEA, il veuille absolument mener jusqu'au
bout une procédure d'arbitrage qui ne puet finalemet et vraisembl-
ablement entraîner que de nouvelles difficultés soit pour SKK, soit
pour PEA. - Comme la question des transferte de fonds se pose pour
une telle opération, je pense qu'une solution pourrait etre envi-
sagée par un credit d'une banque suisse à SKK, qui pourrait être
cautionnée par Météor (société suisse) et par le nantissement des
titres que vousauriez achetés. -

Si ma proposition concernant le cachat des actions minori-
taires, soit pou le compte de SKK, soit pour le compte d'un tiers
groupe norvégien, peut être envisagée, je vous serais obligé de
me faire connaître votre avis de principe le plus tôt

possible et de m'indiquer sur quelles bases cette operation pourrait être envisagée. Si cette réponse de votre part pourrait me parvenir avant le 28. juin, cela me conviendrait parce que ce serait l'occasion d'en parler à mon Conseil de Météor.

Veuillez agréer, Monsieur le Président, mes salutations distinguées.

L. Friderich (s.)

Översettelse.

Under-Bilag 6 til 31.

Louis Friderich
2, rue du Midi
Lausanne.

Lausanne, 31 mai 1944.

Hr. Alex. Christiansen,
16 Karl Johansgt.
(Norge)

Kjære hr. Christiansen,

Jeg sender Dem vedlagte kopi av brevet som jeg sender hr. Strand.

Jeg kommer om kort tid tilbake til saken.

Motta, kjære hr. Christiansen, mine beste hilsnere.

L. Friderich (sign)

1 bilag.

Översettelse.

Lausanne 31 mai 1944.

Hr. Strand, Formann i Skiensfjordens kommunale Kraftselskap,
Porsgrunn.
Norge.

Hr. Formann,

Etter mange overveielser har jeg besluttet å skrive til Dem, ikke som representant for Meteor, men rent personlig.

Meteor skal holde et styremöte i slutten av juni og vil ikke bli satt ajour med vår veksling av telegrammer og brever, det være sig med Dem personlig eller med hr. Christiansen, för ved nevnte anledning.

Jeg er nu det eldste medlem av PEA's styre; jeg kom förste gang til Norge da fabrikkens förste bygninger reistes, i august 1915. Det er - kort sagt - Meteor som sammen med hr. Christiansen og dets tidligere direktör hr. Ullmann har ledet alle arbeider i forbindelse med reisingen av fabrikk og dens igangsetning. Jeg har alltid interessert mig meget for PEA, som jeg således har sett bli skapt, ikke alene på grunn av Meteors interesser, men for dens egen skyld, idet jeg har ofret den en spesiell personlig interesse.

De vil lett forstå at den uoverensstemmelse som er oppstått mellom Dem og hr. Christiansen, er pinlig for mig, og det er sikkert den fölelse som hele Meteors styre vil få.

Under disse omstendigheter mener jeg kun en eneste løsning vil kunne bli tilfredsstillende både for SKK og Meteor.

Denne lösning består i at De blir eneste eier av PEA. For å komme til dette resultat må Meteor, som eier av 800 aksjer og hr. Christiansen, som eier av 100 aksjer, samtykke i å overdra disse til Dem.

Hvad Meteor angår er jeg overbevist om, at vårt sel- skal vil akseptere, hvis den pris De kan tilby viser sig rimelig. Hvad hr. Christiansen angår tviler jeg ikke på, at et forslag av samme karakter ikke vil bli akseptert, for jeg kan ikke tenke mig at han - trass i alle de skuffelser han har fölt som fölge av sin fjernelse fra PEA - ikke vil gjennomføre en voldgiftssak, som til sist og sannsynligvis kun vil medføre nye ønsker både for SKK og PEA.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Da det vil bli spørsmål om overføring av midler i forbindelse med en slik operasjon, antar jeg en ordning kan påregnes ved hjelp av et lån fra SKK's side i en schweitsisk bank, hvilket kunne garanteres av Meteor (schweitsisk selskap) og med sikkerhet i aksjene som De forutsettes å ha kjøpt.

Hvis mitt forslag om tilbakekjøpet, det være sig for SKK's regning eller for regning av en tredje norsk gruppe, kan komme i betraktning, vil jeg være Dem forbunden om De så snart som mulig vil la mig få vite Deres prinsipielle mening og si mig på hvilken basis denne ordning måtte bli ønsket. Hvis dette svar fra Deres side kunne være mig i hende innen 28 juni, ville det passe mig, idet det ville gi anledning til å drøfte det i mitt styre i Meteor.

Motta hr. Formann min ærbødige hilsen.

L. Friderich (sign.)

Översettelse.

Bil. 7 ad 31.

Usine Electrometallurgique "Meteor"

Genf, 16 oktober 1944.

Herr Alex. Christiansen,
Karl Johansgt. 16,
Oslo.

Med dyp sorg meddeler jeg Dem et budskap, som sikkert vil volde Dem stor smerte: vår gamle medarbeider og venn dr. Louis Friderich døde i Lausanne den 11 ds. på grunn av hjertelidelse, som avkreftet ham gjennom flere måneder. Det er unödvendig å si Dem, hvilken sorg dette dödsfall bringer mig, for ca. 35 år har jeg stadig samarbeidet med ham i den allerstörste fortrolighet og den allerstörste tillid. De som også var hans venn, har som jeg kunnet verdsette hans oppriktighet og rettskaffenhet under alle forhold.

Han holdt stærkt fast ved PEA og de personlige forbindelser, som han så lenge hadde med Dem.

Jeg er for mitt eget vedkommende og som Meteors styreformann beredt til å fortsette med Dem den forbindelse som er bristet, og i den samme forstand og den samme ånd, som vår stakkels venn var oppfylt av.

Som De vet var det ham som næsten utelukkende befattet sig med Meteors forhold til PEA. Selvsagt holdt han mig ajour med alle sine forhandlinger og spesielt angående de uoverensstemmelser, som oppstod mellem Dem og PEA's styre. Likesom ham er jeg blitt meget bedrövet over å höre, at De var blitt satt utenfor PEA's styre etter å ha vært medlem gjennom alle år.

Jeg underretter idag SKK's styre om hr. Friderichs död og de konsekvenser, som denne kan medföre for fremtiden i forholdet mellem Meteor og PEA. Jeg vedlegger en gjenpart av mitt brev til herr O. Strand.

Jeg tror De allerede vet gjennom hr. Friderich, at mitt önske var å holde på denne deltagelse (Meteor-PEA). Idag får hans död og det faktum at vi også ikke lenger har noen representant i PEA's styre mig til å se i öinene oppgivelser av vår deltagelse som ennu mer påtrengende enn tidligere. Dette selvfølgelig på betingelse av, at vi oppnår for vår andel i PEA en pris som minst svarer til den omtrentlige reelle verdi. Som jeg sa til hr. Strand, hvis vi ikke får et rimelig tilbud vil jeg ta under overveielse å fordele aksjene i PEA mellem Meteor's omtrent 30 aksjonærer. Kanskje gjør vi det samme med aksjene i Fonte Electrique S.A. Bex, og på den måte vil vi en dag oppleve avslutningen i Meteors likvidasjon.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014
Det ville glede mig om De ville si mig, hvad De mener om den stilling jeg tenker å ta til spørsmålet om vår deltagelse i PEA - eller om De - fra Deres side - kan tenke Dem å gjøre mig et forslag.

I påvente av å høre fra Dem, ber jeg Dem motta, kjære hr. Christiansen, mine vennligste hilsener:

Jules Bloch.

P.S. Inntil videre beskjed, godhetsfullt adresser korrespondansen til: Usine Electro-Metallurgique Meteor S.A.
M. Jules Bloch, President
Hauterive, Coligny,
Geneve.

Bil. 8 ad 31.

Ilebu 3/10.45.

Herr o.r.sakfører Hielm Friis,
Prinsensgt. 12, Oslo.

Den 29 august sistleden sendte jeg Dem min redegjørelse for skibningen med D/S "Feronia" foranlediget av advokat Sigmonds skr. til Dem av 11 august. Sistnevnte skr. med Deres oversendelsesskr. til mig fulgte vedlagt.

Jeg har senere intet hørt fra Dem. Men jeg var idag innkalt til overlegen på grunn av min helbredstilstand, som er mindre god, hvilket skyldes mangelfull ernæring i forbindelse med sjelelig påkjenning. Jeg ble beordret innlagt på det herværende sykehus. Det er mig maktpåliggende å få oppklart, hvorfor jeg fortsatt holdes fengslet uten å være innkalt til politiforhør eller forhørsrett og uten å være gjort bekjent med hvad tiltalen mot mig går ut på og hvilke anmeldelser på mig foreligger.

Det krav i mitt bo, som av aksjemajoriteten i Porsgrunns Elektrometallurgiske A/S ved advokat Sigmond er reist mot mig som adm. direktør for at Reichskommissars sjekker for skibning pr. D/S "Feronia" ikke er inngått, er rett og slett sjikane og takk for at jeg for 1 1/2 år siden nektet å medvirke til å unndr overskuddene i PEA for beskatning ved å overføre disse til Skiensfjordens kommunale Kraftselskap i form av forhøiet kraftleie, tiltross for at denne var fastlagt ved kontrakt med utløp 1/7 1954. For 1944/45 beløper skattene sig til vel 1 million kroner.

I 1941 gjorde den samme aksjemajoritet - Skiensfjordens kommunale Kraftselskap - forsøk på å selge vårt selskaps samtlige aktiva - innbefattet for nevnte kraftkontrakt - til det norsk-tyske selskap "Lettmetall", som fikk en håndgivelse på SKK's aksjer i PEA mot vederlag i en kraftkontrakt på leie av 30.000 KWA over en periode av 50 år og oppførelse av en fjernledning til en verdi av 2,5 mill. kroner, svarende til 500 pct av aksjenes parikurs plus en årlig kraftleie av 1,5 million kroner i 50 år.

Denne aksjon fra SKK's side var fremkalt ved en forespørsel fra Lettmetalls side om kjøp av våre ledige industritomter SKK nektet oss å selge tomtene uten i forbindelse med salg av sine aksjer og PEA's samtlige aktiva til førnevnte pris.

Tilbudet om SKK's aksjer ble refusert av Lettmetall, hvi generaldirektør, dr. Moschl, betegnet SKK's forlangende som uhørt og henstillet til mig å finne en form for salg av de ønskede arealer, som ikke vilde medføre at vårt selskap, PEA, skulle opphøre. Det ble også gjort til stor ergrelse for direktør Olav Strand, som hadde undfanget planen om å tvinge Lettmetall til å inngå en kraftleiekontrakt med SKK, som muliggjorde utbygning av deres foesefall i Hjartdöla.

Resultatet av disse mislykkede angrep på PEA er, at jeg som med fransk-schweitsisk kapital har stiftet selskapet i 1913

og har vært dets adm. direktør siden 1917, i 1944 ble satt ut av styret og nu er gjensstand for politisk forfølgelse.

Jeg tør be Dem om å anmode min forsvarer, advokat Torsten sen, om sammen med Dem å avlegge mig et besök på Ilebu snarest mulig for at jeg kan avlegge forklaring om mitt forhold til den anmeldelse som foreligger mot mig.

Oppholdet her har svekket mitt syn, min hukommelse og min förlighet, og jeg tror ikke jeg klarer det stort lenger.

Erbödigt
Alex. Christiansen (sign.)

Bil. 9 ad 31.

Oslo, 9. februar 49.

Herr statsadvokat Lous,
Victoria Terrasse 5/7,
O s l o.

Ad sag 346 - 47 L. Alexander Christiansen.

Tidligere direktør ved Porsgrunn Elektrometallurgiske Aktieselskap, Alexander Christiansen, ble den 11. mai 1945 fengslet som siktet for landssvik. Han satt i Ilebu fengsel i ca. 6 måneder inntil han den 8. november 1945 ble overført til Oslo Kretsfengsel i Åkebergveien for mentalundersøkelse. Herfra ble han løslatt den 24. s.m.

Som det fremgår av sakens dokumenter var fengslingen foranlediget ved anmeldelse fra Skiensfjordens kommunale kraftselskap for blandt annet et påstått angiveri "av den art at om det hadde ført frem ville det ha medført dødsstraff for P.E.A.s styreformann", (direktør Strand) jfr, sakens dok. 4. Denne anmeldelse, sakens dok. 3, er med blyant påført "Kriminalsjef Haster", og førte til direktør Christiansens øyeblikkelige fengsling. Til støtte for anmeldelsen ble medsendt konklusjonen av et P.M. som Christiansen i sin tid hadde sendt til Alf Whist, jfr. dok. 14, bilag 4.

Etter selskapets anmodning ble det av Oslo Politikammer foretatt beslag i direktør Christiansens private arkiv, idet selskapet mente "å ha god grunn til å frykte for at disse arkiv kan bli helt eller delvis tilintetgjort for å fjerne bevislighet for ulovligheter, som er foregått under okkupasjonen."

Den i anmeldelsen omhandlede beskyldning om "angiveri" som kunnr ha medført dødsstraff for P.E.A.s styreformann", fikk direktør Christiansen først eksakt kjennskap til i november 1947, da han første gang ble gitt anledning til å se sakens dokumenter. Da hans arkiv som nevnt var beslaglagt og utlevert til P.E.A., var han imidlertid avskåret fra å dokumentere at anmeldelsen var uriktig. Allerede ved politiforklaring av 1. november 1945, dok. 24, hadde han dog uttrykkelig forlangt at anmelderen skulle legge frem nevnte P.M. i sin helhet og ikke bare et enkelt løsrøvet avsnitt. Tross gjentatte krav er imidlertid dette forlangende ikke etterkommet.

Etter at forelegg er utferdiget i saken, har direktør Christiansen ved et tilfelle funnet kopi av bl.a. det omhandlede P.M. som jeg tillater mig å vedlegge.

Som det fremgår av dette P.M. et dokument på 26 sider med 16 bilag, utarbeidet i anledning av at direktør Christiansen og hans personlige varamann i P.E.A.s styre, n.r. advokat Gustav Heiberg, på generalforsamling i april 1944 var blitt fjernet fra selskapets styre. Det vil videre fremgå at dette P.M. ikke inneholder noe som kan støtte den mot direktør Christiansen fremsatte anmeldelse. Noe som kunne medføre ubehageligheter, enn si døds-

straff, for direktør Strand finnes det overhodet ikke antydning til i dokumentene.

De fremsatte beskyldninger er således grunnløse og sårner ethvert holdepunkt i det nevnte P.M. Jeg kan ikke forstå forholdet anderledes enn at anmelderen den hele tid har hatt kjennskap til dette. Iallfall har han hatt sådant kjennskap etter at selskapet fikk utlevert det av politiet beslaglagte arkiv tilhørende direktør Christiansen. Til tross herfor har han ikke trukket beskyldning tilbake eller kommet med beriktigelser. Jeg overlater til herr statsadvokaten å karakterisere dette forhold. Jeg vil imidlertid også påtale at politiet har festet lit til anmeldelsen, til tross for at det som bevis for angiveriet ikke engang var fremlagt så meget som en hel side av de omhandlede P.M. Dertil synes politiet å ha neglisjert fullstendig direktør Christiansens forlangende om å få nevnte dokument fremlagt i sin helhet. Det kan forøvrig heller ikke sees at politiet på annen måte har gjort det ringeste forsøk på å etterforske forholdet, idet det kun har holdt sig til den innsendte anmeldelse.

Som foran nevnt var anmeldelsen årsak til at direktør Christiansen ble arrestert. På grunn av denne anmeldelse anså også politiet saken å være "av så pass alvorlig art, at det ikke bør bli tale om løslatelse", til tross for politilegens uttalelse i motsatt retning. Jeg viser herom til politiets påtegnning av 20. november 1945. I samme påtegnning er forøvrig anført at saken vil bli foreslått opptatt til hovedforhandling ved Bidsivating lagstol, idet siktedes forhold synes meget graverende". Den 12. februar sender så politiet saken til Statsadvokatembedet med forslag om at der reises tiltale ved lagmannsretten. Som vesentlig tiltalepunkt er angitt at han "den 12. mai 1944 anmeldte direktøren for Skiensfjordens kommunale Kraftselskap, Olav Strand, til Alf Whist, med den følge at Strand ble innkalt til forhør i Reichskommissariatet".

Ved forelegg av 5. april 1948 er direktør Christiansen forelagt fengsel i 7 måneder, bot kr. 50.000.-. rettighetstap etter landssviklovens § 10 nr. 1 og erstatning kr. 120.000.-. Forelegget er ikke vedtatt. Jeg tillater mig å henstille at dette forelegg tilbakekalles.

Det må ansees på det rene at direktør Christiansens arrestasjon og fortsatte fengsling utelukkende skyldes at han var siktet for angiveri av grovere art, idet de øvrige forhold som forelegget omfatter neppe betinger frihetsberøvelse. Det må også erkjennes at mistanken om angiveri var helt grunnløs og at den ikk var fremkalt ved noe forhold som kan legges Direktør Christiansen til last. Som følge av mistanken har han imidlertid måttet tale en langvarig frihetsberøvelse, hvorunder han har pådratt seg helbredsskader av ganske vesentlig art og således at hans helse nå er alvorlig svekket. Jeg viser herom til de legeerklæringer som vedligger sakens dokumenter. I tillegg hertil kommer den psykiske påkjenning som fengselsoppholdet har vært for direktør Christiansen. Jeg vil i denne forbindelse ikke unnlate å nevne at han i fengslet blandt annet ble mentalundersøkt etter forlangende av politiet.

Direktør Christiansen var før okkupasjonen et kjent og aktet medlem av samfundet og innehadde flere private og offentlige verv. Beskyldningen om det ondartede angiveri har imidlertid sirkulert i vide kretser og har påført ham et tap i den almindelige borgerlige aktelse, som langt overstiger hva siktelsens øvrige punkter vilde betinge. Jeg er tilbøyelig til å anta at beskyldningene ikke ville ha hatt sådan virkning om politiet hadde etterforsket forholdet med tilbørlig raskhet og således at beskyldningene var blitt gjendrevet på et tidligere tidspunkt. Tilsvarende gjelder formentlig direktør Christiansens som direktør ved P.E.A. Hadde sakens rette forhold fremtrådt på et tidligere stadium, er det meget mulig at han hadde kunnet fort-

sette i sin stilling, idet hans avskjed for en vesentlig del var forårsaket ved mistanken for angiveri av sin kollega i selskapets styre, direktør Strand.

Den ugrunnede mistanke har således hatt de alvorligste konsekvenser for direktør Christiansen. Jeg finner det naturlig ved fastsettelsen av den strafferettslige reaksjon for de forhold som forelegget omfatter. Det synes ganske klart at disse forhold ikke ville betinge frihetsstraff av noen art. Den fengsling som direktør Christiansen således ugrunnet og uten egen foranledning har utholdt bør imidlertid komme høm til gode og ansees som tilstrekkelig reaksjon for de forhold som det ikke vedtatte forelegg omfatter. Direktør Christiansen er nå mer enn 71 år. Hans helse er meget redusert, vesentlig som følge av fengselsoppholdet og således at han nå er uten ervervsevne. Jeg tror **ikke** at offentlige hensyn krever at det reageres ytterligere overfor ham for de forhold som han under okkupasjonen måtte ha gjort seg skyldig i.

Under henvisning til foranstående tillater jeg meg å henstille at det utferdiggede forelegg trekkes tilbake og at påtale mot Direktør Christiansen med hjemmel i straffeprosesslovens § 85, 2. ledd unnlates.

Jeg vedlegger til Deres ytterligere orientering brev av 27. januar d.å. fra direktør Christiansen til meg, samt de i dette brev nevnte bilag.

Erbødigst
H.r.advokat C. A. Torstensen
C. A. Torstensen (sign).

Avskrift.

Bil 31 b.

Carl P. Wright
W/GJ

Porsgrunn, 16. oktober 1951.

Herr direktør Alex Christiansen,
Ullernborg,
Bestun pr. Oslo.

Deres brev av 15. september har jeg riktig mottatt, men på grunn av fravær og sykdom får jeg først idag anledning til å besvare det.

Efter påny å ha gjennomgått denne sak og efter påny å ha fastslått hvor langt fra hinannen partene står, kan jeg ikke se at der lengre er noen annen mulighet for løsning av saken enn at den avgjøres av retten.

Erbødigst
Carl P. Wright (sign).

Usine Electro-Metallurgique Meteor S.A.

Geneve le 22 mai 195

6 ex. 1 a M.Christiansen
 1 " M.P.Girod, pres Meteor
 1 " M.G.Bloch, adm. " x eventuellement suivant d'ailleurs
 1 " P.E.A. ultirieuses a prendre
 1 " S.K.K.
 1 " bureau Meteor

Liste des pieces a photocopier
 pour etre remises a M. Alex Christiansen, Oslo.

Piece	De	A	Date	Signature
1. Lettre	PEA	Meteor	11.11.44	O. Strand
2. "	T.Ellefsen	Jules Bloch	4. 1.45	Ellefsen
3. Telegr.	Jules Bloch	Ellefsen	8.2.45	
4. "	T.Ellefsen	Jules Bloch	16.2.45	
5. "	Ellefsen PEA	" "	25.5.45	
6. Conf. telgr.	" "	" "	"	
7. "	Jules Bloch Met	Ellefsen PEA	28.5.45	
8. "	Jules Bloch	Ellefsen		
9. "	Ellefsen PEA	Jules Bloch	22.6.45	
10. Conf. "	" "	" "	"	
11. "	" "	Met. "	30.6.45	Ellefsen
12. Copie "	Jules Bloch	Ellefsen PEA	23.7.45	
17. "	" "	" PEA	16.8.45	
18. Telegr.	Ellefsen PEA	Jules Bloch	18.8.45	
19. "	Jules Bloch	Ellefsen PEA	19 ? 8.45	
20. Lettre	PEA	METEOR	30.8.45	Ellefsen
21. Radiogr.	PEA	Jules Bloch	6.9.45	
22. Copi lettre	Meteor	PEA Ellefsen	18.9.45	
23. Radiogr.	Silic	Jules Bloch	15.10.45	
24. Telegr.	Jules Bloch	Silic	29.10.45	
25. Radiogr.	Silic	Jules Bloch	30.10.45	
26. Lettre	PEA	Meteor	27.10.45	Ellefsen
27. Telegr.	Silic	Jules Bloch	13.11.45	
28. Lettre	PEA	Meteor	"	Ellefsen
29. Circulaire	PEA	"	1.1.46	Impr. Carl Wright Ellefsen, Pröis Ellefsen
30. Lettre	PEA	Meteor	26.2.46	
31. Telegr.	Meteor	Silic	14.3.46	
32. "	Silic	Meteor	28.3.46	
33. "	Ellefsen, Anvers	Bloch	1.4.46	
34. "	" Paris	"	2.4.46	
35. "	" Pors	Meteor	23.4.46	
36. "	Meteor	Ellefsen PEA	24.4.46	
37. Lettre	PEA	Meteor	20.5.46	Ellefsen
38. "	SKK	"	28.4.44	Strand
39. "	O.Strand	Friderich	11.7.44	"
40. Copie lettre	J.Bloch Meteor	Strand SKK	16.10.44	
41. Lettre	SKK	Friderich	25.10.44	
42. "	SKK	J.Bloch, Meteor	13.11.44	
43. Copie "	Meteor	Strand SKK	6.12.44	
44. "	SKK	Meteor	24.1.45	Strand
45. "	"	"	25.1.45	"
45. Telegr.	Strand SKK	Jules Bloch	27.1.45	
46. "	Jules Bloch	Strand SKK	7.3.45	
47. "	" "	" "	3.4.45	
48. Copie Lettre	Meteor	" "	"	
49. Telegr.	"	Direct. "	28.5.45	
50. Lettre	SKK	Meteor Bloch	20.7.45	Strand
51. Copi "	Jules Bloch	Strand SKK	16.8.45	
52. " "	Meteor	Wright, Ellef- sen, PEA	5.2.46	
53. Telegr.	Levy Jolm Denstad	Jules Bloch	11.12.44	

Avskrift. Usine Electro-Metallurgique "Meteor"
Siege social a Geneve.

Lausanne, le 6. Mars 1944.

Monsieur Alex Christiansen,
16 Karl Johansgate,
Oslo.

Cher Monsieur,

Nous avons longuement discute M. Bloch et moi au sujet de votre lettre du 16 Février.

Après avoir, autant qu'il nous est possible examiné la question sous toutes ses faces et en tenant compte de vos lettres antérieures nous sommes tombes d'accord sur les conclusions suivantes;

1. Il est absolument regrettable que les dirigeants d'une affaire soient divisés surtout par une question ou la forme joue un plus grand rôle que le fonds même, puisque SKK est actionnaire majoritaire de PEA et que l'on ne peut rien changer a cela.

Il est encore bien plus regrettable que cette discussion ait été partée avec une ampleur pareille devant un tribunal arbitral.

2. Meteor est donc disposé/adresser a SKK la lettre dont vous trouverez inclus le projet. Nous vous le soumettons avant de l'envoyer mais notre intention est bien de l'expédier. Nous attendons cependant vos observations et, nous l'espérons fermement votre accord.

3. Notre opinion sur le fond est en effet la suivante;

Lors de l'augmentation du capital de PEA il a été attribué a SKK 1100 actions et a Météor 900 actions et il a été prévu un conseil d'Administration de six membres ou siègeraient deux membres pour SKK deux pour Météor et deux "neutres". On a choisi alors comme "neutres" M. Knagenhjelm et vous même car lui et vous jouissiez de la confiance absolue de SKK et de Météor. M. Knagenhjelm a été choisi comme Président et vous-même comme Administrateur - délégué.

La confiance mise en vous par les deux groupes d'actionnaires s'est mintrée absolument justifiée. Il serait profondément injuste de ne pas attribuer a votre intelligente activité la situation, si favorable actuellement de PEA. Mais comment pourrait on choisir actuellement un Président "neutre" qui ait, comme jadis M. Knagenhjelm la confiance de SKK et de Météor.

En revanche, en ce qui concerne votre poste d'Administrateur-délégué, la façon extraordinairement profitable a PEA dont vous l'avez rempli nous parait indiquer qu'il est indispensable que vous le conserviez et cela pendant aussi longtemps que vous le pourrez.

Comme vous le savez, si Météor avait nominalement droit a deux administrateurs il n'en a effectivement qu'un seul.

4. C'est en nous basant sur ces considérations et sur le fait qu'un groupe d'actionnaires majoritaires a normalement droit a la présidence que nous vous proposons la formule suivante:

Météor renoncerait définitivement au deuxième poste d'administrateur et le conseil de PEA serait réduit a cinq membres, trois choisis par SKK un choisi par Météor et vous-même comme Administrateur - délégué. Le Président serait un des trois représentants de SKK.

Nous reconnaissons parfaitement que cette formule confirme la forte position que SKK occupe dans la Société, mais nous espérons que le geste de Météor sera apprécié, par SKK et qu'il conduira a une collaboration amicale que est a la base de la prospérité de PEA.

Nous espérons que ce geste mettra un point final à une controverse que nous jugeons absolument fâcheuse et nous espérons surtout qu'il fortifiera, votre position d'administrateur délégué, nous estimons, en effet, que comme par le passé vous êtes indispensable à l'avenir, à la prospérité de PEA.

J'ai été heureux d'apprendre que tous les vôtres sont bien il en est de même chez moi Recevez, Cher Monsieur, mes meilleures salutations.

Usine Electro-Metallurgique Météor
Un Administrateur: L. Friderich (sign.)

Oversettelse.

Usine Electro-Metallurgique Météor
Siege social à Genève.

Lausanne, 6. mars 1944.

Herr Alex Christiansen,
16, Karl Johansgt.
Oslo.

Kjære Christiansen,

Herr Bloch og jeg har inngående diskutert innholdet av Deres brev datert 16. februar.

Etter såvidt mulig å ha undersøkt saken fra alle sider og under hensyntagen til Deres tidligere brev er vi blitt enige om følgende:

1. Det er ubetinget å beklage, at lederne av en forretning er uenige, især når det gjelder et spørsmål, hvor formen spiller en større rolle enn det er grunn til, da jo SKK har majoriteten av aksjene i PEA og man ikke kan forandre dette forhold.

Det er også meget beklagelig, at diskusjonen herom har vært ført i omfattende bredde for en voldgiftsdomstol.

2. Meteor er derfor tilbøielig til å sende SKK en skrivelse med følgende forslag. Vi forelegger Dem skrivelsen før den sendes, men det er vår hensikt å få den ekspedert så snart som mulig. Vi avventer imidlertid Deres bemerkninger og vi gjør regning med Deres tilslutning.

3. Vår mening om sakens bakgrunn er i virkeligheten følgende:

Ved forhøielsen av aksjekapitalen i PEA ble SKK tildelt 1100 aksjer og Meteor 900 aksjer, og det var forutsatt et styre på 6 medlemmer, hvorav 2 representerte SKK, 2 for Meteor og 2 "nøitrale". Som "nøitrale" valgtes Dem og hr. Knagenhjelm da De og han hadde SKK's og Meteors absolutte tillit. Hr. Knagenhjelm ble valgt til formann i styret og De til administrerende direktør.

Den tillit som ble vist Dem av de to aksjegrupper har vist seg absolutt berettiget. Det ville vær den dypeste urettferdighet mot Dem ikke å ville anerkjenne at PEA's gunstige stilling skyldes Deres intellegente virksomhet, Men hvorledes vil man nu kunne få valgt en nøitral formann, der som hr. Knagenhjelm i gamle dage har SKK's og Meteors tillit.

Hvad til gjengjeld angår Deres stilling som adm. direktør, så viser PEA's usedvanlige gunstige stilling som følge av det av Dem nedlagte arbeide, at det er absolutt nødvendig, at De fortsetter, og det så lenge som De er i stand til det.

Selvom Meteor nominelt hadde rett til to medlemmer av styret har det aldri effektivt hatt mer enn et medlem.

4. Det er på grunnlag av disse betraktninger og den kjenns-
gjerning, at en majoritetsgruppe av aksjonærer normalt har rett
til styreformannen, at vi forslår Dem følgende løsning:

Meteor gir definitivt avkall på sitt annet styre-
medlem og styret i PEA reduseres til 5 medlemmer, hvorav 3 utpekes
av SKK, en av Meteor og Dem, som også skal være adm. direktør.
Presidenten skal være en av de tre representanter utpekt av SKK.

Vi innser klart at denne ordning vil styrke SKK's
stilling i selskapet, men vi håper, at denne gest fra Meteors
side vil bli vurdert av SKK og at den vil føre til et vennskapelig
samarbeide, som er en betingelse for PEA's trivsel.

Vi håper at denne gest vil føre til opphør av den
strid, som vi anser som absolutt ubehagelig og vi håper fremfor
alt, at den vil styrke Deres posisjon som adm. direktør, vi
anser nu som før Dem som faktisk uunnværlig for PEA's fremgang
og trivsel.

Det gleder meg å høre, at alt er vel i Deres familie,
så er det også hos meg.-

Motta, Kjære Christiansen, min hjerteligste hilsen

Usine Electro-Metallurgique Meteor
Direktør: L. Friderich (sign.)

Bil. 35.

Avskrift.

Alex. Christiansen.

Oslo, 22 mårz 1946.

Usine Electro-Metallurgique "Meteor"

Hauterive, Cologny

Geneve.

Die politischen Verhältnisse in Norwegen nach der
deutschen Kapitulation am 7. Mai 1945 haben mich bis jetzt ver-
hindert Ihr an mir gerichtetes Schreiben vom 3. April 1945 zu be-
antworten. Das Schreiben war von Herrn Jules Bloch unterzeichnet
worden. Die Nachricht dass der Präsident von Meteor, Herrn Bloch,
am 6. Dezember gestorben ist hat mich mit grossem Trauer erfüllt.
Ich bitte Sie der Familie Bloch meine herzliche Teilnahme zu bestel-
len. Durch alle die 28 Jahre wo ich als Administrateur-Délégué für
PEA mit Herrn Bloch zusammengearbeitet habe war er für mich der klu-
ge Ratgeber und ich habe in ihm den treuen Freund gefunden.

Da jetzt sämtliche Herren in dem Vorstand von Meteor
mit denen mich persönliche Beziehungen verbanden verschieden sind,
gestatte ich mich für den heutigen Vorstand in Meteor kurz die
wichtigsten Punkte in der Geschichte PEAs zu rekapitulieren und
bei dieser Gelegenheit auch die Ursachen und die Vorgeschichte der
heutigen Lage klarstellen.

Im Sommer 1912 kam der adm. Direktor von Meteor,
Herrn dr. Landriset, nach Norwegen und bat mich Mietsangebote für
eine konstante Leistung von 6000 PS einzuholen. Diese Leistung war
für ein eventuelles Legierungswerk, welches die Meteorfabrik in
Martigny ablösen sollte, gedacht. Als Ergebnis meiner Untersuch-
ungen konnte ich empfehlen die Verbindung mit dem in 1912 gebilde-
tem interkommunalen Kraftgesellschaft SKK aufzunehmen. Diese Ge-
sellschaft hatte damals den Ausbau ihrer Kraftanlage in Aarlifossen
begonnen und wollte die elektrische Kraft nach Skiensfjorden über-
tragen.

Im Herbst 1913 kam der Präsident von Meteor, Herrn Lyon Levy, der
adm. Direktor Dr. Landriset und Herrn Ingenieur Ullmann nach Nor-

wegen und fuhren mit Herrn Advokat Knagenhjelm und mir nach Porsgrunn um mit SKK zu verhandeln. Nach kurzer Zeit wurde mit den Vertretern von SKK, Herrn Direktor Emil Aubert und Ing. Traaholt, ein Vertrag abgeschlossen über die Miete von einer konstanten Leistung von 6000 PS welche in Skiensfjorden verfügbar sein sollte. Der Vertrag lief vom. 1. Januar 1915 bis 1. Jan. 1940.

Am 15/II. 1913 wurde dann PEA von den Herren Knagenhjelm, Christiansen und Ullmann gestiftet. Das Aktienkapital von 250.000.- Kr. hatte Meteor zur Verfügung gestellt. Die genannten Herren bildeten den Vorstand der neuen Gesellschaft.

Auf der Insel Roligheten bei Porsgrunn wurden dann die notwendigen Grundstücke für die Fabrikanlagen eingekauft und im Frühling 1914 mit den Bauarbeiten begonnen. Alle grösseren Maschinen etz. waren bestellt als der erste Weltkrieg in August 1914 ausbrach. Die Bauarbeiten wurden durch den Krieg nicht wesentlich beeinträchtigt und Ende 1915 konnte der Probetrieb begonnen werden. In 3 Einfase- und 1 Dreifaseofen wurde Ferrosilizium produziert. Der Kraftverbrauch war 6000 PS.

Im Herbst 1917 verliess Ing. Ullmann PEA und trat wieder in Meteor's Diensten in Paris ein. Ich übernahm dann die Stellung als adm. Direktor, während Ing. Kaufmann Betriebsleiter wurde und dr. Friederich in dem Vorstand von PEA an der Stelle von Ing. Ullmann, eintrat.

Vom 1. Juli 1920 ab trat SKK als Hauptaktionär in PEA ein. Das Aktienkapital wurde von 250.000.- Kr. auf 1 million Kr. erhöht, wobei SKK 11/0 der Aktien zu einem Kurs von 140% erwarb. Meteor behielt den Rest der Aktien.

Von den Vertragsbedingungen kann erwähnt werden dass die garantierte konstante Kraftlieferung der SKK für die nächsten 5 Jahre auf 2500 PS ermässigt wurden und später 3500 PS betragen sollte. Darüber hinaus sollte "Überschuss-Kraft" (unprioritierte Kraft) zu 0,45 öre/KWh geliefert werden wobei nur die tatsächlich verbrauchten Leistungen bezahlt werden sollten. Eine weitere Bestimmung besagt, dass der alte Vorstand mit den Herren Knagenhjelm, Christiansen und Friederich weiter bestehen sollte und mit 3 neuen Mitgliedern ergänzt werden sollte. Von den 3 neuen Vorstandsmitgliedern sollte SKK zwei Vertreter wählen während Meteor mit dem letzten Mitglied und dr. Friederich ebenfalls zwei Vertreter bekommen sollten. Als Vertreter für SKK traten die Herren Kjolseth und Traaholt ein und für Meteor Herrn Lyon Levy. Die Satzungen wurden entsprechend geändert jedoch wurde nicht beachtet die Wahlbestimmungen für die Generalversammlung zu ändern. Der Wahlparagraf lautet: "In der Generalversammlung hat jede Aktie eine Stimme unde die Beschlüsse werden mit einfachem Stimmenmehrzahl gefasst." Der neue Vorstand wurde dann in 1920 durch die folgenden Herren gebildet:

1. Arthur Knagenhjelm, Vorsitzender			
2. Alex. Christiansen, adm. Direktor			
3. Dr. Louis Friederich, Vertreter für Meteor			
4. Lyon Levy,	"	"	"
5. H. Kjolseth,	"	"	SKK
6. N. Traaholt,	"	"	"

Die beiden ersten Herren bildeten eine neutrale Gruppe neben den beiden Hauptaktionären SKK und Meteor.

Die Zusammensetzung des Vorstandes verblieb unändert bis 1939.

Nach dem ersten Weltkrieg waren die Absatzverhältnisse schwierig. Ausserdem konnte SKK in den Jahren 1922-24 nicht die vertragsmässigen Kraftmengen liefern so dass der Betrieb in 2 Wintern eingestellt werden musste. Meteor verlangte dann, dass

entweder SKK die Meteoraktien erwerben sollte oder umgekehrt SKK ihre Aktien an Meteor verkaufen sollte. Einigkeit darüber wurde dadurch erzielt dass Meteor als Schadenersatz eine Verlängerung des Kraftmietevertrages für PEA mit 2 Jahren bis 1. Jan. 1940 zu unveränderten Bedingungen erhalten sollte.

In 1926 wurde das Ferrosiliziumsyndikat gebildet und die Absatzverhältnisse besserten sich. Wir bekamen eine jährliche Quote von 7000 to FeSi 45% und konnten durch Einkauf von deutschen Quoten eine Produktion von 10000 bis 12000 to FeSi, umgerechnet zu 45%, erreichen. Die erforderlichen Kraftmengen wurden von den staatlichen Kraftwerken, die überschüssige Kraft, hatten, eingekauft.

In 1928 waren die Verluste der Nachkriegsjahren gedeckt worden und Aktiengewinne wurden wieder ausgezahlt. Bis 1940 wurde jährlich 10% Dividende ausgezahlt, später den gesetzlichen Höchstwert von 8% jährlicher Dividende.

Während der wirtschaftlichen Depressionzeit von 1930 ab ging die Produktion von Ferrosilizium für das Syndikat zurück. Der Rückgang wurde jedoch mehr als wettgemacht durch die Produktion von Manganlegierungen, die es gelang in U.S.A. zu günstigen Preisen zu verkaufen. Die Produktion von FeMn, SiMn und FeSi wurde allmählich auf 18000 to mit einem Eksporthwert fob Porsgrunn von etwa 4 Millionen Kronen gesteigert.

In 1937 wurde unser Kraftmietevertrag mit SKK mit 12 Jahren bis 1/7.1954 verlängert. Der Kraftpreis wurde auf 0,5 öre pro KWh erhöht. Die ersten 5000 KW, die sogenannte "konstante Kraft", wurde mit 50 Kr. pro KWJahr bezahlt während die restlichen, unprioritierten Kraftmengen mit 0,5 öre pro KWh bezahlt werden sollten. Der Vertrag hat Zusatzbestimmungen die den Wert der "konstanten" (prioritierten) Kraft recht zweifelhaft machen. Wir waren aber gezwungen den Vorschlag von SKK zu akzeptieren da unsere Bankverbindung als Bedingung für eine Partialobligationsanleihe von 1 million Kr. einen Langjährigen Kraftvertrag gestellt hatte.

Während der letzten 10 Jahre hatte Meteor mehrere Male versucht seine PEA-Aktien zu verkaufen, aber die Interessenten zogen sich immer zurück wenn sie erfuhren, dass der Kraftlieferant SKK die Aktienmehrheit besass. In 1937 habe ich einen kleinen Posten - 100 Aktien - von Meteor zu einem Kurs von 140% gekauft.

Ein Monat bevor unser 25-jährige Stiftungstag am 15 November 1938 starb Advokat Knagenhjelm. Mit ihm verloren wir den Vorsitzenden unseres Vorstandes durch 25 Jahre. In der nachfolgenden Generalversammlung im Frühling 1939 wurde die Zahl der Vorstandsmitglieder von 6 auf 4 herabgesetzt weil M. Lyon Levy sich auch zurückziehen möchte. Nach der Generalversammlung wo die notwendigen Satzungsänderungen vorgenommen wurden wurde eine Vorstandssitzung zur Wahl des neuen Vorsitzenden abgehalten. Die SKK Vertreter waren von ihrem Vorstand verpflichtet worden für Herrn Kjölseth als Vorsitzender zu stimmen. Nach dem Vertrage von 1920 sollte zwar ich als Vorsitzender gewählt werden aber man wandte ein, dass ich nach dem Erwerb der 100 Meteoraktien nicht länger als neutral zwischen den beiden Hauptaktionären gelten konnte. Herr Kjölseth wurde dann als Vorsitzender gewählt.

Als de 2te Wettkrieg am 3. Sept. 1939 ausbrach hatten wir uns mit Manganerzen und anderen Rohmaterialien für einen Verbrauch von 2 Jahren eingedeckt. Wir hatten die Mitteln aus de Obligationsanleihe für diesen Einkauf benutzt. Die Mitteln der Anleihe waren ursprünglich für den Bau eines neuen modernen Schmelzofens für Ferromangan vorgesehen gewesen, aber dieser Bau war einstweilen verschoben. Dank unser grossen Rohstoffreserven am Ausbruch des Krieges konnten wir während der ersten 3 Kriegsjahre Gewinne erzielen obwohl die SKK uns in den 3 Wintern 1939/40, 1940/41 und 1941/42 keine Kraft liefern konnte, so dass der Betrieb stillgelegt werden musste.

In Dezember 1939 starb Herr Traaholt; sein Nachfolger in SKK wurde im Frühling 1940 Herr Ing. O. Strand (früherer Betriebsleiter in Vestfold Fylkes Kraftselskap) angestellt. In der Generalversammlung in 1941 trat Herr Kjölseth aus dem Vorstand für PEA während Herr Strand sein Platz einnahm. Als Stellvertreter für Herrn dr. Friederich, der während des Krieges zu den Sitzungen nicht erscheinen konnte wurde meinem Vorschlage entsprechend Herr Ing. Ellefsen bestellt.

In der nachfolgenden Vorstandssitzung wurde ich als Vorsitzender gewählt. SKK zog ihren Kandidaten Herrn Strand zurück nachdem wir alle ein Promemoria unterzeichnet hatten wonach die Eigentumsverhältnisse auf Roligheten nicht ohne die Zustimmung von SKK geändert werden sollten. Dies galt nicht den Verkauf von Meteor Aktien, die ich 1 1/2 Monat früher an die Norsk Hydro angeboten hatte. Im Brief vom 1/3.41 hatte der Vorstand in Meteor mich gebeten einen Käufer für ihre PEA-Aktien zu finden. Die Norsk Hydro hatte elektrische Kraft übrig während PEA in den letzten zwei Wintern stillgelegt werden musste weil SKK die vertragsmässigen Kraftmengen nicht liefern konnten und da wir voraussichtlich auch in dem nächsten Winter 1941/42 den Betrieb einstellen müssten wandte ich mich an Herrn Generaldirektor Aubert in Norsk Hydro um die Meteoraktien zu verkaufen und gleichzeitig um prioritierte Kraftmengen von der Norsk Hydro zu mieten. Herr Aubert interessierte sich nur für den Kauf der Aktien wenn er auch so viele Aktien SKK's erwerben konnte, dass er die Aktienmajorität bekam. Er wollte deshalb untersuchen ob die SKK die entsprechenden Aktien an ihm verkaufen möchten.

Ich habe bereits in mehreren Briefen an Meteor über die gleichzeitig stattfindenden Werhandlungen der SKK und der deutsch-norwegischen Gesellschaft "Lettmetal" berichtet. SKK hatte diese Gesellschaft, wo die Norsk Hydro 1/3 der Aktien besitzt, ihre PEAaktien zum Verkauf angeboten und als Gegenwert verlangten sie 1) den Bau einer Hochspannungs Fernleitung deren Kosten zu etwa 2,5 millionen Kronen berechnet waren und 2) ein 50-jähriger Mietvertrag über 30.000 KW von der Kraftanlage Hjartdöla, die SKK ausbauen wollten. Der Kraftpreis sollte 0,5 öre pro KWh für unprioritierte Kraft sein.

Dieses Angebot wurde in einer Sitzung bei der Norsk Hydro in Dezember 1941 behandelt. Ich war eingeladen und hörte, dass der Generaldirektor für Lettmetal das Angebot von der SKK kategorisch ablehnte und die Bedingungen SKK's als unerhört bezeichnete. Er sagte, dass Lettmetal sich nur einige unbenützte Grundstücke von PEA für die in Bau befindlichen Anlagen sichern möchten. Von der SKK hätte man eine vorläufige Bauerlaubnis bei PEA erhalten, und der vorgeschlagene Kraftmietvertrag mit SKK hätte für Lettmetal keine Interesse. Das Ergebnis war dass SKK am nächsten Tage ihr Angebot zurücknahm. Im Sommer 1942 verhandelte Norsk Hydro PEA und erwarb die fraglichen Grundstücke die für PEA nicht notwendig waren. Der diesbezügliche Entschluss wurde einstimmig von PEA gefasst. Weitere Verhandlungen über den Ankauf der PEA-aktien Meteors wurden direkt zwischen Norsk Hydro und Meteor geführt.

In der Generalversammlung in PEA im Frühling 1942 verlangte der Vorsitzende in SKK (der Gemeindevorsteher in Porsgrunn) als Bedingung für meine Wiederwahl als Vorstandsmitglied eine Erklärung, von mir, dass ich in der nachfolgenden Vorstandssitzung seine Wahl als Vorsitzender des Vorstandes unterstützen sollte. Ich machte ihn auf den Vertrag von 1920 aufmerksam nach welchem die beiden Gruppen, SKK und Meteor, gleichgestellt sein sollte und nach welchem ich, als Mitglied des Vorstandes seit der Stiftung in 1913, weiter dem Vorstand angehören sollte. Schliesslich wurde vereinbart, dass ich seine Wahl unterstützen sollte aber ein Schiedsgericht darüber urteilen sollte ob die SKK das Recht hatte

den Posten des Vorsitzenden mit ihren Vertreter zu besetzen und in dieser Weise eine Stimmenmehrzahl im Vorstand zu erhalten. Nach Rücksprache mit Meteor wurde diese Frage ein Schiedsgericht bestehend aus 3 Richtern unseres Obersten Gerichtes vorgelegt.

Die Schiedsgerichts Verhandlungen dauerten sehr lange wegen Quertreibereien des Herrn Strand und waren nicht abgeschlossen bei der Generalversammlung in Frühling 1944. Vor der Generalversammlung hatte Herr Strand dem Vorstand einen Vorschlag unterbreitet, dass man den bestehenden bis 1/7.1954 laufenden Kraftvertrag in der Weise abändern sollte, dass der Kraftpreis von 0,5 öR auf 0,8 öre pro KWh erhöht werden sollte bzw. so stark erhöht wie der Betriebsgewinn PEA's ermöglichte. Als Gegenwert sollte PEA in Aussicht gestellt werden, dass sie in schlechten Zeiten eine Verminderung der Kraftmiete erhalten sollte. Der Vorstand in PEA - wo SKK die Mehrheit besass - sollte entscheiden ob die Verhältnisse eine Verminderung der Kraftmiete notwendig machten. Der Vorschlag wurde damit begründet dass SKK als eine Gemeindegessellschaft keine Steuern bezahlen musste und aus diesem Grunde würde auch der als erhöhte Kraftmiete bei der SKK einbezahlte Gewinn PEA's steuerfrei werden. Der Vorsitzende des Vorstandes, der auch Gemeindevorsteher in Porsgrunn war, übersandte mich den Vorschlag mit seiner Empfehlung. Herr Strand verlangte in der Vorstandssitzung vor der Generalversammlung wo der Jahresabschluss für 1943 behandelt werden sollte, dass wir seinen Vorschlag in dem Jahresabschluss berücksichtigen sollten. Ich protestierte und teilte mit, dass die erhöhte Kraftmiete zu der wir in keiner Weise verpflichtet waren für 1943 eine Mehrausgabe von 250.000 Kr. und für 1944 eine Mehrausgabe von 350.000 Kr. bedeuten würde. Der andere Hauptaktionär hatte ein Anrecht darauf von diesem Vorschlag gehört zu werden. Hierzu erwiderte Herr Strand dass dies nicht notwendig wäre. Er unterbrach die Sitzung und fuhr nach Oslo um den Vorschlag mit dem juristischen Berater SKK's zu besprechen.

Nach seiner Rückkehr liess er sein Verlangen auf eine erhöhte Kraftmiete für das Jahr 1943 fallen, verlangte aber dass man gleich die notwendigen Mitteln für eine erhöhte Kraftmiete in 1944 zurückstellen sollte. In meinem Budgetvorschlag wurde seitens SKK (durch Herrn Strand) nur eine Aenderung vorgenommen indem die Gehälter des Vorstandes mit 10.000 Kr. erhöht wurden. Die Vorstandsmitglieder und ihre Vertreter (Herrn Ellefsen) erhielten jetzt je 4000 Kr. statt 2000 Kr.

In den nachfolgenden Generalverssammlung wurde mitgeteilt dass der Vorsitzende als Gemeindevorsteher in Porsgrunn zurückgetreten war und das sein Nachfolger als Gemeindevorsteher desselben Platz als Vorstandsmitglied in dem PEA einnehmen würde.

Bevor die Wahlen stattfanden verlangte Herr Strand von mir dass ich als Bedingung für meine Wiederwahl in dem Vorstand auf ihn als Vorsitzender stimmen sollte. Ich erwähnte die bei der letzten Wahl in 1942 getroffene Vereinbarung nach welcher ich mich bereit erklärt hatte auf den Gemeindevorsteher als Vorsitzender zu stimmen bis das Urteil des Schiedsgerichtes vorliegen würde. Da dieses Urteil noch nicht vorlag würde ich auf seinem Nachfolger als Vorsitzender stimmen aber nicht auf Herr Strand. Nach alle die Übergriffe und Quertreibereien die Herr Strand in den 3 Jahren als Vorstandsmitglied in PEA versucht hatte fand ich es nicht richtig ihm zum Vorsitzenden des Vorstandes zu wählen. Das Ergebniss war dass ich als adm. Direktor und Mitglied des Vorstandes während 31 Jahren nicht wiedergewählt wurde.

Nach den Wahlen waren im Vorstand 3 Vertreter von SKK und 1 von Meteor. Die 3 Vertreter von SKK waren die Gemeindevorsteher von Porsgrunn und Gjerpen und Herr Strand, der zum Vorsitzenden gewählt wurde. Der eine Vertreter von Meteor, dr. Fried-

rich, dessen Stellvertreter Ing. Ellefsen war, war nicht auf Wahl.

Vor der Generalversammlung hatte Meteor SKK einen Vorschlag übersandt zur Lösung der Streitigkeiten über die Zusammensetzung des Vorstandes in PEA. Nach dem Vorschlage sollte der Vorstand aus 5 Mitgliedern bestehen, 2 Vertreter für SKK, 1 Vertreter für Meteor ausser mich, und der Vorsitzende, der ein von der SKK vorgeschlagenem Jurist - unabhängig von den beiden Hauptaktionären - sein sollte.

Im Sommer 1944 starb. dr. Friedrich und der Vorschlag Meteors wurde von Herrn Strand nicht berücksichtigt. Er lehnte in schroffer Weise auch jede Verhandlung über diesen Vorschlag durch die mit dem Schiedsgericht beauftragten Rechtsanwälte ab obwohl der Rechtsanwalt SKK's in seinem Pläidior eine ähnliche Lösung befürwortet hatte.

Wie zu erwarten erregte es etwas Aufsehen dass ich nach 31-jähriger Tätigkeit als Direktor in PEA von dem Vorstand austreten müsste damit ein Gemeindevorsteher meinen Platz übernehmen konnte. Aus diesem Grunde verlangte der Handelsminister von mir einen Bericht über das Verhältnis zwischen SKK und PEA. Ich übersandte den verlangten Bericht, wo ich das Vorgefallene mitteilte, und dies ist meine letzte Befassung mit dieser Angelegenheit.

Später erfuhr ich dass das Innenministerium den Vorstand in SKK - der aus die 3 Gemeindevorsteher bestehen - und Herr Strand zu einer Besprechung eingeladen hatte und dabei verlangt, dass man auf der Generalversammlung in 1945 bei den Wahlen einen neuen Vorstand entsprechend dem Vorschlage Meteors bestellen sollte. Wahrscheinlich meint Herr Strand dies in seinem Brief an Meteor wie Herr Bloch es für mich in seinem Brief vom 3. April 1945 referiert. Herr Ellefsen wurde als Vertreter für mich vorgeschlagen aber zog sich zwei Tage vor der Generalversammlung zurück und es wurde deshalb für mich kein Stellvertreter gewählt.

Dann kam die Kapitulation der Deutschen hier in Norwegen am 7. Mai 1945. Am 11. Mai wurde ich als Mitglied von der nationalsozialistische Partei - NS - verhaftet und der Rechtsanwalt SKK's aus der Schiedsgerichtsache veranlasste eine polizeiliche Beschlagnahme meines Büros in Karl Johansgate 16 und am 13. Mai eine polizeiliche Untersuchung meiner Privatwohnung. Die beiden Untersuchungen sind in seinem Beisein durchgeführt. In den folgenden Tagen wurde mein Büro von den Herren Ellefsen und Pröis im Beisein eines Polizisten durchsucht. Sie nahmen mein durch 32 Jahre gesammeltes Archiv welches meinen gesamten Briefwechsel mit Meteor und meinen ausländischen Verbindungen umfasste, weiterhin fotografieren, technische Berichte sowie alles was von technischer und kommerzieller Interesse sein konnte. Alles wurde in 5 grosse Kisten verpackt und nach Porsgrunn geschickt.

Ich möchte bemerken dass PEA von allen Sachen die für PEA getätigt waren schon Abschriften besass, so dass PEA überhaupt keine Veranlassung dazu hatte mein Archiv zu nehmen. Herr Ellefsen nahm auch mein Büro in Besitz und installierte seine Büroangestellte dort. Mein Eigentumsverwalter übergab Herr Ellefsen eine Vollmacht für meine PEA-Aktien auf der neuen Generalversammlung, nachdem er ihm erzählt hätte, dass er schon eine Vollmacht für die Meteoraktien erhalten hatte. Auf dieser Generalversammlung wurde meine Verabschiedung vom 11/5.1945 bestätigt und Ellefsen als neuer adm. Direktor angestellt. Der neue Vorstand besteht aus den Herren:

Wright als Vorsitzender
Strand
Ellefsen
Bloch mit Pröis als Stellvertreter.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie 2014
PEA hat meine Pensionsversicherung pr. 11/5.1945 unterbrochen. Ausserdem hat PEA eine Ersatzforderung auf mich auf 380.000 Kr. erhoben weil ich "die Interessen PEA's ungenügend wahrgenommen" habe. Diese Forderung rührt von der letzten Ferrosilizium-verschiffung nach Deutschland, die am 25 April von dem Reichskommissar mit einem Scheck auf Norges Bank bezahlt wurde. Der Scheck ist am 26 April von Norges Bank in Empfang genommen aber die Bank sabotierte die Überführung des Betrages an unsere Bank - Kreditkassen - so dass der Betrag trotz mehrfacher Mahnung meinerseits am Tage der Kapitulation (7. mai) nicht eingegangen war. Das Schiff mit der Ladung ist allerdings später nach Porsgrunn zurückgekommen aber PEA besteht trotzdem auf seine Forderung mit der Begründung, dass die Ladung eine bedeutende Wertverringerung aufweist.

Herr Ellefsen teilte aber früher mein Verwalter mit dass er ein noch gröseres Quantum zum Versand befürwortet hätte weil der Preis sehr gut war. Er hat nämlich eine schlechtere Ware als vertragsmässig vereinbart geliefert.

Herr Strand hat mehrere polizeiliche Anmeldungen auf mich eingesandt. Sie betreffen die Streitigkeiten über die Leitung der PEA und sie haben mit politischen Sachen nichts zu tun. Diese Anmeldungen Strands haben die Polizei nicht zu einer Anklage veranlasst, aber solange die Polizei diese Verhältnisse untersuchen konnte ich nicht freigelassen werden und meine Inhaftierung hat bis 24 November, 6 1/2 Monate, gedauert.

Aus dem obigen wird klar hervorgehen, dass die Herren Strand, Ellefsen und Pröis die am 7. Mai entstandenen politische Verhältnisse dazu benutzt haben um mich zu eigenem persönlichen Vorteil vollständig auszuplündern. Herr Ellefsen hat sich bei meinem Verwalter als Käufer meiner PEA-aktien angemeldet.

Es ist bedauerlich dass meine nächsten Mitarbeiter, die durch ein Menschenalter bis auf die Kapitulation mit mir einverstanden waren auf sachlicher Grundlage die Übergriffe der Aktienmehrheit in der Leitung der PEA abzuweisen, dass diese meine Mitarbeiter jetzt über mich herfallen auf politischer Grundlage um mich meine Stellung durch 32 Jahren, meine zukünftigen Erwerbsmöglichkeiten sowie mein Vermögen zu berauben.

Zum Schluss möchte ich noch den Wortlaut der Adresse mitteilen die ich am 15. Nov. 1942 von den Angestellten bei der PEA erhielt:

"Wir beglückwünschen Ihnen mit dem 25jährigem Jubileum als adm. Direktor der Gesellschaft und danken Ihnen für die Rücksichten und Wohlwollenheit die Sie uns immer gezeigt haben so dass unsere Zusammenarbeit immer die allerbeste gewesen ist."

Diese Adresse ist von sämtlichen Angestellten in PEA unterzeichnet mit den Herren Ellefsen und Pröis an die Spitze.

Vom Vorstand in der PEA bekam ich bei derselben Gelegenheit eine Gabe mit folgendem Glückwunsch begleitet:

"Durch 25 Jahre haben Sie jetzt als adm. Direktor unsere Gesellschaft in hervorragend tüchtiger Weise geleitet. Wir danken Ihnen herzlichst für die eifrige, ausdauernde und zielbewusste Arbeit, die Sie in allen Jahren für das Gedeihen und Fortschritt unserer Gesellschaft geleistet haben. Von dem Erfolg dieser Arbeit können Sie mit Recht stolz sein. - Wir beglückwünschen Sie mit dem Tage."

Hochachtungsvoll

....."

Hochachtungsvoll sign. Alex Christiansen.

Usine Electro-Metallurgique "Meteor"
Hauterive Coligny,
Geneve.

Deres skrivelse av 3. april 1945 har jeg på grunn av de politiske forhold i Norge etter den tyske kapitulasjon den 7. mai 1945 inntil nu ikke hatt anledning til å besvare. Skrivelse var undertegnet av herr Jules Bloch. Jeg har med sorg erfaret, at Meteor's styreformann, herr Bloch, gikk bort den 6. desember, og jeg ber Dem venligst overbringe familien Bloch min hjerteligste deltagelse. Herr Bloch var for meg den kloge rådgiver og jeg fant i ham en trofast venn gjennom de 28 år jeg som adm. direktør for PEA samarbeidet med ham.

Da alle de herrer i Meteor's styre, som jeg sto i personlig forbindelse med, nu er gått bort, tillater jeg meg her ved for det nuværende styre kort å rekapitulere de viktigste punkter i PEA's historie og ved denne anledning også å klarlegge årsakene og forhistorien til forholdene som de er idag.

Sommeren 1912 kom Meteor's daværende adm. direktør, herr dr. Landriset, til Norge og ba meg innhente tilbud for leie av 6000 PS konstant elektrisk kraft, som skulle benyttes ved et eventuelt legeringsverk til avløsning av Meteor's verk i Martigny.

Som resultat av mine undersøkelser anbefalte jeg, at der ble opptatt forhandlinger med det interkommunale kraftselskap SKK, som var stiftet i 1912. Dette selskap hadde påbegynt utbyggingen av sitt kraftanlegg Årlifoss og hadde til hensikt å overføre den elektriske kraft til Skiensfjorden.

Hösten 1913 kom Meteor's styreformann, herr Lyon Levy, sammen med den adm. direktør Dr. Landriset, og herr ingeniör Ullmann, til Norge og reiste sammen med herr advokat Knagenhjelm og meg til Porsgrunn til forhandlingsmöte. Med SKK's representanter, herr direktör Emil Aubert og ingeniör Traaholt, ble der i løpet av få dage avsluttet kontrakt om leie av 6000 PS konstant kraft, som skulle stilles til disposisjon i Skiensfjorden. Kontrakten löp fra 1. januar 1915 til 1. jan. 1940.

Den 15/11. 1913 stiftedes PEA av d'herrer Knagenhjelm, Christiansen og Ullmann. Aksjekapitalen, kr. 250.000.-, ble stillet til disposisjon av Meteor. De nevnte herrer dannet det nye selskaps styre.

Det for fabrikanlegget nödvendige areal ble innkjöpt på öen Roligheten ved Porsgrunn og byggingen påbegynt om våren 1914. Alle större maskiner m.v. var bestilt i August 1914. da den förste verdenskrig bröt ut. Byggearbeidet ble ikke vesentli forsinket ved krigen, så prävedriften kunne begynne i slutten av 1915. Der ble fremstillet Kiseljern i 3 enfase- og 1 trefaseovnen. Kraftforbruket var 6000 PS.

Hösten 1917 forlot ingeniör Ullmann PEA og gjenopp tok sin tjeneste i Meteor ved kontoret i Paris. Jeg ble da tilbudt og overtok stillingen som adm. direktör. Ingeniör Kaufmann overtok stillingen som driftsbestyrer og dr. Friderich trädte inn i styret i ing. Ullmanns sted.

Fra 1. juli 1920 trädte SKK inn i PEA som hovedaksjonær. Aksjekapitalen ble forhöiet fra kr. 250.000.- til 1 million kr., hvorav SKK kjöpte 11/20 del av aksjene etter en kurs av 140% og Meteor beholdt resten.

Av kontraktsbetingelsene nevnes, at den garanterte konstante kraft fra SKK ble redusert til 2500 HK. for de förste 5 år og deretter skulle være 3500 HK. Utover dette skulle leveres

Stiftelsen i Skottunäs och Skottunäs Kraft AB (överskuddskraft) till 0,45 öre/KWh, som skulle betalas för efter det verkliga förbruk. Ennvidare var det bestämt att det gamla styret med d'herren Knagenhjelm, Christiansen og dr. Friderich skulle fortsette og utvides med 3 nye medlemmer. Av de tre nye styremedlemmer skal SKK ha de to som representanter mens Meteor får det tredje medlem som sammen med dr. Friderich gir også Meteor to representanter. Som representanter for SKK trer d'herren Kjölseth og Traaholt inn i styret og som representant for Meteor herr Lyon Levy. Vedtektene ble endret tilsvarende men der ble ikke foretatt noen forandring i bestemmelsen for valg til generalforsamlingen. Valgparagraffen lyder: "I Generalforsamlingen har hver aksje en stemme og beslutninger fattes med enkelt stemmeflertall." Det nye styre ble i 1920 dannet med følgende sammensetning:

1. Arthur Knagenhjelm, formann
2. Alex Christiansen, adm. direktör
3. Dr. Louis Friderich, representant for Meteor
4. Lyon Levy " " "
5. H. Kjölseth " " SKK.
6. M. Traaholt " " "

De to førstnevnte herrer dannet en nöitral gruppe ved siden av de to hovedaksjonärer SKK og Meteor.

Denne sammensetning av styret forble uforandret til 1939.

Etter den første verdenskrig var avsetningsforholdene vanskelige. Dertil kom at SKK ikke kunne levere de kraftmengder, som var fastsatt i kontrakten, hvorfor driften måtte innstilles i 2 vintre. Meteor forlangte da, at enten skulle SKK kjøpe Meteors aksjer eller omvendt SKK skulle selge sine aksjer til Meteor. Man enedes om, at som skadeserstatning for Meteor skulle kraftleiekontrakten for PEA forlenges med 2 år fra 1. jan. 1940 på uforandrede betingelser.

I 1926 ble Ferrosilicium-syndikatet dannet og avsetningsforholdene bedre. Vi fikk en årlig kvote på 7000 to FeSi 45% og kunne ved innkjöp av tyske kvoter oppnå en produksjon av 10.000 til 12.000 to FeSi. omregnet til 45%. De dertil nödvendige kraftmengder ble kjøpt fra Statens kraftverk, som hadde uprioritert kraft.

I 1928 var tapene fra etter krigsårene dekket og utdeling av utbytte gjenopptatt. Inntil 1940 ble der utbetalt 10% årlig utbytte, senere 8% hvortil ved lov den höieste utbytteprosent ble nedsatt.

Under den ökonomiske krise i 1930 årene gikk produksjonen av Kiseljern for Syndikatet tilbake. Dette tilbakeslag ble dog mere enn oppveiet ved produksjon av Mangan-legeringer, som det lykkedes å finne avsetning for til gode priser i U.S.A. Produksjonen av FeMn, SiMn og FeSi steg etterhvert til 18.000 to med en eksportverdi fob. Porsgrunn av rd. 4 millioner kroner.

I 1937 ble vår kraftleiekontrakt med SKK forlenget med 12 år til 1/7. 1954. Kraftprisen ble forhöiet til 0,5 öre pr. KWh. De første 5000 KW, den såkaldte "konstante kraft", skal betales med 50 kr. pr. KWår og de övrige uprioriterte kraftmengder med 0,5 öre pr. KWh. Kontrakten har en tilleggsbestmmelse, som gjør verdien av den "konstante kraft" (prioriterte) tvilsom. Men vi var tvungen til å akseptere forslaget fra SKK, da vår bankforbindelse hadde satt som betingelse for ett partiell-obligasjonslån på 1 million kr. at vi hadde en flerårig kraftleiekontrakt.

I löpet av de siste 10 år hadde Meteor gjentagne ganger forsökt å selge sine aksjer i PEA, men interessentene trakk seg alltid tilbake, når de fikk vite, at kraftleverandören

Stiftelsen SKK Norsk Odeopasselsjeim 2010
prioriteten. I 1937 kjøpte jeg en liten aksjepost - 100 aksjer - av Meteor etter en kurs av 140 %.

En måned før 25-års dagen for selskapets stiftelse - den 15 november 1938 - døde advokat Knagenhjelm. Med ham mistet vi vår formann i styret gjennom 25 år. I den påfølgende generalforsamling våren 1939 ble antallet av styremedlemmer nedsatt fra 6 til 4, da Lyon Levy også ønsket å gå ut av styret. Etter generalforsamlingen, hvor de nødvendige vedtektsforandringer ble foretatt, avholdtes styremøte til valg av ny formann. Representantene fra SKK var av sitt styre blitt pålagt å stemme på hr. Kjølseth til formann. Etter kontrakten av 1920 skulle jeg ha vært valgt men der ble innvendt, at jeg etter kjøpet av de 100 PEA-aksjene fra Meteor ikke lenger kunne betraktes som "nøitral" mellom de to hovedaksjonærer. Herr Kjølseth ble da valgt til formann.

Ved utbruddet av den 2den verdenskrig hadde vi dekket oss for 2 års forbruk av Manganmalm og andre råmaterialer. Vi brukte midlene fra obligasjonslånet til dette innkjöp. Disse midler var egentlig avsatt for bygging av en ny moderne smelteovn for Ferromangan men dette anlegg ble forløbig utsatt. Takket være våre store reserver av råstoffer ved krigens utbrudd kunne vi arbeide med fortjeneste i de tre første krigsår, da SKK ikke kunne levere noe kraft i vintrene 1939/40, 1940/41 og 1941/42, så drift- en måtte innstilles.

I desember 1939 døde herr Traasholt, som hans etterfølger i SKK ble våren 1940 ansatt ingeniör O. Strand (tidligere driftsleder i Vestfold Fylkes kraftselskap). I generalforsamlingen 1941 gikk herr Kjølseth ut av styret i PEA og herr Strand gikk inn i hans sted. Som varamann for dr. Friderich, som under krigen ikke kunne møte, valgtes etter mitt forslag ingeniör Ellefsen. I et påfølgende styremøte ble jeg valgt til formann. SKK trakk sin kandidat herr Strand tilbake etter at vi alle hadde undertegnet et Promemoria, hvorefter eiendomsforholdene på Roligheten ikke skulle forandres uten samtykke av SKK. Dette gjaldt ikke salg av Meteors aksjepost, som jeg 1/2 måned tidligere hadde forelagt Norsk Hydro. I brev av 4/3.41 hadde styret i Meteor anmodet meg om å finne en kjøper for sin aksjepost i PEA. Norsk Hydro hadde ledig elektrisk kraft mens PEA i de to siste vintre måtte innstille driften fordi SKK ikke kunne oppfylle sin levering av kraft etter vår kontrakt og hadde varslet oss om, at vi måtte regne med innstilling av driften i den påfølgende vinter 1941/42. Jeg henvente meg da til generaldirektör Aubert i Norsk Hydro om salg av Meteors aksjepost og samtidig leie av konstant kraft fra Norsk Hydro. Herr Aubert interesserte seg for kjøp av aksjene, hvis han også kunne få kjøpt så mange aksjer av SKK, at han fikk aksjemajoriteten. Han ville derfor undersøke om SKK ville selge ham det hertil nødvendige antall aksjer.

Om de forhandlinger som SKK samtidig førte med det tysk-norske selskap "Lettmetal" har jeg i mange breve orientert Meteor. SKK hadde tilbudt dette selskap, hvor Norsk Hydro eier 1/3 av aksjene, sin aksjepost i PEA og forlangte herfor til gjengjeld: 1) at der ble bygget en höispendtfjernledning, som var beregnet til å koste 2,5 millioner kroner og 2) en 50-årig kraftleiekontrakt på 30.000 KW fra kraftanlegget Hjartdöla, som SKK ville utbygge. Kraftprisen skulle være 0,5 öre pr. KWT for uprioritert kraft.

Dette tilbud ble behandlet i et møte i Norsk Hydro i desember 1941. Jeg var innbudt til mötet og hørte, at generaldirektören for Lettmetal bestemt avviste tilbudet fra SKK og karakteriserte SKK's betingelser som uhörte. Han opplyste, at Lettmetall kun ønsket å sikre seg noen av PEA's ubenyttede arealer for de anlegg, som var under oppførelse. Av SKK hadde man allerede fått en forløbig byggetillatelse ved PEA og den foreslåtte

Kraftleiekontrakt med SKK hadde for Lettmetall ingen interesse. Resultatet var, at SKK neste dag oppsa sitt tilbud. Sommeren 1942 forhandlet Norsk Hydro med PEA og kjøpte de omspurte for PEA ikke nødvendige arealer. Beslutningen herom var enstemmig i PEA.

De senere forhandlinger om kjøp av Meteors aksjepost i PEA førtes direkte mellom Norsk Hydro og Meteor.

I generalforsamlingen i PEA våren 1942 forlangte lederen i SKK (ordføreren i Porsgrunn) som betingelse for mitt gjenvalg som medlem av styret en erklæring fra meg om, at jeg i det påfølgende styremøte til valg av formann stemte på ham til formann. Jeg gjorde ham oppmerksom på, at etter de i 1920 inngåtte avtaler er de to hovedaksjonærer, SKK og Meteor, sidestillet, og at jeg som medlem av styret siden stiftelsen i 1913 fortsatt skal være styremedlem. Til slutt ble vi enige om, at jeg skulle understøtte hans valg, men at en voldgiftsrett skulle avgjøre, om SKK hadde rett til å besette formannsstillingen med sin representant og på denne måte skaffe seg stemmeflertall i styret. Etter konferanse med Meteor ble dette spørsmål forelagt en voldgiftsrett bestående av 3 dommere fra vår Høiesterett.

Forhandlingene for voldgiftsretten trakk i langdrag på grunn av tverdriveri fra herr Strands side og var ikke avsluttet, da generalforsamling ble avholdt våren 1944. For generalforsamlingen hadde Strand sendt styret forslag om at den bestående kraftleiekontrakt med opphør den 1/7.1954 skulle endres således, at kraftprisen ble forhøiet fra 0,5 öre til 0,8 öre pr. KwT - respektive en forhøielse så stor som PEA's driftsoverskudd tillot. Til gjengjeld ble PEA stillet i utsikt å få en reduksjon i kraftleien i dårlige tider. Styret i PEA, hvor SKK hadde flertall, skulle avgjøre, hvorvidt forholdene gjorde det nødvendig å nedsette kraftleien. Forslaget ble begrunnet med, at SKK som ett kommunalt selskap ikke betalte skatter og av den grunn ville også PEA's overskudd, innbetalt til SKK i form av større kraftleie, bli skattefri. Formannen i styret, der også var ordfører i Porsgrunn, sendte meg forslaget med sin anbefaling. Herr Strand forlangte i styremøte for generalforsamlingen, hvor årsregnskapet for 1943 skulle behandles, at hans forslag skulle innarbeides i årsregnskapet. Jeg protesterte og opplyste, at denne forhøielse av kraftleien, som vi på ingen måte var forpliktet til, ville for året 1943 bety en merutgift av kr. 250.000.- og for 1944 en merutgift av kr. 350.000.-. Den annen hovedaksjonær hadde krav på å bli underrettet om dette forslag. Hertil svarte herr Strand, at det var ikke nødvendig. Han avbrøt møtet og reiste til Oslo for å konferere med SKK's juridiske rådgiver om sitt forslag.

Etter sin tilbakekomst lot han sitt forlangende om forhøiet kraftleie for 1943 falle, men han forlangte at man straks skulle avsette de nødvendige beløp for den høiere kraftleie i 1944. Fra SKK's side (ved herr Strand) ble der kun foretatt den forandring i mitt budsjettforslag, at honoraret til styret ble forhøiet med kr. 10.000.-. Styremedlemmene og deres varamenn (herr Ellefsen) fikk nu hver kr. 4.000.- mot før kr.2.000.-.

I den påfølgende generalforsamling ble meddelt at formannen hadde trådt tilbake som ordfører i Porsgrunn og at hans etterfølger som ordfører derfor ville innta hans plass som styremedlem.

Før valgene fandt sted forlangte herr Strand, at jeg, som betingelse for mitt gjenvalg til styret, skulle stemme på ham til formann. Jeg henviste til den ved siste valg i 1942 trufne avtale, hvor jeg hadde erklært meg villig til å stemme på ordføreren til formann inntil voldgiftsrettens dom kunne fore-

ligge. Da dom ennu ikke foreligger ville jeg stemme på hans etterfølger som formann, men ikke på herr Strand. Etter alle de overgrep og det tverdriveri som herr Strand hadde forsøkt seg på i de 3 år som styremedlem i PEA fant jeg det ikke riktig å velge ham til formann i styret. Resultatet var at jeg som hadde vært adm. direktør og medlem av styret i 31 år ikke ble gjenvalgt.

Etter valgene besto styret av 3 representanter for SKK og 1 for Meteor. De 3 representanter for SKK var ordførerne i Porsgrunn og Gjerpen og herr Strand, der ble valgt til formann. Meteors eneste representant dr. Friderich med varamann ingeniør Ellefsen, var ikke på valg.

För generalforsamlingen hadde Meteor sendt SKK et forslag til løsning av tvisten om sammensetningen av PEA's styre. Etter forslaget skulle styret bestå av 5 medlemmer, 2 for SKK, 1 representant for Meteor foruten meg, og formannen, der skulle være en av begge parter uavhengig jurist, foreslått av SKK.

Sommeren 1944 døde dr. Friderich og Meteors forslag ble der ikke tatt hensyn til. Han avviste meget steilt også enhver forhandling om dette forslag med de i voldgiftssaken oppnevnte advokater til tross for at SKK's advokat i sitt innlegg hadde anbefalt en lignende løsning.

Som man kunne vente vakte det en viss oppsikt, at jeg etter 31 års virksomhet som direktør i PEA ble kastet ut av styret for å gi plass til en ordfører. Av denne grunn forlangte Handelsministeren av meg en fremstilling av forholdet mellom SKK og PEA. Jeg sendte ham min utredning, hvor jeg opplyste om hvad som var forefalt, og siden har jeg ikke hatt noen befatning med den sak.

Senere erfarte jeg at Innenriksministeriet hadde innkallt ledelsen i SKK, som besto av de tre ordførere, og herr Strand til en konferanse og i denne hadde forlangt, at man ved valgene i generalforsamlingen i 1945 skulle velge et nytt styre svarende til Meteors forslag. Sannsynligvis har herr Strand ment å fortelle dette ved det brev til Meteor, som av herr Bloch er referert i hans brev til meg av 3. april 1945. Herr Ellefsen ble foreslått til varamann for meg men unnslo seg to dager før generalforsamlingen og det ble derfor ikke valgt noen varamann for meg.

Så kom den tyske kapitulasjon her i Norge den 7. mai 1945. Den 11. mai ble jeg som medlem av det nasjonalsosialistiske parti - NS - arrestert og SKK's advokat i voldgiftssaken foranlediget beslagleggelse ved politiet av mitt kontor i Karl Johansgate 16 og den 13. mai undersøkelse av min privatbolig. Beggeundersøkelser ble utført i hans nærver. I de følgende dager foretok d'herrer Ellefsen og Präis ransaking av mitt kontor i nærver av politi. De tok hele mitt arkiv over 32 år, som omfattet all min korrespondanse med Meteor og mine utenlandske forbindelser, ennvidere fotografier, tekniske rapporter og alt som hadde teknisk eller kommersiell interesse. Alt ble pakket i 5 store kasser og sendt til Porsgrunn.

Det bemerkes at PEA allerede var i besittelse av avskrifter av alle de saker, som var utført for PEA, så der var overhodet ingen foranledning for PEA til å fjerne mitt arkiv. Herr Ellefsen satte seg også i besiddelse av mitt kontor og installerte sin kontordame der. Min bobestyrer ga herr Ellefsen fullmakt til å stemme med min aksjepost i den innkalte generalforsamling, etter at han hadde fortalt ham, at han hadde fått fullmakt for Meteoraksjene. På denne generalforsamling ble min avskjedigelse fra 11/5. 1945 stadfestet, og herr Ellefsen ansatt som den nye adm. direktør. Det nye styre består av d'herrer:

Wright som formann,
Strand

Ellefsen
Bloch med Präis som varamann.

PEA har avbrutt min pensjonsforsikring pr. II/5.1945. Likesaa har PEA anmeldt krav i mitt bo for kr. 380.000.-fordi jeg ikke "tilstrekkelig har ivaretatt PEA,s interesser". Dette krav sikter til den siste skibning av Kisejörn til Tyskland, som den 25. april av Reichskommissar ble betalt med en sjekk paa Norges Bank. Sjekken er mottatt av Norges Bank den 25. april men overførslen av beløpet til vaar bankforbindelse - Kreditkassen - ble sabotert, saaledes at beløpet tross flere purringer fra min side ikke var inngaatt ved Kapitulasjonen den 7. mai. Skibet med lasten er vistnok senere kommet tilbake til Porsgrunn men PEA fastholder alligevel sin fordring med den begunnelse, at lasten har fatt en betydelig verdiforringelse.

Herr Ellefsen har imidlertid meddelt min bobestyrer at han hadde anbefalt skibning av ett større parti, fordi prisen var meget god. Han hadde nemlig levert en daarligere vare enn omforenet.

Herr Strand har sendt politiet flere anmeldelser paa meg. De gjelder striden om PEA's ledelse og har ingen forbindelse med de politiske forhold. Disse anmeldelser fra Strands side har ikke foranlediget politiet til noen siktelse, men saa lenge politiet har disse anmeldelser til etterforskning kan jeg ikke bli løslatt og mitt fengselopphold varte til 24 november, 5-1/2 maaned.

Av foranstaaende fremgaar klart, at d'herrer Strand, Ellefsen og Pröis har benyttet de politiske forhold, som oppsto den 7. mai til fullstendig aa utplyndre meg for sin egen personlige fordel. Herr Ellefsen har meldt seg hos min bobestyrer som kjøper av mine PEA-aksjer.

Det er trist at mine nærmeste medarbeidere gjennom en menneskealder, som inntil kapitulasjonen var enig i paa ett saklig grunnlag aa avvise aksjemajoritetens overgrep i ledelsen, at disse mine medarbeidere nu overfaller meg paa politisk grunnlag for aa beröve meg min stilling gjennom 32 aar, mine fremtidige erhvervs-muligheter saa vel som min formue.

Som avslutning vil jeg meddele innholdet av den Adresse, som jeg mottok fra funksjonärene i PEA den 15 nov. 1942:

"Vi lykkönsker Dem med 25 aarsdagen som Adm. Direktör for selskapet og takker Dem for den hensynsfullhet og velvilje De alltid har vist oss og som har gjort at vaart samarbeide alltid har värt det beste."

Denne adresse er unnertegnet av samtlige funksjonärer i PEA med d'herrer Ellefsen og Pröis i spissen.

Ved samme anledning fikk jeg fra styret i PEA en gave med fölgende lykkönskning:

"Gjennem 25 år har De nu paa en fremragende dygtig maate ledet vaart selskap som dets adm. direktör.

Vi sender Dem vaar hjerteligste takk for det iherdige, utrettelige og maalbeviste arbeide De i alle disse aar har utfört for vaart selskaps trivsel og fremgang.

Resultatet av dette arbeide bör De med rette være stolt av.

Vi lykkönsker Dem med dagen.

Ärbödigst

....."

Med höiaktelse
sign. Alex. Christiansen.

Am 24ten März fand eine Sitzung im Aufsichtsrat der PEA statt um über die Vorlagen für die Generalversammlung am 12ten April zu beraten, nämlich: Jahresabschluss für 1943, mit Vorschlag für die Verteilung des Überschusses, Jahresbericht u.s.w. Es war alles mit Ausnahme von einem gekürzten Jahresbericht wie es vorher immer war. Es genügt aber Herr Strand nicht. Er verlangte alle Unterlagen zu prüfen und konnte nicht eine Verteilung des Ueberschusses gutheissen, die seinen Vorschlag auf eine erhöhte Kraftmiete an SKK nicht entspricht. Über sein Vorschlag wird unten näheren berichtet. Es wird begründet mit der Steuerfreiheit der Einnahmen von SKK, die die Einzahlungen an SKK seitens PEA ein gewisser ausgleich im Steuer bietet, der für PEA ein Erstarniss werden kann. Die Sitzung wurde vertagt auf 29ten März die letzte Termin für die Einberufung der Generalversammlung zum 12ten April. Dieser Termin war festgelegt in meiner Depesche von 18/3 an Sie. Herr Strand nahm unsere Unterlagen für den Jahresabschluss mit nach Oslo für Überprüfung.

Bei der nächsten Sitzung am 29ten, berichtet Herr Strand, dass er bei einem Sachverständigen Berater in Oslo gewesen ist, Er verlangte Auskünfte über die einzelnen Posten im Jahresbilans, die er auch bekam. Sein Anspruch auf die mit 0.3 öre/kWh erhöhte Kraftmiete für SKK wurde er nicht für das Jahr 1943 aufrechterhalten, aber er hat verlangt, dass sein Vorschlag sofort behandelt wird damit die Einzahlungen an SKK das Jahr 1944 durchgeführt werden können. Ich erwiderte dass PEA bei den Steuerbehörden in Porsgrunn durch Herrn Präis sich erkündigt hat über die Legalität einer solchen Einzahlung - ob die Einzahlungen auch als steuerfrei anerkannt werden. Für das Jahr 1943 wurde die Steuerfreiheit auf jedem Falle nicht anerkannt, und übrigens muss diese Frage von den Staatsbehörden entschieden werden. (

weiter machte ich darauf aufmerksam, dass PEA immer beim Eingehen von Verpflichtungen gegenüber einem seiner Hauptaktionären, es wäre Meteor oder SKK, immer das Einverständnis der abwesenden Partei eingeholt hat in diesem Falle Meteor -. Dazu bemerkt Herr Strand, dass es gar nicht nötig wäre die Beistimmung von Meteor einzuholen und er wird durch den Leiter von SKK der auch Gemeindevorsteher von Porsgrunn ist dafür sorgen dass die Steuerfreiheit in Ordnung gebracht wird.

Sein Vorschlag lautet wörtlich:

"In Zulage der Kraftmiete nach den bestehenden Verträgen und
"Uebereinkommen bezahlt PEA an SKK 0.3 öre pr. kWh für die
"gesamte Kraftlieferung in dem Jahre 1943. Dafür gibt SKK
"das Zuesage eines Rabattes auf die Kraftpreisen, die in den
"laufenden Vertrag für die Jahren 1942-54 gelten, für ein oder
"mehrere künftigen Jahren, wenn der Betrieb sich für PEA als
"ökonomisch schwierig erweisen sollte. Dabei wird es PEA die
"entscheidet ob der betrieb derart ökonomisch schwierig ist,
"dass die Herabsetzung stattfinden soll. PEA soll herabsetzungen verlangen können bis einen gesamten Betrag entsprechend
"den Betrag der hervorgeht durch obenerwähnten Zulagepreis von
"0.3 öre pr. kWh.
"Ich gestate mir hierdurch aufs neue diesen Vorschlag zu machen,
"indem doch der Satz von 0.3 öre pr. kWh Gegenstand für Regulierung in Uebereinstimmung mit dem, was die Betriebsresultaten der
"PEA passen durfte. Derselbe Regel für abrechnung mit dem selben
"oder einem anderen Satz konnte dann auch für 1944 geltend gemacht werden."

Der Vorschlag muss aus mehreren Gründen gelehnt werden. PEA's Forderung auf die Zurückzahlten der eingezahlten Beträge ist festgelegt auf künftigen Jahren, wenn der Betrieb sich für PEA als ökonomisch schwierig erweisen sollte, aber die Ent-

scheidung ist PEA vorbehalten. So wird geschrieben nachdem SKK sich der Majorität im Aufsichtsrat der für PEA entscheidet, durch Vertragsbruch gesichert hat. Eine Falle. Nach den Vorschlag beträgt die geforderte Einzahlung kr. 266 217.90 für 1943 und kann für 1944 auf kr. 350.000.- nach demselben Satz veranschlagt werden. Ueber unseren jetzigen Kraftvertrag schrieb Ich an SKK schon am 31ten Dez. 1942:

"Die Kraftpreise. Im Laufe der letzten zwei Jahren haben Sie eine Reihe Änderungen in der Berechnung der Kraftpreise im Verhältniss zum früheren Praxis in den Jahren 1920 - 1940 eingeführt. Diese Änderungen, die eine bedeutende Erhöhung von dem kWh Preis bedeuten, sind:

1. Die von SKK von anderen Krafterzeuger eingekaufter Kraftmengen werden uns belastet (ohne Ausnahme) nach Einkaufspreis gegen (ohne Ausnahme) 0.5 öre pr. kWh in den Jahren 1920 - 1940.
2. Die eingekauften Kraftmengen werden mit Übertragungsverluste belastet die teilweise sehr hoch sind, wie beispielweise 23 % für Kraft von Norsk Hydro im November dieses Jahres.
3. Dieselben Kraftmengen werden weiter belastet mit Übertragungskosten auf SKK s eigenen Leitungen, beispielsweise 0.2 öre/kWh für obenerwähnte Kraft von Norsk Hydro.

In betracht das totale Versagen der Kraftlieferung in 1939-40 über 3 Monate mit voller Betriebseinstellung, in 1940/41 über 5 Monate mit voller Betriebseinstellung, und in 1941/42 über 7 Monate mit 1/3 Betrieb durch rekvirerte Kraft, wird unsere Kraftmiete durch diese Änderungen im Kraftpreis 50 - 100 % höher als die entsprechende Kraft bei den anderen norwegischen Smeltzwerken.

Wir können die erwähnten Kraftpreise nicht gutheissen und zahlen Ihre Kraftrechnungen für November dieses Jahres unter Protest ein."

Dieser Protest haben wir später wiederholt. Sie werden daraus sehen wie die Einstellung des Herrn Strand PEA gegenüber ist. Es kann hinzugefügt werden, dass SKK auch in letzten 2 Jahren, die als wasserreich bezeichnet werden. PEA keine kWh Spitzenstrom in dem Winterhalbjahre geliefert hat. Er hat sich von Anfang an über die schlechten Kraftpreise seitens PEA beklagt und unsere Existenz in SKK s Stromgebiet bestritten. PEA sollte an die Westküste verwiesen werden.

In der Sitzung am 29ten März sind meine Vorschläge für die Generalversammlung doch genehmigt nur mit der Änderung, dass eine Tantieme von kr. 10.000.- an dem Aufsichtsrat vorgesehen wurde.

Die Generalversammlung war zum 12ten April bekannt gemacht, aber fand erst am 13ten April statt. Nach der Eröffnung der Sitzung hat Herr Strand das Wort verlangt um die Erklärung abzugeben, dass sein Vorstand fordert dass er zum Präsident in PEA jetzt gewählt wird, und dass es eine Bedingung für die Wiederwahl dess Herrn Christiansen ist, dass er sich verpflichtet auf Herrn Strand zum Präsident zu stimmen. Herr Halvorsen scheidet aus und wird durch sein Nachfolger als Leiter in SKK Herrn Byström ersetzt. Ich erwiderte, dass Ich wäre bereit das Abkommen bei dem letzten Wahl vor 2 Jahren, wenn meine Stimme für Herrn Halvorsen zum Präsident verlangt und gegeben wurde unter die Voraussetzung dass das Recht des Anspruches SKK s durch schiedesgericht geprüft wurde. Das Schiedespruch ist noch nicht abgegeben und Ich werde den Leiter von SKK, der Nachfolger von Herrn Halvorsen meine Stimme zu Präsident in PEA geben, aber gegenüber Herrn Strand, der Direktor von SKK, habe Ich nein gesagt.

Darauf haben die beiden Vertreter von SKK, Byström und Strand, sich auf einer halben Stunde zurückgezogen und

das Ergebnis war, dass die unter punkt 2 und 3 stehenden Namen vorgeschlagen und gewählt wurden. Sie sehen Herr Kjölseth als Stellvertreter für den Leiter von SKK.

Nach den Wahlen sind die folgenden Herren Mitglieder unseres Aufsichtsrates:

1. Direktor Olav Strand, Im SKK.
stellvertreter herr K. Romsaas, im SKK im Vorstand
2. Herrn J. Byström, Leiter von SKK,
Stellvertreter H.E.Kjölseth, Ratschläger von SKK.
3. Herrn Ole Hauen, im Vorstand SKK.
stellvertreter Arne Moen, Gjerpen SKK.
4. Herrn Dr. L. Friderich, Meteor,
Stellvertreter ing. T. Ellefsen, Meteor.

In meiner nächsten Brief werde Ich über mehrere Fälle berichten, wo SKK durch Herrn Strand eine unerhörte Machtergreifung gegenüber PEA erwiesen hat. Er ist von seinen Kollegen als sehr geschickt, aber ein gefährlicher Gegner besprochen.

Mein Rat wird: Seihen Sie ausserst vorsichtig in Ihren Verhandlungen mit Herrn Strand. Er wird eine Falle für Sie legen wie er es gegenüber Norsk Hydro mit Erfolg gemacht hat und wiederholt auch mir gegenüber ohne Erfolg versucht hat. Ich schätze Ihre Bereitwilligkeit Opfer zu machen um die Streitfrage im Aufsichtsrat zu beenden, aber es wird kein Eindruck auf SKK machen. Wir müssen auf unserē volle Rechte stehen.

Mit herzlichen grüsse

Ihr ergebener

Alex. Christiansen (sign)

Oversettelse av Bil. 36.

Avskrift.

Aker 13. mai 1944.

Fortrolig.

Herr direktör L. Friderich, dr. sc.
Lausanne.

2 Rue de Midi.

Den 24. mars ble der holdt et møte i PEA's styre til behandling av det som skal forelegges for generalforsamlingen den 12. april, nemlig: årsregnskap for 1943 med forslag til anvendelse av overskuddet, årsberetning o.s.v. Det var altsammen som alltid tidligere, med unntagelse av at årsberetningen var forkortet. Det tilfredsstillende imidlertid ikke herr Strand. Han forlangte a prøve alle bilag som lå til grunn og kunne ikke godkjenne en fordeling av overskuddet som ikke bygger på hans forslag om en forhøyelt kraftleie til SKK. Dette hans forslag kommer jeg tilbake til i det følgende. Det er begrunnet med at SKK's inntekter er skattefri, således at innbetalingene til SKK fra PEA medfører en viss skatteutjevning som kan bli en besparelse for PEA. Mötet ble utsatt til 29. mars som er siste termin for innkallelse av generalforsamling til 12. april. Denne termin ble fastlagt i mitt telegram til Dem av 18. mars. Herr Strand tok våre underbilag for årsregnskapet med til Oslo for prøvning.

I det påfølgende møte den 29. mars, meddelte hr. Strand at han har konferert med en sakkyndig rådgiver i Oslo. Han forlangte opplysning om de enkelte poster i årsbalansen, hvilket han fikk. Hans krav om forhøyelse av kraftleien til SKK med 0.3.öre kwh vilde han ikke opprettholde for året 1943, men han har forlangt at forslaget straks blir behandlet, så at

Stiftelsen norsk okkupasjonshistorie, 2014

innbetalingene til SKK kan gjennomføres for 1944. Jeg svarte at PEA gjennom hr. Prøis har forhørt seg om legaliteten av en slik innbetaling - om innbetalingene også blir anerkjent som skattefrie. For året 1943 vilde en slik innbetaling i hvert fall ikke bli anerkjent, og forøvrig må dette spørsmålet avgjøres av de offentlige myndigheter. Ennvidere gjorde jeg oppmerksom på at PEA ved inngåelse av forpliktelser like overfor en av sine hovedaksjonærer, det være seg Meteor eller SKK, alltid har innhentet den fraværende parts samtykke, idette tilfelle Meteors. Dertil bemerker hr. Strand, at det slett ikke var nødvendig å innhente Meteors samtykke, og han vil gjennom ledelsen for SKK som også er ordfører i Porsgrunn, sørge for at skattefrihet blir tilsikret.

Hans forslag lyder således:

"I tillegg til kraftleien etter de bestående kontrakter og overenskomster betaler PEA til SKK 0.3. øre pr. kwh for den samlede kraftleveranse i året 1943. Til gjengjeld gir SKK tilsagn om en rabatt på de kraftpriser som gjelder for årene 1942 - 54 ifølge den løpende kontroll for ett etter flere av de framtidige år hvis PEA's drift skulde vise seg økonomisk ugunstig. Det er PEA som avgjør om driften har vist seg så økonomisk ugunstig at en nedsettelse skal finne sted. PEA kan forlange nedsettelse til et samlet beløp som svarer til det beløp som fremkommer ved den ovennevnte tilleggspris av 0.3. øre pr. kwh.

Jeg tillater meg herved påny å fremsette dette forslag, idet dog satsen 0.3. øre pr. kwh kan være gjenstand for regulering i overensstemmelse med hva turde passe for PEA's driftsresultater. Den samme regel for avregning med den samme eller en annen sats kunde da også gjøres gjeldende for 1944."

Forslaget må av flere grunner avvises, PEA's krav på tilbakebetaling av de innbetalte beløp er gjort avhengig av om driften for PEA i de kommende år skulde vise seg økonomisk vanskelig, men avgjørelsen er forbeholdt PEA. Så skrives der etterat SKK har sikret seg majoriteten i PEA's styre - ved et kontraktsbrudd. En felle. Etter forslaget forlöp den innbetaling som kreves, seg til kr. 266 217.90 for 1943 og kan for 1944 anslåes til kr. 350.000 beregnet etter den samme sats. Om vår nåværende kraftkontrakt skrev jeg alt den 31. desbr. til SKK:

"Kraftprisene: I løpet av de siste 2 år har De innført en rekke endringer i beregningen av kraftprisen i forhold til den tidligere praksis i årene 1920-40. Disse endringer som betyr en betydelig forhøyelse av kwh - prisen er:

- 1) De av SKK fra andre kraftprodusenter innkjöpte kraftmengder blir (uten unntagelse) belastet oss etter innkjöpspris - mot (uten unntagelse) 0.5 øre pr. kwh i årene 1920-1940.

- 2) De innkjöpte kraftmengder blir ennvidere belastet med overføringstap som delvis er meget höyt, som f. eks. 23 % for kraft fra Norsk Hydro i november i år.

- 3) De samme kraftmengder blir videre belastet med overføringsomkostninger på SKK's egne ledninger, f. eks. 0.2 øre kwh for ovennevnte kraft fra Norsk Hydro.

I betraktning av at kraftleveringen i 1939/41 helt uteble i 3 måneder med full driftsstans, i 1940/41 i 5 måneder med full driftsstans og i 1941/42 i 7 måneder med 1/3 drift ved hjelp av rekvirert kraft, blir vår kraftleie ved disse endringer 50 - 100 % dyrere enn den tilsvarende kraft ved de andre norske smelteverker. Vi kan ikke anerkjenne de nevnte kraftpriser og innbetaler Deres kraftregninger for november i år under protest."

Denne protest er siden alltid blitt gjentatt. Orledes hr. Strands innstilling er like overfor PEA. Det kan tilføyes at SKK heller ikke i de siste 2 år som betegnes som vannrike, har levert PEA en eneste kwh spillkraft i vinterhalvåret. Han har fra begynnelsen av beklaget seg over de lave kraftpriser, PEA betaler og bestridt vår eksistensberettigelse i SKK s Kraftområde. PEA burde (etter hans mening) henvises til vetskysten.

I møtet 29. mars ble mine forslag til generalforsamling dog vedtatt, bare med den forandring at der ble foreslått en tantieme til styret på kr. 10.000.--.

Generalforsamlingen var tillyst til 12. april, men ble først holdt 13. april. Etter åpningen forlangte Strand ordet for å avgi den erklæring at hans styre forlanger at han nå blir valgt som styreformann i PEA., og at det er en betingelse for gjenvalg av hr. Christiansen at han forplikter seg til å stemme på hr. Strand som styreformann. Hr. Halvorsen går ut og blir erstattet med sin etterfølger som leder i SKK hr. Byström.

Jeg svarte at jeg vilde være villig til å stå ved avtalen fra det siste valg for 2 år siden, hvor min stemme for hr. Halvorsen som styreformann ble krevet og gitt under forutsetning av at berettigelsen av SKK s krav blev prøvet ved voldgiftsrett. Voldgifts kjennelsen er ennå ikke avgitt og jeg vil gi ledelsen av SKK, hr. Halvorsens etterfølger, min stemme som styreformann i PEA, men med hensyn til hr. Strand, SKK's direktør har jeg sagt nei.

Deretter trakk begge representanter for SKK, Byström og Strand seg tilbake en halvtimes tid og resultatet var at de under pkt. 2 og 3 nevnte herrer ble foreslått og valgt. De vil se at hr. Kjölseth er varamann for lederen av SKK.

Efter valgene er de følgende herrer medlemmer av vart styre:

1. Direktør Olav Strand,
varamann hr. K. Romsaas, i SKK s styre.
2. hr. J. Byström, leder av SKK.
varamann H.E.Kjölseth, SKK s rådgiver.
3. Hr. Ole Hauen, i SKK s styre,
varamann Arne Noen, Gjerpen, SKK.
4. Dr. L. Friderich, Meteor,
varamann Ing. T. Ellefsen, Meteor.

I mitt neste brev vil jeg meddele flere tilfelle, hvor SKK ved hr. Strand har utvist en uhørt makt-tilegnelse overfor PEA. Han blir av sine kolleger betegnet som meget dyktig, men en farlig motstander.

Mitt råd er: Vær ytterst forsiktig i Deres forhandlinger med hr. Strand. Han kan komme til å legge en felle for Dem, således som han med hell har gjort sine overfor Norsk Hydro og gjentatte ganger har forsøkt like overfor meg men dog uten resultat. Jeg verdsetter Deres beredvillighet til å gjøre ofre for å få en endskap på stridsspørsmålet m. h.t. styrets sammensetning, men dette vil ikke gjøre inntrykk på SKK. Vi må holde fast ved våre felles rettigheter.

Med hjertelig hilsen

Deres hengivne

Alex. Christiansen.

2 rue du Midi.

Betr. Verkauf Ihrer Aktien an Norsk Hydro.

Am 3. März 1941 wenn ich mit generaldirektör Aubert von Norsk Hydro über eine eventuelle Teilnahme an PEA sprach würde die Forderung auf einen Majoritätskauf von Aktien gestellt, siehe meinem Brief vom 19/5 41. Diese Forderung konnte nur mit hilfe der SKK Aktien erfüllt werden. Herr Aubert erklärte dass er wollte meinem Vorschlag näher-treten, sobald er ein Angebot auf den SKK Aktien bekommen hätte. Mit SKK wollte er diesbezüglich Verhandlungen aufnehmen. Er sagte, dass er auf keinem Fall sich an PEA beteiligen würde solange Herm Kjölseth und SKK über die Aktiemajorität verfügte. Mit den hat er zu schlechte Erfahrungen gemacht.

Erst am 15. Juli 1941 bekam ich wieder Verbindungen mit Norsk Hydro, als ich von dem Generaldirektor Eriksen telephonisch angerufen würde - Herr Aubert war inzwischen zurückgetreten. Unter Hinweis auf meine Unterhaltung am 3. März mit Herrn Aubert hat er mir aufgefordert Ihnen um eine Preisanstellung für Ihre Aktien in PEA zu drahten. Gleichzeitig hat er mitgeteilt dass er ein Angebot auf die SKK Aktien bekommen hätte, wie ich Ihnen in meinem Brief von 15.7. geschrieben habe.

Am 3. April 1941 fand die Generalversammlung in PEA statt, wo Herr Ellefsen als Ihr Stellvertreter gewählt wurde. In der nachfolgenden Sitzung des Aufsichtsrates hat Herr Strand verlangt zum President nach Herrn Kjölseth gewählt zu werden. Da die feindliche Einstellung des Herrn Strand PEA gegenüber schon bekannt war wurde unter Hinweis auf dem Vertrag von 1920 zwischen Meteor und SKK verlangt, dass ich als neutral den Vorsitz übernehme. Wir waren 2 zu 2. In den darauf folgenden Verhandlung hat Herr Strand ein Promemoria vorgelegt in dem es heisst:

"Die Begründung der Kraftgesellschaft für den Einkauf von dem Aktienmajorität in PEA war den Absatz ihrer freien Kraftmengen zu sichern, wie es in den errichteten Kraftverträgen ausgedrückt ist.

Dies ist auch deutlich zum Ausdruck gekommen in der Einstellung für den Einkauf und war in allen Jahren ein Hauptpunkt der Politik der Kraftgesellschaft. Mit Verantwortung gegenüber Ihren Bezirken kann die Leitung der Kraftgesellschaft auch nicht Ordnungen, die den Wert dieser Voraussetzung umstürzen oder schmälern konnte beitreten.

Indessen ist man aufmerksam auf dem Wunsch des Betriebes auf Grund seines Grossen Wachstumes sich seine grössere Menge durchaus prima Kraft als in früheren Kraftmieteverträgen vorausgesetzt, zu sichern. Die Kraftgesellschaft wird alle Mittel versuchen um den Wünschen der PEA in dieser Hinsicht zu erfüllen, und muss nur den Vorbehalt nehmen dass es seitens der Kraftgesellschaft auf einem geschäftsmässigen Basis geschieht.

Eine Hauptbedingung für die Stichhaltigkeit dieser Voraussetzungen ist, dass keine Arbeit aufgenommen wird um die jetzigen Eigentumverhältnisse des Betriebes zu ändern wenn es nicht im Einverständnis mit SKK geschieht.

Voraussetzt dass dir. Christiansen seine Zusage gibt dass er die voranstehende Voraussetzungen erkannt ist die Kraftgesellschaft bereit bei den vorstehenden Wählen auf dem Vorsitz in die Direktion für ihre Vertreter zu verzichten.

Das obenstehende wird beigetreten.

(sign) N. Halvorsen
Ole Hauen

O. Strand
Gulbr. Romsaas

Alex. Christiansen
Tønnes Ellefsen.

Ueber den schwebenden Inhalt dieser Promemoria war es nicht möglich nähere Auskünfte zu bekommen aber nachdem es festgestellt war, dass "die Aenderung der Eigentumverhältnisse" keine Einschränkung für den Verkauf Ihrer Aktien bedeutete, wurde das zweifelhafte Dokument von allen Anwesenden unterschrieben.

Die spätere Auslegung die Herr Strand seine Promemoria gegeben hat verrät die für ihn eigentümlichslauere, durchtriebene Weise womit er hemmungslos jede Chance nutzt um sein Ziel zu erreichen. In seine Prozessschrift von 22 Juli 1943 schreibt er:

"Die Erklärung wurde von Direktor Christiansen akzeptiert.

Indessen sollte man sehr bald eine fast unglaubliche Ueberraschung erleben. In Mai 1941 besuchte ich damaligen Generaldirektor Aubert im Nörsk Hydrö um die Verhandlungen über die Vermittelung der erweiterte Kraftübertragung nach Heröya für Hydro aufzunehmen. Nachdem wir uns über diese Frage einige Minuten unterhalten hätten sagte Generaldirektor Aubert dass ihm vor einer Zeit Direktor Christiansen in PEA besucht hätte und ihm erzählte dass SKK die Aktiemajorität in PEA hätte und die Frage auf die Bahn brachte ob Hydro sich für die Uebernahme von PEA Aktien interessieren wollte. (Generaldirektor Aubert hat damals nicht erwähnt dass Direktor Christiansen auch einen direkten Vorschlag im Meteors's Namen für die Uebertragung der Meteor - Aktien mitgebracht hätte.)

..... Bei der Leitung der Kraftgesellschaft die ich sofort über den Vorfall berichtete, hat meine Mitteilung eine Aufmerksamkeit gemacht die fast eine Bestürzung gleich war.

..... Wir gingen einig dass dieser Vorfall darauf deutet, dass Direktor Christiansen ein Angebot von Meteor an Hydro wegen Aktienverkauf vermittelt hat, welches nicht weniger Bestürzung aufwachte als die Mitteilung um unsere eigenen Aktien. Aber auf Grund der von Direktor Christiansen abgegebenen Erklärung hat man sich geweigert dennoch zu glauben dass so der Fall wäre."

Mir gegenüber kan diese Beschuldigung für Wortbruch erst bei dem Prozessschrift im September 1943 zur Kenntniss. Herr Strand bestreitet auch die Ausnahme für den verkauf Ihrer Aktien indem er sagt: "... aussprach, dass man selbstverständlich keine Verantwortung für einen eventuellen Verkauf von Meteors's Aktien übernehmen konnte, da Meteor allein ihre Aktien disponierte.....Wäre es dagegen etwas gesagt über Verkauf von Meteor's Aktien an Hydro wurde es klar gewesen, dass es sich nicht um ein generelles Vorbehalt handelte aber um eine aktuelle Situation Aber wie gesagt eine solche Mitteilung wurde von Herrn Christiansen nicht abgegeben."

Ich habe seine Ausrede wörtlich wiedergegeben damit Sie seine Quertreiberei durchschauen können.

Während des letzten Halbjahres 1941 har Norsk Hydro sich wiederholt um Angebot unseres freien Grundstückes an der Porsgrunn Seite bemüht aber es ist auf Wunsch der SKK abgelehnt worden. In September wurde Bauerlaubniss auf diesem Grundstück während den Verhandlungen um Kauf von SKK - Aktien gegeben, und die Bauarbeiten angefangen. Erst nachdem die Verhandlungen mit SKK kurz vor Weihnachten 1941 gescheitert waren sind die Grundstücke in Verbindung mit einer eventuellen Zusammenarbeit angeboten.

Man kann die Frage aufstellen: Welche Absicht hat Herr Strand mit seiner Quertreibereien und gefälschten Mitteilungen an seiner Leitung? Nach meiner Meinung hat er am Anfang den Verkauf von Meteor - Aktien wiederstrebt um eine Teilnahme von Norsk Hydro an die Kraftversorgung für PEA zu vermeiden.

Die Kraft die PEA jetzt bezieht ist ausschliesslich Hydrokraft, da SKK keine eigene überschüssige Kraft während 9 Monate im Jahr hat. Er hat die Praktik eingeführt kein eigene Ueberschusskraft an PEA zu liefern nur eingekaufte Kraft die er "auf einem geschäftmässigen Basis" verkauft das heisst: Die Kraft wird belastet mit Einkaufskosten, die Spitzen verluste bei der Uebertragung und 0.2 öre pr. kWh für die Uebertragung auf dem SKK Netz. Die Kraft an PEA wird dadurch etwa 50 % höher als die von Hydro eingekaufte feste Kraft.

Später wenn die Verhandlungen um Verkauf von SKK - Aktien aufgenommen wurde hat er seine Leute überredet PEA mit seinem jetzigen Kraftvertrag zu einem hohen Preis an Norsk Hydro zu verkaufen. Deswegen wollte er nicht auf den Verkauf der freien Grundstücke eingehen. Die Forderungen für SKK - Aktien waren aber so unerhört hoch bemessen, dass der Verkauf dadurch gescheitert wurde. Sie waren:

- 1) Die Baukosten einer Fernleitung im Wert etwa 2.500.000.- Norw. Kronen und
- 2) ein 50 jähriges Vertrages für Spitzenstrom bis 30.000 kW im Jahre zu 0.5. öre pro KWH, die zu Fristen von 2 bis 4 Tagen zu empfangen und abgegeben waren. Die Voraussetzung wäre der Ausbau von Hjartdöla.

Die Leitung von SKK hat ein Angebot in diesem Sinne gemacht und Herr Strand hat vor der Entscheidung behauptet, dass alles in Ordnung war und sich mehrere Leute über das glänzende Geschäft gerühmt.

Leider bin ich auch zu der sitzung bei Norsk Hydro wo die Entscheidung fell einberufen ohne zu wissen warum es sich handelt. Es ist meine Sünde gewesen das ich nachdem das Angebot von SKK - Aktien endgültig abgelehnt war die Aufforderung nachgekommen bin, eine Lösung zu finden wobei PEA als Gesellschaft weiter bestehen konnte.

Ich hoffe, dass der Streit mit SKK bald eine Lösung findet, die unsere gemeinsamen Interessen dienen. Die Behörden werden dafür sorgen, dass die Quertreibereien von SKK aufhören, Es wird am besten wenn Sie vorläufig nichts vornehmen.

Mit herzlichen Grüssen

Ihr

Alex. Christiansen (sign)

Översettelse av Bil.37.

Alex. Christiansen

Oslo, 31.mai 1944.

Direktör L. Friderich, dr. sc.

Lausanne/Schweiz.

2 rue du Midi.

Vedr. Salg av Deres aksjer til Norsk Hydro.

Den 3. Mars 1941 da jeg talte med generaldirektör Aubert om en eventuel deltagelse i PEA ble der stillet krav om kjøp av en aksjemajoritet; se mitt brev av 19/5.41. Dette krav kunne kun oppfylles med tilsetning av SKK-aksjer. Her Aubert erklærte, at han ville komme tilbake til mitt forslag, saa snart han hadde faat ett tilbud paa SKK-aksjene. Herom ville han oppta forhandlinger med SKK. Han uttalte, at han unner ingen omständighet ville delta i PEA saa lenge herr Kjölseth og SKK disponerte over aksjemajoriteten. Med dem hadde han gjort for daarlige erfaringer.

Först den 1 5. Juli 1941 kom jeg igjen i forbindelse

Norsk Hydro, da jeg ble oppringt i telefonen av generaldirektør Eriksen - herr Aubert var i mellomtiden traatt tilbake. Unner henvisning til min samtale med herr Aubert den 3. Mars oppfordret han meg til aa telegrafere til Dem om en prisnotering for Deres aksjer i PEA. Samtidig meddelte han meg - som jeg skrev til Dem i mitt brev av 15.7.- at han hadde faatt ett tilbud paa SKK-aksjene.

Den 3. April 1941 avholdtes generalforsamling i PEA, der Ellefsen ble valgt til Deres varamann. I det etterfølgende styremöte forlangte herr Strand aa bli valgt til formann etterherr Kjölseth. Da herr Strand's fiendtlige innstilling til PEA allerede var kjendt, forlangtes unner henvisning til overenskomsten av 1920 mellem Meteor og SKK at jeg som nötral skulle overta stillingen som formann. Vi var 2 mot 2. Unner de derpaa fölgende forhandlinger fremla herr Strand ett Promemoria, som lyder:

"Porsgrunn 4/4.1941.

" Kraftselskapets begrunnelse for aa gaa til innkjöp av " aksjemajoriteten i PEA var aa sikre seg avsetning for sine ledige " kraftmengder, som det er uttrykt i de opprettede kraftleiekontrakt- " er. Dette er kommet klart til uttrykk i innstillingen om kjøpet " Og har värt et hovedpunkt i kraftselskapets politikk gjennom " alle aar. Med ansvar overfor sine distrikter kan kraftselskapets " styre heller ikke nu gaa med paa ordninger som kunne kullkaste " eller forringe verdien av disse forutsetninger.

" Man er imidlertid opmerksom paa at fabrikken paa " grunn av den store vekst den har unnergaatt önsker aa sikre sig " et större kvantum absolutt prima kraft enn tidligere kraftleie- " kontrakter forutsetter. Kraftselskapet vil med alle midler söke " aa tilgodese bedriftens önske i saa maate, og man kun ta det " forbehold, at dette fra kraftselskapets side maa skje paa for- " retningsmessig basis.

" En hovedbetingelse for at disse forutsetninger skal " holde stikk er at der ikke optas noe som helst arbeide for aa " endre de nuværende eiendomsforhold ved bedriften, med mindre " dette skjer i forstaaelse med SKK.

" Under forutsetning av at der fra direktör Christian- " sens side gis tilsagn om at han anerkjenner foranstaaende for- " utsetninger er kraftselskapet villig til ved forestaaende valg " aa gi avkald paa formannsstillingen i styret for sine represen- " tanter.

" Ovenstaaende tiltredes.
" (sign.) H. Halvorsen. O. Strand. Alex. Christiansen.
" " Ole Hauen. Gulbr. Romsaas. Tönnnes Ellefsen.

Det var ikke mulig aa faa nærmere forklaring av innholdet i dette i svävende uttrykk holdte Promemoria men etter at det ble fastslatt, at "forandringer i eiendomsforhold" ikke betöd noen innskrenkning for salg av Deres aksjer ble dette tvilsomme dokument unnerskrevet av samtlige tilstedeværende. Den utlegging, som herr Strand siden har gitt sitt Promemoria röber den for ham eiendommelig slue, gjennemdrevne maate hvormed han uten bremsning utnytter enhver sjangse for aa naa sitt maal. I sitt processkrift av 22 juli 1943 skriver han:

"Erklæringen ble akseptert av Direktör Christiansen x)
"overraskelse. I mai 1941 oppsökte jeg daværende generaldirektör "Aubert i Norsk Hydro for aa innlede forhandlinger om SKK's for- "midling av Hydro's utvidelse av kraftoverføring til Heröya.
"Etter noen minutters samtale om dette spørmaal uttalte general- "direktör Aubert at han for en tid siden hadde hatt henvendelse "fra Direktör Christiansen i PEA, som fortalte ham at SKK hadde "aksjemajoriteten i PEA og bragte paa bane spørmaalet om Hydro "kunne interessere sig for overtagelse av PEA-aksjer. (General- "x)"Imidlertid skulle man temmelig snart oppleve en nesten utrolig

Stiftelsen Norsk-SKK Repasjonshistorie, 2014
"Direktör Aubert nevnte dengang ikke at Direktör Christiansen
"ogsaa hadde medbragt et direkte forslag paa vegne av Meteor
om overtagelse av Meteor's aksjer.)

"..... Jeg redegjorde straks efter for saken i Kraftsel-
"skapets ledelse, hvor meddelelsen vakte en oppmerksomhet, som
"nærmest kan kalles bestyrtelse.

"..... Det var enighet om at dette syntes aa tyde paa at
"Direktör Christiansen hadde formidlet Meteor's tilbud til Hydro
"om aksjesalget og dette vakte ikke mindre bestyrtelse enn med-
"delelsen om vaare egne aksjer. Men paa grunn av den av Direktör
"Christiansen avgitte erklæring vegret man sig alligevel ved aa
"tro at saa var tilfellet."

Jeg fikk først ved prosessskriftet i September 1943
kjennskap til beskyllningen om løftebrudd. Herr Strand bestrider
ogsaa unntagelsen for salg av Deres aksjer, idet han sier:

".....uttalte at man selvfølgelig ikke kunne ta noe ansvar
"for et eventuelt salg av Meteor's aksjer, da Meteor jo kunne
"disponere sine aksjer som de selv ville, Var det deri-
"mot blitt nevnt noe om salg av Meteor's aksjer til Hydro ville
"det med en gang vært klart at det ikke dreiet sig om et generelt
"forbehold men om en aktuell situasjon Men som nevnt
"noen slik meddelelse fra herr Christiansen blev ikke gitt."

Jeg har gjengitt hans paaskudd ordrett forat De kan
gjennemskue hans tverdriveri.

I løpet av siste halvaar 1941 har Norsk Hydro gjentag-
ende anstrengt seg for aa oppnaa et tilbud paa vaare ledige arealer
til Porsgrunnsiden, men det er avsluttet etter ønske av SKK. Unner
forhandlingene om kjøp av SKK.aksjer ble der i September gitt
byggetilladelse paa dette areal og byggearbeidet paabegynt. Først
etter at forhandlingene med SKK kort før jul 1941 ble avbrutt er
arealene tilbudt i forbindelse med et eventuelt samarbeide.

Man kan stille spørsmålet: Hvilken hensikt har herr
Strand med sitt tverdriveri og de uriktige meddelelser til sitt
styre? Etter min oppfatning har han til aa begynne med motsatt
seg salget av Meteor-aksjene for aa unngaa at Norsk Hydro skulle
delta i kraftforsyningen, til PEA. Den kraft som PEA nu faar er ute-
lukkende Hydro-kraft, da SKK ikke har noe ledig kraft i 9 maaneder
av aaret. Han har innført den praksis ikke aa levere noen egen
ledig kraft til PEA men kun innkjøpt kraft, som han selger " paa
en forretningsmessig basis, det betyr, at kraften blir belastet
med innkjøp, strömtap ved overføring og 0.2 öre pr. kWt for over-
føring paa SKK's kraftnett. Kraften til PEA blir derved ca. 50%
dyrere enn den fra Hydro innkjøpte faste kraft.

Senere da forhandlingene om salg av SKK-aksjene ble
opptatt har han overtalt sine folk til aa selge PEA med sin nuværende
kraftkontrakt til Norsk Hydro etter en höi pris. Derfor ville han ik-
ke innlate seg paa salg av frie arealer. Betingelsene for SKK-aksjene
var imidlertid uhört stive, saa salget derigjennem strandet. De var:
1. Byggesummen for en fjernledning ca. 2.500.000.-norske kroner og
2. En 50-aarig kontrakt for uprioritert kraft inntil 30.000 KW aar-
lig til 0.5 öre pr. kWt, som skulle mottas og avgis med 2 til 4
dages frist. Forutsetningen var utbygging av Hjartdöla.

Ledelsen i SKK har gitt sitt tilbud denne form og herr
Strand har för det var vedtatt gaat ut fra at alt var i orden og har
overfor flere rost seg for denne glimrende forretning.

Desverre ble ogsaa jeg innkaldt til det möte i Norsk
Hydro, hvor avgjørelsen fallt, uten aa vite hvad det dreiet seg
om. Det er min synd, at jeg etter at tilbudet var avvist, etter-
kom oppfordringen om aa finne en lösning, som tillot PEA's fort-
satte bestaaen.

Jeg haaber at striden med SKK snart finner en lösning, som vaare felles interesser er tjent med. Myndighetene vil sørge for at tverdriveriet fra SKK opphører. Det vil være det beste om De foreløbig intet foretar.

Med hjertelig hilsen

Deres

Alex. Christiansen (sign.)

Bilag 38

Bankdirektor N. Rygg.
Norges Bank.

Oslo 7. juni 1950.

Herr direktör Alex Christiansen,
Ullernveien 22, Ullern.

Ifølge Deres anmodning under vår konferanse i går tillater jeg meg å sende en erklæring om Deres tjeneste i Norges Banks direksjon.

Ærbødigst

sign N. Rygg.

Vedlegg.

Direktör Alex. Christiansen ble av "minister-president" Quisling 11/2 1943 oppnevnt til varamann til direksjonen for Norges Bank. Opprinnelig var oppnevnt tidligere fullmektig i Norges Bank Inge Vetlesen, men direksjonen vegret seg for å ha ham i direksjonen og i hans sted ble Christiansen oppnevnt for tiden inntil 31/12 1944. Han oppnevntes på ny 22/12 1944 til lste varamann, og da Dehli Laurantzson ble konstituert som "landsbruksminister" rykket han opp som direktör 21/4 1945 til friggjøringen, uten at vi dog innkalte ham til tjeneste.

Såvidt erindrestjenestegjorde han bare i 1943, da han deltok i 37 möter.

Han kom aldri med noe forslag eller reiste noe spørsmål som kunne tydes som uttrykk for nazistiske synsmåter eller som voldte oss vanskeligheter av noen art. Hans opptreden var beskjednes og absolutt korrekt. Uten at der ble talt derom, hadde vi inntrykk av at han ikke følte seg vel som medlem av NS. Han inntok i direksjonen en helt saklig holdning, så der er intet som helst å utsette på hans tjeneste i direksjonen.

Jeg har konferert med mine kolleger i direksjonen fra denne tid og de slutter seg helt til denne gunstige bedømmelse av hans forhold i Norges Bank.

Oslo den 7. juni 1950.

sign. N. Rygg

Bil. 39.

Direktör Finn Dahl.
Norsk Arbeidsgiverforening.

Herr direktör Alex. Christiansen,
Oslo.

Ifølge Deres anmodning kan jeg meddele følgende: Under den 2. januar 1928 underskrev jeg en skrivelse fra Norsk Arbeidsgiverforening salydende:

"Idet vi tillater oss å ønske Dem et godt nyttår, benytter vi samtidig leiligheten til at rette en hjertelig takk til Dem for Deres store og oppofrende arbeide for Norsk Arbeidsgiverforening. Vi takker Dem som den alltid våkne vagtpost for norsk

arbeidsliv, og vi ber Dem motta forsikringen om, at blandt vore medlemmer er der samtidig glede over, at De med aldrig sviktende interesse har påtatt Dem de mange og vanskelige hverv vi har bedt Dem om i arets løp."

Denne uttalelse har den forløpne tid ikke bragt noen forandring. Den gjelder den hele tid jeg sto som formann for Norsk Arbeidsgiverforening, nemlig til utgangen av 1946.

Oslo den 13. juni 1950.

Finn Dahl (sign)

In fidem:

Ola Sveen (sign)
h.r.advokat.

Bil. 40.

Gjenpart.

E r k l æ r i n g .

Tidligere direktør for Porsgrunn Elektrometallurgiske Aktieselskap Alex. Christiansen, har bedt meg om en uttalelse.

Jeg har kjent direktør Christiansen overfladisk i mange år, men ble først nærmere kjent med ham da han etter kommunevalget høsten 1937 ble medlem av Aker herredsstyre og formannskap som representant for Ullern sogn. Han var medlem her i årene 1938 - 40.

Da jeg var ordfører i Aker i disse år, kom jeg ukentlig - ikke sjelden flere ganger i uken - sammen med direktør Christiansen og fikk etterhånden et meget godt kjennskap til ham.

Direktør Christiansen var sterkt interessert for det kommunale arbeide og ofret en betydelig del av sin arbeidskraft på de kommunale saker. De oppgaver han påtok seg utførte han med stor energi og den største samvittighetsfullhet. Jeg husker særlig hans forhandlinger med A/S Bærumsbanen om spørsmålet fylding eller bro over Mærradalen og hans forhandlinger med Lövenskiold-Vækerö som kommunens vedkontrakt i 1939/40.

Under alt dette arbeide viste direktør Christiansen som en helt igjennem pålitelig mann hvis ord man kunne stole på.

Oslo den 27. juni 1951.

Chr. L. Jensen (sign)

Bil.41.

Andersen Aars
Herr Direktør Alex C - sen.

"Syversfjellet" Vinderen ved
Oslo. 25 (24) november 1928

Da dette lands industri vil måtte gå over til å bli styret av folk - kall dem til nød direktører - der som Dem i alt sølet ubetinget har hollt og holler på en gentlemanlike og sportslig redelighet i spillet, og aldrig nedlater seg til å bruke knep, hilser jeg Dem på Deres 50 - årsdag, som en av de kommende menn.

Gratulerer med dagen.

Deres

Dr. L. Andersen Aars (sign)

Usine Electrometallurgique "Meteor", Geneve.

Lausanne 12 mai 1938.

Herr Alex. Christiansen,
Karl Johansgt. 16,
Oslo. Norge.

Personlig.

Kjäre Christiansen,

Styret i Meteor samles ikke særlig ofte, hvorfor enkelte avgjørelser kan trekke ut.

Vi hadde imidlertid møte den 7. mai, för vaar aarlige generalforsamling. Selvfølgelig diskuterte vi der Deres eventuelle kjøp av en post av vaare aksjer i P.E.A.

De tilstedeværende var enig om følgende 3 punkter:

1. Deres ledelse av P.E.A. var helt mønstergyldig.
2. Sannsynligvis ville vi ha interesse av salg av vaare aksjer, etter hvert og i mindre poster.
3. Det ville være en lykke for oss, at De ble aksjonær i P.E.A.

Diskusjonen dreiet seg deretter kun om antal av aksjebreve, som vi kunne overlate Dem og prisen for samme.

Deres personlighet anerkjent kom den enstemmige beslutning meget hurtig.

For Dem personlig tilbyr vi da de aksjer i P.E.A., som De maatte ønske aa kjøpe, men maksimum 100 aksjer, etter en pris av 700 kr. pr. aksje.

Det ville være meg personlig meget kjærkomment aa bli underrettet omgaaende om Deres avgjørelse.

Motta, kjäre Christiansen, min hjertelige hilsen

Usine Electrometallurgique Meteor S.A.
(sign.) L. Friderich, direktör.

Oversettelse.

Under-Bilag nr.2 til 5.

Usine Electrometallurgique Meteor,

Geneve 1. mars 1941.

Herr Alex. Christiansen.
c/o Porsgrunds Elektrometallurgiske A/S.
Karl Johansgt. 16,
Oslo.

Hr. Adm. direktör,

Da vi gikk fra et nettopp avholdt styremöte i vaart selskap ble jeg bemyndiget til aa skrive til Dem i mitt eget, vaar president og hr. Friderich's navn.

Vi følger meget regelmässig utviklingen av P.E.A. gjennom de rapporter, som De sender hr. Friderich; vi konstaterer med stor tilfredshet, at stillingen er gunstig for saa vidt angaar den tonnage, som er produsert i 1940 og hvad margin av overskudd angaar.

Til trods for denne konstatering og til trods for den tillid som vi alltid har hatt til Dem personlig og til P.E.A., saa tilskynder de nuværende forhold oss aa be Dem paany - thi vi overser ikke at hr. Friderich allerede har gjort det - aa gjøre oss et tilbud for vaare samtlige aksjer i P.E.A., hvis De ser noen mulighet for det. De vil bedre enn oss kunne gjøre Dem opp en mening om aksjenes virkelige verdi og, hvis De kan finne en kjøper er vi fuldt beredt til aa overveie det tilbud, som De maatte gjøre oss.

Stiftelsen Norsk O.K.A. på foresvar 14 at öieblikket for aa finne en kjøper er gunstig valgt, ogsaa utenfor Norge.

Med hensyn til prisen, som naturligvis forblir reservert, er den eneste betingelse som vi gjør, at prisen for aksjene skal betales i Sveits og i sveitsisk valuta.

Deres svar paa dette brev bedes venligst sent hr. Friderich, som vil videresende Deres svar saa vel til vaar styreformann som til meg.

Motta, hr. direktör, min ärbödige hilsen

Pr. Usine Electrometallurgique Meteor S.A.
(sign.) Paul Girod. Direktör.

Översettelse.

Under-Bilag nr. 4 til 5.

Oslo, den 31 mars 1941.

Dr. L. Friderich,
12, Place de la Gare,
Lausanne.

Til svar paa Deres skrivelse av 1. ds. undertegnet av hr. Paul Girod, meddeles, at jeg har henvent meg til generaldirektör Aubert i Norsk Hydro om deltagelse fra Norsk Hydro's side i P.E.A. Med støtte i vaar status for 1940 forela jeg ham vaar ökonomiske stilling, som han fant tilfredsstillende. Men med kraftkontrakten og fordelingen av aksjene var han ikke tilfreds. Driftstannsene i aar og i forrige aar var heller ikke til aa komme forbi. Det vanskeligjör salg, at aksjemajoriteten og ledelsen i styret er paa S.K.K.'s haand. Det ble min oppgave aa komme over disse innvendinger. Herr Aubert har erklärt seg rede til aa före forhandlingene videre i mai maaned, og jeg haaber, at jeg vil kunne overbringe Dem et tilbud paa Deres aksjepost.

Til svar paa Deres skrivelse av 17.f.m. vedrörende disposisjonsretten til reguleringsfondet meddeles, at aksjonärene disponerer over fondet, men den eventuelle skatteplikt maa undersökes närmere.

Med hjertelig hilsen

Deres
Alex. Christiansen (sign.)

Översettelse.

Under-Bilag nr. 5 til 5.

Fortrolig.

Oslo, den 19. mai 1941.

Dr. L. Friderich,
12, Place de la Gare,
Lausanne.

Vedr. aksjesalg.

Etter avsendelsen av vaart brev av 16 ds. mottok vi Deres telegram av samme dag.

Da jeg den 3.mars talte med generaldirektör Aubert i Norsk Hydro om en eventuell deltagelse i vaart selskap, ble der stillet krav om aa faa kjøpt en aksjemajoritet. Dette krav kan kun med hjelp fra S.K.K. oppfylles, men S.K.K. har altid avslaatt salg av sin aksjemajoritet. Jeg spurte hr. Aubert, om vi kunne leie 6000 til 10000 KWA prima kraft fra Norsk Hydro og om S.K.K. til gjengjeld fikk avgi et tilsvarende kvantum kraft, som ikke var konstant. Dette ble bekreftet.

Hvis vaar kraftforsyning ikke blir forbedret, maa vi regne med aarlige driftstannser over flere maaneder. De tap som derved oppstaar utelukker enhver fortjeneste i normale tider, og vi blir alle sittende med verdiløse aksjer. Det vil ogsaa S.K.K. faa erfare.

For tiden er vi kommet saa langt, at P.E.A. med samtykke av S.K.K. har søkt om 6000 KWA av Statens prima kraft fra Nore. Kraften koster 0,7 øre pr KWh og blir tildelt den 1. juni. Jeg nærer intet haap om, at vi faar noe av denne kraft, da de større kommuner gjennom avtaler har fordring paa den. Naar denne kraftkilde svikter er kun Norsk Hydro igjen; og hvis vi ikke til vinteren vil nedlegge driften maa vi henvende oss til Norsk Hydro om en kombinasjon av aksjekjøp og kraftforsyning gjennom Norsk Hydro.

Foreløbig kan jeg ikke si noe mere men jeg skal holde Dem underrettet.

Med hjertelig hilsen

Deres

Alex. Christiansen (sign.)

Översettelse.

Under-Bilag nr. 6 til 5.

Oslo, den 15 juli 1941.

Dr. L. Friderich,
12, Place de la Gare,
Lausanne.

Jeg bekrefter mitt telegram av idag, lydende:
"Hydro ber om prisforlangende jevnfor brev tredje,"
Norsk Hydro har forhört seg hos S.K.K. om betingelsene for et aksjekjøp i P.E.A. og har faatt et tilbud paa S.K.K.-aksjene. Jeg kjenner ikke detaljene i dette tilbud, men direktören for S.K.K. har fortalt oss, at hans prisforlangende laa meget höit, fordi det dreiet seg om en aksjemajoritet. Til det eventuelle salg av aksjene er ogsaa knyttet betingelse om overtagelse av ikke konstant kraft.

Vanntilførslen gaar stadig nedover, og vi kan ikke regne med Hydrokraft til vinteren. Vaar stilling kan ikke bedömmes gunstig og jeg har varslet S.K.K., at uten kraft til vinteren vil vi ikke kunne beskäftige og beholde vaare arbeidere. Driftstanssen sidste vinter kottet oss kr. 250.000.- og i vinter kottet den oss en halv million.

Kraftforsyningen bærer alene skylden for de sidste aars tilbakegang av produksjonen.

1938-19.951	tonn Jernlegeringer omregnet til 45 % FeSi.
1939-16.368	"
1940-9.790	"
1941-6.000	" max.

Forhaabentlig blir ikke forhandlingene med Norsk Hydro resultatløse som fölge av overdrevne betingelser fra S.K.K.'s side.

Med hjertelig hilsen til familien

Deres

Alex. Christiansen (sign.)

Översettelse.

Under-Bilag 9 til 5.

Oslo, den 16/9 - 1942.

Direktör L. Friderich,
Usine Electrometallurgique Meteor S.A.
Lausanne.

Ad styrmedlemmer i P.E.A.

I anledning av stridsspörsmålet om Kraftselskapet har rett til aa velge et flertall av styremedlemmene har det alltid vært min mening at S.K.K. fremdeles var bundet av betingelsene for sin inntreden som aksjonär i P.E.A., se Meteor's skrivelse av 7. januar 1920. Vedtektsforandringen i 1939 hadde kun til hensikt aa redusere antallet av styremedlemmer uten endring av de to aksjonärgrupperes likestilling. Avgjørelsen skulle fortsatt ligge hos den uavhengige gruppe bestaaende av formannen og den adm. direktör.

Det var mot avtalen med Traaholt, at jeg ikke ble valgt til formann. Jeg har minnet hr. Kjölseth om, at han dengang anførte som grunn for maktövertagelsen, at jeg var traatt inn som aksjonär. Av hensyn til hr. Kjölseth, som vi har sittet sammen med i styret i 20 aar, har vi dengang latt forholdet bero, men nu med de nye herrer fra S.K.K., som fullstendig skyver oss til side, maa vi holde paa vaar rett. Jeg ble kaldt til administrerende direktör i 1917 etter at jeg siden stiftelsen av P.E.A. hadde vært medlem av styret. Lederen av S.K.K. kan ikke gjennom valg forandre min stilling.

Med hjertelig hilsen

Deres

Alex. Christiansen (sign.)

Översettelse.

Under-Bilag nr. 11 til 5.

Usine Electro-Metallurgique Meteor
Geneve.

Lausanne, 5. januar 1944.

Herr Alex. Christiansen
16, Karl Johansgt.
Oslo.

Kjäre Christiansen,

Jeg skyller aa meddele Dem, at hr. Kaufmann har skrevet til formannen i Meteor's styre og anmodet ham naar tilfellet inntreffer om aa støtte hans kandidatur til adm. direktör i P.E.A. ved Deres fratredelse.

Han tilföier iövrigt at han ogsaa vil kunne overta min stilling.

Hr. Kaufmann tror virkelig, at De i nær fremtid vil trekke Dem tilbake; jeg haaber at det ikke er tilfelle.

Motta, kjäre Christiansen, mine beste hilsener til Dem og Deres familie

Usine Electro-Metallurgique Meteor

(sign.) L. Friderich

Directeur.

Til Reichskommissariatet,
v/ Herr Reg.rat Dr. Ahlbrecht,
Stortinget / Oslo.

Vedr. Avregning for den rekvirerte elektriske kraft i
----- vintermaanederne 1942/43. -----

Hoslagt oversender vi Dem avregningen med vaare tyske avtagere for den rekvirerte elektriske kraft i maanederne oktober 1942 til 30. juni 1943.

Etter overenskomst med avtagerne er der til grunn for avregningen lagt de av Arbeidsdepartementet etter forordning av 19. september 1941 fastsatte priser. Kraftselskapets, Skiensfjordens kommunale Kraftselskaps, regninger for elektrisk kraft er der ved nedsatt med n.kr. 36.396,06 (RM. 20,680.-).

Imidlertid hevder Kraftselskapet, at Arbeidsdepartementets avgjørelse er lovstridig og skulle derfor de av Arbeidsdepartementet fastsatte kraftpriser bli forandret, forbeholder vi oss aa stille et tilsvarende krav overfor vaare avtagere.

Avregning med bilag og et gjennomslag av dette brev sendes direkte til vaare avtagere.

Med høiaktelse
Porsgrunds Elektrometallurgiske A/S
(sign.) Alex. Christiansen.

Översettelse.

Under-Bilag nr. 12 til 5.

Oslo, den 16 februar 1944.

Herr direktör L. Friderich, dr. sc.
Lausanne / Schweiz.
2, rue du Midi.

Jeg har med takk mottatt Deres brev av 5. f.m. For meg var det ingen overraskelse, at hr. Kaufmann har meldt seg som min etterfølger i P.E.A. Det er aa tilbakeføre til tvisten med S.K.K. Prosessen har nu gaatt i 2 aar, og den antar stadig skarpere former. Det siste prosessskrift fra S.K.K. er paa ikke mindre enn 110 sider, hvorav ca 30 fra advokaten og 80 fra direktören i S.K.K. Der er ogsaa anmeldt et dusin vidner.

Deres forutsetning for salget av aksjene til S.K.K. i 1920 var, at med hensyn til sammensetningen av vaart styre skulle der være 2 representanter for hver av hovedaksjonärene og en nøytral gruppe bestaaende av formannen (hr. Knagenhjelm) og den adm. direktör. Dette blir nu bestritt under henvisning til vedtektene, som for valg i generalforsamlingen fremdeles innholder den gamle bestemmelse om valg etter simpelt flertal. Det ble i S.K.K's lste prosessskrift reist krav om rett til samtlige styremedlemmer. Men i det siste prosessskrift erklärte advokaten, at S.K.K. var villig til aa prøve et eventuelt forslag om en sammensetning av styret som i 1920. Om dette forslag forhandler nu advokatene men jeg har lite haab om en for oss rettferdig lösning gjennom disse forhandlinger, i hvorvel begge advokater er av den oppfatning, at ved den etterfølgende forandring av vedtektene er ikke Deres forutsetning for salget blitt oppfylt.

Av de tre forhandlere i 1920 lever nu kun de to: De og jeg. Herr Traaholt er desverre ikke mere og kan ikke som vidne bekrefte Deres forutsetning: en representasjon i styret paa like fot for de to hovedaksjonärer med tiltredelse av formannen og den

dem, direktør som en nøytral gruppe. I den retning er det ogsaa forholdt saa lenge hr. Knagenhjelm levet og virket som formann i styret til høsten 1938.

P.E.A.'s fremtid er helt avhengig av styrets sammensetning. Med et flertal i styret kan S.K.K. uten hindring gjøre vaar kraftkontrakt verdiløs, hvad nu ogsaa er tilfelle. S.K.K. har ikke paa sin kontrakt levert oss kraft i 3 maaneder vinteren 1939/40, 5 maaneder vinteren 1940/41 og 7 maaneder vinteren 1941/42 til trods for at stands i kraftleveringen i 1924/26 førte til erstatning. Paa 6 maaneder vinteren 1942/43 og 1943/44, som begge var meget vannrike, har S.K.K. paa vaar kontrakt kun levert oss de 5000 KW saakaldt "konstant kraft." Forövrig forlanges 1,2 öre pr. KWh for Hydrokraft. Vi kan vel idag betale de forlangte kraftpriser men ikke i normale tider.

Jeg ville gjerne innkaldt Dem som vidne i rettssaken, men naar det ikke er mulig for Dem og der ikke er noen bedre lösning, maa vi falle tilbake paa den av Dem foreslaede bevisopptagelse i Genf.

Ellers gaar det bra og jeg hilser Dem med önske om at saa er tilfelle ogsaa hos Dem.

Deres

Alex. Christiansen (sign.)

Översettelse.

ad. Bilag nr. 31. s.8.

Usine Electro-Metallurgique Meteor S. A.
Geneve.

Geneve, 19 juni 1951

Herr Alex. Christiansen
Ullernborg
Bestun pr. Oslo.

Overensstemmende med vaar avtale under Deres besök i Genf foregaaende maaned har vi meddelt P.E.A. Deres anmodning om kopier av visse dokumenter, som forefinnes i vaart arkiv. Formannen i styret for P.E.A. svarer oss, at han og hans kolleger motsetter seg utlevering av dokumentene.

Som saken staar og av hensyn til den truende prosess mellem Dem og et selskap, hvori vi har betydelige interesser, ser vi oss til vaar store beklagelse nödt til aa gi avkall paa aa gi Dem fotokopier av disse dokumenter.

Vi närrer forövrig et levende önske om at striden kan avsluttes ved en mindelig överenskomst.

Kotta, kjäre Christiansen, vaar venlige hilsen,

Usine Electro-Metallurgique Meteor S.A.

(sign.) G. Bloch.
direktör.

Översettelse.

Bil. 3.

Beediget erkläring nr. 29 i liste 1950.

avgitt

i Bremerhaven den 14. mars 1950.

til meg undertegnede notarius
Dr. Fr. Ulrich Wolfgang Hagedorn,
i Bremerhaven - Mitte, Bogenstrasse 5.

Dr. Ing. Ernst Schröder i Dorum

krs. Wesermünde, Poststrasse 63,

og bad meg om dokumentering av en beediget erklæring.

Etter at jeg hadde belært ham om betydningen av en saadan og særlig hadde henvist til de hermed hørende straffebestemmelser, erklærte han:

1. Under den siste krig virket jeg fra mai 1940 til mai 1945 som leder av Raastoff-avdelingen i Forsvarsforvaltningen i Norge og senere, som avdelingssjef ved Reichskommissariatet, for smelteverkene i de okkuperte norske omraader. I denne stilling var jeg beskjeftiget med omsorg og ledelse av samtlige norske verker i berg- og smelteindustrien.

Under min virksomhet ble jeg kjent med herr direktør Alexander Christiansen i Oslo, dengang direktør for jernlegeringsverket i Porsgrunn. Jeg møtte ham i tjeneste-anliggender og erkjente straks, at jeg stod overfor en korrekt og pliktbevist mann, som arbeidet med den tyske myndighet uten aa skade eller til side sette noe av betydning for sitt land, den ham betroede industribedrift og dens arbeidsstokk. Han forstod aa holde driften ved smelteverket i gang og beskyttet derved sitt firma for tap og sin arbeidsstokk for arbeidsløshet.

2. Jeg ble ogsaa kjent med herr direktør Strand, dengang teknisk direktør for Skiensfjordens kommunale Kraftselskap. Han hadde ledelsen av lys- og kraftforsyningen i Porsgrunn-distriktet, som leverte strøm til industri og kommuner. Jer har ogsaa arbeidet med ham i tjeneste-anliggender uten at der vistnok faller meg inn viktige enkeltheter. Jeg vet kun, at jeg gjentagende har konferert med ham i tjeneste-anliggender.

3. Det er meddelt meg, at herr direktør Strand etter krigens slutt har rettet den beskyllning mot herr direktør Christiansen, at herr direktør Christiansen til meg skulle ha beskyldt herr direktør Strand for sabotage, fordi herr Strand med forsett skulle ha forsinket eller trukket i langdrag reparasjonen av en ved bombeangrep beskadiget transformator. Denne beskyllning er etter mitt skjøn oppdiktet. Overfor meg er der aldri fremsatt motsvarende ytringer. Jeg hadde i saa fall tjenstlig trukket herr direktør Strand til ansvar og truet ham med straff, hvis anliggendet ikke straks ble brakt i orden. Det ville ha vært min selvfølgelige plikt. Jeg har aldrig nært mistanke om, at herr direktør övet sabotage og har under krigen heller ikke erfart noe slikt.

Naar det derfor paastaaes at direktør Christiansen overfor meg skulle ha angitt herr direktør Strand, saa er dette i enhver henseende uriktig. Jeg har mistanke om at slik paastand er oppdiktet baketter for aa skade direktør Christiansen og fjerne ham fra hans stilling.

Forelest, vedtatt og underkrevet.

(sign.) Dr. Ing. Ernst Schröder.

(sign.) Dr. Fridrich Wolfgang Hagedorn,

Notarius:
Borger i Dorum, Poststrasse 63.

Wesermünde, den 14. mars 1950.

stempel

(sign.) Dr. Fridrich Wolfgang Hagedorn.